

περιοδικό
ΤΟ ΔΟΝΤΙ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' • ΤΕΥΧΟΣ 36-37 • ΤΙΜΗ 4 ΕΥΡΩ

Origami

Απλά μαθήματα για καθλιέχνες σε ένα σύμπαν από χαρτί

Πολιτιστικό καλοκαίρι: Ένας πλήρης οδηγός με τις εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ σε όλη την Ελλάδα!

Beat: Ένα κίνημα για την αληθινή ελευθερία

Νίκος Μπακουνάκης: Η Πάτρα έχει πρόβλημα ηγεσίας

9

για... άλματα
ταχυμεταφορών

γενική
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΠΑΤΡΑ - ΤΡΙΩΝ ΝΑΥΑΡΧΩΝ 18
Τηλ. 2610-317910 - Fax 2610-313759
ptr@taxydromiki.gr

ΠΑΤΡΑ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ 148
Τηλ. 2610-314614 - Fax 2610-314197

ΠΑΤΡΑ - ΜΑΙΖΩΝΟΣ 155
Τηλ. 2610-272411

ΠΑΤΡΑ - ΝΟΤΑΡΑ 3, ΑΓΙΑ
Τηλ. 2610-430066 - Fax 2610-430327

ΠΑΤΡΑ - ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 152Α
Τηλ. 2610-313510 - Fax 2610-312847
ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ - 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ 20
Τηλ. 26930-23032 - Fax 26930-23032
ΡΙΟ - Ν.Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ 198
Τηλ. 2610-453700 - Fax 2610-430003
ΑΙΓΙΟ - ΚΛΕΟΜ.ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 68
Τηλ. 26910-23500 - Fax 26910-62116
ΑΚΡΑΤΑ - Π.Ε.Ο. ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
Τηλ. 26960-33100 - Fax 26960-33100

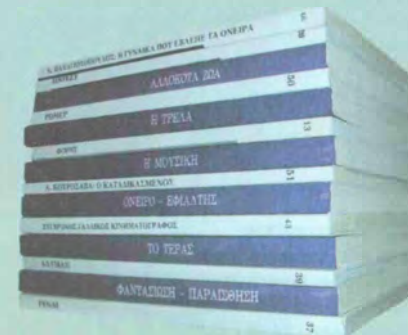
Έδρα: Λασκαλογιάννη 15, 14452 Μεταμόρφωση Αττικής
Τηλ.: 210.28.07.100, Fax: 210.28.35.210, www.taxydromiki.gr

Γραφτείτε συνδρομητές στο ΔΟΝΤΙ και κερδίστε!

Για τους συνδρομητές
του καλοκαιριού...

Δύο βιβλία για τον κινηματογράφο
δωρό από τις εκδόσεις «Αιγόκερως»!

Επιπλέον για όλους τους συνδρομητές:

Δωρεάν στο χώρο σας τα βιβλία και τα αφιερώματα που
εκδίδονται από το «Δ».

Δωρεάν είσοδος στις εκδηλώσεις που διοργανώνει το πε-
ριοδικό.

Για τις ατομικές επιχειρήσεις, η εγγραφή της συνδρομής ισο-
δυναμεί με **έκπτωση 15%** στις διαφημιστικές κατα-
χωρήσεις στο «Δ».

Είδη συνδρομής

Απλή / Ελλάδα: 40 ευρώ

Οργανισμοί, Σχολεία, Βιβλιοθήκες: 60 ευρώ

Εταιρείες Δημοσίου - Α.Ε.: 80 ευρώ

Ευρώπη - Κύπρος - Τουρκία: 70 ευρώ

Λοιπές χώρες: 100 ευρώ

Ε.Ε.Τ.Τ.
ΑΜ : 99-149
Γενική Άδεια
Ταχυδρομικών
Υπηρεσιών

Γραφτείτε συνδρομητής με ένα τηλέφωνο στο 2610 323060 (Δευτέρα - Παρασκευή 09.00 - 16.00)
ή στείλτε mail στο info@todonti.gr κι εμείς θα επικοινωνήσουμε μαζί σας.

Κανακάρη 236Α &
Γενναδίου
26222 Πάτρα
τηλ. - fax 2610 323060
www.todonti.gr
info@todonti.gr

Ιδιοκτήτης - Εκδότης
Ανδρέας Τσιλίρας

Αρχισυντάκτης
Γιάννης Μουγγολιάς

Νομικός Σύμβουλος
Βασίλης Λαδάς

Αρθρογράφοι
Διονύσης Καρατζάς,
Π. Παπαθεοδώροπουλος

#36/7

6-7 | 2005

20

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ

Απαγορεύεται η ανोधήρση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή άσασευή και οπούοση του περιεχομένου του περιοδικού με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγύμνη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κόνονες του διεθνούς δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Τακτικοί συνεργάτες

Έλενα Αλεξανδράκη, Έφρη Αλεξανδρόρου, Παναγιώτης Ανδριόπουλος, Εύη Γκοτσοπούλου, Ζέττα Ζάχου, Γιάννης Καραμπήσος, Γιάννης Πικραμένος, Ίεσοφών Παπαευθυμίου, Νεκταρία Σερέτη, Παναγιώτης Φωτίου, Μιμίκα Χριστοδουλοπούλου, Πέτρος Ψωμάς

Ανταποκριτές

Μαρία Τσιλίρα (Αθήνα), Κλισίρη Γραμμένου (Θεσσαλονίκη), Άννα Ρεσβάνη (Καλαμάτα), Γιώργος Τσαντίκος (Ιωάννινα), Σπύρος Χατζής (Αίγιο), Γιάννης Μακρινδάκης (Χίος), Γεωργία Αγγελόπουλου (Ζάκυνθος), Νατάσα Ρουχωτά (Ιταλία)

Γραμματεία

Εύη Γκοτσοπούλου

Ηλεκτρονική σελίδα

Κατασκευή: Westnet
Επιμέλεια: Γιάννης Δοντάς

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Τυπόραμα
www.typosama.gr

Φιλμογράφηση

Unitype
Μ & Β. Σουβαλιώτης ΟΕ
Ναυαρίνου 3-5, Πάτρα
Τηλ. 2610 341770

Εκτύπωση

Λιθογραφικό Εργαστήρι
Δ. Παναγιωτόπουλου
Ι. Διακίδη 48, Πάτρα
Τηλ. 2610 330532

26

Τι αξία έχουν τα πιστοποιήματα με τον αυτισμό.

36

36 χρόνια έκλεισε επίθετο πνεύμα

6 Editorial

12 Οδόντια αντί οδόντιος
Διονύσης Καρατζάς

14 Παναγιώτης Παπαθεοδώροπουλος
Η δική σας γωνιά - Οι δικές σας ιστορίες!

20 Ο Νίκος Μπακουνάκης αναμνήματα... αλληλεγγύης Πάτρας!
Ένα διαχρονικό κείμενο του Μανώλη Αναγνωστακή για τα Πανεπιστήμια

28 Βεσι: Ένα κίνημα για την αθητική ελευθερία
Περιοδικά που μας άρεσαν

36 Σπύρος Ματούσκακ: Φλογερά παιρτωπικά ποιήματα εν έτει 1900
Κάστρο Ιωαννίνων: Γοητευμένοι από τη μαγεία του...
20 χρόνια Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας

46 Οι ρίζες της αναρχίας φτάνουν ως τους στωικούς φιλοσόφους!
Τέχνη εντός
36 Τριάντα σελίδες για το βιβλίο, τη μουσική, το θέατρο, το σινεμά

57 Περιβάλλον: Ειδήσεις και εντυπώσεις σε φρόνιο... πράσινο
96 Επιχειρηματικά νέα

Διαίρει και βασίλευε

Έναν πολύ επικίνδυνο δρόμο διάλεξαν τους τελευταίους μήνες οι πολιτικοί των κυρίαρχων πολιτικών δυνάμεων στην Ελλάδα (μη εξοιρουμένης της αριστεράς), προκειμένου να καλύψουν την ιδεολογική τους φτώχεια, την ένδειξη στο επιχειρήματα και την ανικανότητα στο να εμπνεύσουν νέους ανθρώπους.

Αντί να πάρουν την ευθύνη των (ειλημμένων) αποφάσεών τους, επέλεξαν να διχάσουν τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες και εν τέλει όλη την ελληνική κοινωνία, πειροματιζόμενοι κατ' αρχήν με τους εμπλεκόμενους στα ζητήματα της κοινωνικής ασφάλισης και των εργασιακών συνθηκών.

Απέσπασαν έτσι ένα απροσδόκητο «ναί» από τους συνδικολιστές του ΟΤΕ, δημιουργώντας έντεχνα ένα απίστευτο χάσμα γενεών, με τους σημερινούς πεννητάρηδες να συμπεριφέρονται με οπίσθευτη ανοληγοσία και να κοταδικάζουν τους νεότερους συναδέλφους τους στην ανασφάλεια.

Ανόληγη και η τοκτική με τις τράπεζες. Πριν πάρουν κάποιο απόφαση, προτίμησαν να διαπομπεύσουν τους (έτσι κι αλλιώς προκλητικά αμειβόμενους σε μεγάλο μέρος) τραπεζικούς υπαλλήλους, προκειμένου να εμφανιστούν κατόπιν ως κοινωνικά δίκαιοι.

Το παράδειγμα της συμφωνίας περί εθελούσιος εξόδου στον ΟΤΕ είναι χαρακτηριστικό. Ο ΟΤΕ διεκδικεί το δικαίωμα να κάνει λάθος επενδύσεις, λάθος προσλήψεις, να δίνει μπόνους στα διευθυντικά του στελέχη ακόμα κι όταν η επικειρήνη εμφανίζει απίστευτες ζημιές, και τελικά να ζητά με θράσος από το κράτος να πληρώσει όχι μόνο όλα τα παραπάνω λάθη, ολλό και την εργασιακή ειρήνη στο εσωτερικό του οργανισμού. Επιπλέον, ζητά να θεωρήσουμε όλοι λογικό πως κάποια από τα στελέχη του που θα συνταξιοδοτηθούν, θα... επονπροσληφθούν ως ειδικόι σύμβουλοι στον ΟΤΕ, χωρίς φυσικά να χάσουν το πριμ της... εθελούσιος εξόδου.

Αν ένας ιδιώτης επικειρηματίας τολμούσε να ζητήσει, στο όνομα του... ανταγωνισμού, να συνταξιοδοτήσει νωρίτερα μεγάλο μέρος των υπαλλήλων του και να μην πληρώσει τις ζημιές από τις λανθασμένες επενδύσεις του, θα πήγαινε φυλακή ή στο ψυχιατρείο. Στην περίπτωση του ΟΤΕ, το ίδιο σίτημα βαφτίζεται μεταρρύθμιση... Η τακτική του διχασμού εφαρμόστηκε και στα θέματα του εμπορικού κόσμου. Παρά το γεγονός ότι πάρο πολύ έμποροι και «μικρομεοοίοι» δε θα έηρεπε να στηρίζονται γιατί είναι αποτυχημένοι επικειρηματίες και στηρίχτηκαν στις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις τις οποίες απλώς κατέφαγαν, ουδείς τολμά να αγγίζει το θέμα στην ουσία του και οι κυβερνώντες προσπαθούν να δημιουργήσουν τεχνητή κόντρα ανάμεσα σε καταναλωτές και εμπόρους.

Το ίδιο και με τη μανιμάτητα στα δημόσιο τομέα. Αντί να παραδεχθούν πως ήρεπει επιτέλους να αλλάξει ένα καθεστώς που ήταν απλώς το επιστέγασμα της ενθρόνισης του λαϊκισμού που αντικατέστησε τη δεκαετία του '80 τις στρεβλότητες του ελληνικού κράτους, επικειρούν να το εμφανίσουν ως λαϊκό σίτημα!

Αντί να υπερασπιστούν τη λογική, οι άτολομοι κυβερνώντες και αντιπολιτευόμενοι πολιτικοί μας, διχάζουν τους πολίτες, παραδεχόμενοι έτσι πως ο μόνος τρόπος για να κυβερνούν ανενόληπτοι, είναι η τακτική του «διαίρει και βασίλευε».

● Ανδρέας Γ. Τσιλίρας

Team

Σε έναν κόσμο που αλλάζει,
νιώθουμε σαν στο σπίτι μας

46 χρόνια ανάπτυξης και κοινωνικής ευθύνης

Σχεδόν απόντες

Η έλευση του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τρόπεζας (ΜΙΕΤ) στην Πάτρα θεωρήθηκε πριν αρκετά χρόνια ως μια ισχυρή τόνωση στην πολιτιστική ζωή της πόλης. Παρ' όλ' αυτά, η εμπειρία όλων αυτών των χρόνων δείχνει ότι η παρουσία του ΜΙΕΤ είναι τόσο διακριτική, που σχεδόν υποδύωνει... σπουσία.

Έτσι εκτός από τις λίγες —πολύ ενδोσφύρουσες φυσικά— εκθέσεις που φιλοξένησε το Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών (όχι πάντως σε ιδιαίτερα πυκνό χρονικό διάστημα), ο καταπραϊκτικός χώρος του ΜΙΕΤ στην Πάτρα δεν πορσχωρείται σε άλλους πολιτιστικούς φορείς, παρά το γεγονός ότι στην πόλη υπάρχει τεράστια ανάγκη εξεύρεσης εικαστικών χώρων.

Το «Δόντι» είχε μάλιστα στο συγκεκριμένο θέμα και μια πολύ κακή εμπειρία. Όταν στα τέλη του 2003 πρότεινε στο ΜΙΕΤ τη διοργάνωση της φωτογραφικής έκθεσης «Ρωσία 100 χρόνια», τα στελέχη του Ιδρύματος επέμεναν ότι το περιοδικό δεν μπορούσε να εμφανίζεται ούτε καν ως συνδιοργανωτής (άσχετα αν είχε τόσο την ιδέα όσο και την ευθύνη της έκθεσης). Κι αυτό γιατί όπως μας είπαν, ο χώρος δεν μπορεί να δίνεται σε... ιδιώτες. Τελικά η έκθεση διεξήχθη κανονικά, όμως στο ΜΙΕΤ «ξέχασαν» να βάλουν το όνομα του περιοδικού στις αφίσες και στα περισσότερα έντυπα της έκθεσης, όπου το Ίδρυμα εμφανιζόταν ως ο μοναδικός διοργανωτής. Αρκέστηκαν έτσι σε μια δημόσια συγνώμη, εμποδίζοντας όμως ταυτόχρονα τη διοργάνωση παράλληλων εκδηλώσεων στο χώρο από το «Δόντι». Παρ' όλ' αυτά αρνήθηκαν να συμμετέχουν (έστω συμβολικά) στα έξοδα της έκθεσης, υποστηρίζοντας ότι το ΜΙΕΤ δεν είχε καμία σχέση με την έκθεση!

Ακόμα όμως και στον τομέα των εκδόσεων, η παρουσία του ΜΙΕΤ στην Πάτρα δεν συνδυάστηκε με κάποια πικρή εκδοτική παρουσία, ενώ και στο ζήτημα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, το Ίδρυμα δεν έχει κάνει ακόμα καμία συγκεκριμένη δημόσια πρόταση, παρά το γεγονός ότι και οι οικονομικές του δυνατότητες και οι διωσυνδέσεις του θα επέτρεπαν τη φιλοξενία μεγάλων παραγωγών που θα μπορούσαν να καλύψουν εν μέρει τα κενά της ελλιπούς προετοιμασίας από την πλευρά του φορέα.

Ενοποίηση

Νέα τμήματα ενός τεράστιου υδρευτικού έργου του 2ου αιώνα μ.Χ., που σύμφωνα με τον προϊστάμενο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας Πατρών, Μ. Πετρόπουλο, ξεκινούσε από την περιοχή του Ρωμανού κι έφθανε μέχρι το κάστρο της πόλης, αποκάλυψαν οι εργασίες του δρόμου, χωρίς όμως να εμποδίζεται η κατασκευή του. Το δεδομένο αυτό προέκυψε μετά την επίσκεψη του γ.γ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας Παναγιώτη Καββαδό στα έργα κατασκευής της Μικρής Περιμετρικής Πάτρας. Όπως τόνισε ο κ. Καββαδός, ο δρόμος θα διέρχεται μεταξύ των σημείων του αρχαιολογικού χώρου, κάτι που θα προσδώσει αξία και στα αρχαιολογικά ευρήματα, που ωστόσο δεν «θίγονται» από την χάραξη του έργου. Παράλληλα, σε ένα σημείο, αποφασίστηκε μια μικρή τροποποίηση της χάραξης για την προστασία του χώρου, που και πάλι όμως δεν δημιουργεί προβληματισμό.

Σωστή και οσιώδης είναι οπωσδήποτε αυτή η προοπτική, όμως με εκείνη την άλλη χρονίζουσα εξαγγελία για την περιβόητη ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων στο κέντρο της Πάτρας — που όπως και τόσο άλλα καθυστερημένα έργα— θα αποτελούσε μέρος των έργων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του 2006, τι πρόκειται να γίνει;

Μουσείο Καπνού

Η πρόσφατη επίσκεψή μας στην Καβάλα για το συνέδριο των πολιτιστικών εντύπων, εκτός από τη χαρά μιας πολύ όμορφης φιλοξενίας, μας αποκάλυψε και μερικές κρυφές, τουλάχιστον για εμάς που δεν την είχαμε επισκεφθεί παλιότερα, ομορφιές της πόλης. Όπως για παράδειγμα τη λειτουργία του Μουσείου Καπνού, ένα από τα σπανιότερα τους είδους του στον κόσμο, το οποίο κυριολεκτικά μας βάζει στο κλίμα μιας άλλης εποχής και μας φέρνει πίσω κοντά στην ταυτότητα της πόλης τις περασμένες δεκαετίες. Περισσότερες λεπτομέρειες σε ένα από τα επόμενα τεύχη...

Πολυάσχολος

Εδώ και αρκετό χρόνο ο συνθέτης Σταύρος Ξαρχάκος είναι διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Ελληνικής Μουσικής (ΚΟΕΜ), ενός σκήματος του οποίου τον πολιτιστικό ρόλο στη διάδοση του λαϊκού ελληνικού τραγουδιού (όπως ήταν ο αρχικός στόχος) δεν έχει αντιληφθεί κανείς. Εκτός αν ο ρόλος εξαντλείται στη διαρκή παρουσίαση έργων Τσιτσώνη και Θεοδωράκη ή στις εμπορικές συνεργασίες με καλλιτέχνες όπως ο Διονύσης Σαββόπουλος. Ταυτόχρονα ο Ξαρχάκος διατηρούσε κι άλλους ρόλους όπως αυτοί του ευρωβουλευτή ή του καλλιτεχνικού διευθυντή του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας.

Τους τελευταίους μήνες ο κ. Ξαρχάκος τοποθετήθηκε και επικεφαλής του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού, χωρίς φυσικό να χάσει την

Οδόντα αντί Οδόντος

ευθύνη (και τις σμοιβές) της ΚΟΓΕΜ. Δηλαδή προλαβαίνει; Κι αν προλαβαίνει, δεν τίθεται κανένα ζήτημα ηθικής τάξης. Κι αν ξεπεράσουμε και το ζήτημα ηθικής τάξης, πότε επιτέλους θα κριθεί η αναποτελεσματικότητά του σε διοικητικό θέμα;

Επί προσωπικού

Για την πολιτική του υπουργείου Πολιτισμού στους χώρους του βιβλίου, του κινηματογράφου και άλλων χώρων, έχουμε αναφερθεί και στο παρελθόν και σίγουρα θα χρειαστεί να επανέλθουμε. Εκτός όμως από την ουσία της πολιτικής, υπάρχει και το θέμα των προσώπων. Δυστυχώς τόσο η πολιτική ηγεσία του υπουργείου όσο και οι τοποθετηθέντες τους τελευταίους μήνες επικεφαλής των πολιτιστικών φορέων, θα όφειλαν μια δημόσια αναγνώριση της παρουσίας των προκατόχων του, έστω κι αν αυτή συνοδεύεται από σκληρή κριτική του έργου τους.

Έτσι πρόσωπα όπως ο Θόδωρος Αγγελόπουλος, ο Μισέλ Δημόπουλος, ο Δημήτρης Εϊπίδης, ο Χρήστος Λόζος, η Ρένα Πατρικίου και αρκετοί ακόμα επικεφαλής θεσμών και οργανισμών, κατηγορήθηκαν, λοιδορήθηκαν ή απαξιώθηκαν, ενώ θα μπορούσαν να τύχουν μιας καλύτερης προσωπικής αντιμετώπισης και ταυτόχρονα να κληθούν να απαντήσουν για την (υπαρκτή σε κόποιες περιπτώσεις) ανεπάρκειά τους.

Πανηγύρια

Τα εκατοντάδες φεστιβάλ και φεστιβαλόκια, πανηγύρια και πανηγυρόκια, που ξεφυτρώνουν κάθε καλοκαίρι δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση πολιτιστική παρέμβαση. Όσο όμως οι φορείς και οι οργανισμοί που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από το κράτος θα δίνουν όκριτα χρηματοδοτήσεις χωρίς κανένα κεντρικό συντονισμό, τόσο αυτού του είδους οι εκδηλώσεις θα συνεχίζουν να υφίστανται χωρίς (στις πιο πολλές περιπτώσεις) να προσφέρουν το παραμικρό.

Δεν είναι τυχαίο ότι τα καλλιτεχνικά σκήματα, οι πράκτορες και οι διοργανωτές των εκδηλώσεων, έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτούνται από δεκάδες πηγές της Πολιτείας, χωρίς έλεγχο και χωρίς να διασφαλίζεται αυτό που σε άλλα κράτη ονομάζεται εδώ και πολλά χρόνια πολιτιστική πολιτική...

Πολιτισμός και περιβάλλον πάνε μαζί...

...Με τη νέα εξσημηνιαία έκδοση του «Δ» για το περιβάλλον

...Με ειδικές σελίδες κάθε μήνα στο ΔΟΚΤΙ

...Με εκδηλώσεις, συζητήσεις και παρεμβάσεις

Πληροφορίες – καταχωρήσεις:
Έλενα Αλεξανδράκη
Κανακάρη 236Α & Γενναδίου
26222 Πάτρα
Τηλ. – fax: 2610 323060
Email: ealexandraki@todonti.gr

Επόμενη έκδοση:
Οκτώβριος 2005

Όλο και συχνότερα αποδίδουμε ποιότητες ηρώων, σκέψεων, ου-
νοισημάτων και συμπεριφορών με χαρακτηρισμούς που χρησιμοποιού-
με για να δηλώσουμε ιδιότητες πραγμάτων και υλικών αγαθών.

Για να είμαστε μάλιστα πιο πειστικοί ή πιο επικοινωνιακοί ορθοί —έτσι
νομίζουμε— κάνουμε χρήση αγγλικών λέξεων! Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα
αποτελεί το επίθετο λάιτ (light), που στο ελληνικό σημοίνει ελαφρύς.

Από τα λάιτ φαγητά, ποτά και τσιγάρα φτάσαμε στη λάιτ διασκέδαση, λάιτ τέχνη,
λάιτ σχέσεις, μέχρι και λάιτ σεξ.

Και αν για τα φαγητά είναι ζητούμενο το λάιτ για την υγεία μας —έτσι που την
επιβαρύνουμε διαρκώς με ακατάλληλες και επικίνδυνες ουσίες— για την προσωπική
μας ζωή και την πολιτισμική μας έκφραση αποτελεί δυστυχώς δεδομένο —έτσι που ζού-
με επιδερμικά και αδιακινδύνευτα.

Έχουμε αποκτήσει τα σύνδρομα καταδίωξης από τη μια, και κόπωσης από την άλλη —
αδικοιολόγητα ωστόσο— και η μόνη μας έγνοια είναι η «ξεκούραση», που γίνεται από-
θεια και αδιαφορία. Πιστεύουμε ακόμη ότι η σκέψη, η ευαισθησία και η ενασχόληση με
την τέχνη κουράζουν.

Ποράλληλο, συγχέουμε την ποιότητα ζωής με το βιοτικό επίπεδο και αναλωνόμαστε ό-
έναν ατέρμονο αγώνα εξασφάλισης αγαθών, ελπίζοντας έτσι να ελαφρύνουμε από το
βάρος της καθημερινότητας, να απλουστεύσουμε τη ζωή μας και να νιώσουμε «ανεβασμέ-
νοι». Μάταια όμως.

Γιατί το ελαφρύ δεν ταυτίζεται με το απλό, ούτε με το εμπνευσμένο. Αντίθετο αετίζε-
ται με το ανούσιο και συνοδεύεται από την υπερβολή και τον εντυπωσιασμό.

Το αποτέλεσμα είναι να θεωρείται η ελαφρότητα για τους μεν άσχετους νόημα ζωής,
για τους δε προβληματισμένους ονόητη ζωή.

Όλα τελικά έχουν να κάνουν με το τι θέλουμε: να υπάρχουμε ή να ζούμε;

Αν περιοριστούμε στην ύπαρξη, καλό το light και το high και το cool. Μιμούμα-
στε είδωλα για να καλύπτουμε την κενότητά μας.

Αν απαιτήσουμε τη ζωή, επείγει να επιστρέψουμε στις αξίες που εκφράζονται
άριστα στα ελληνικά μας με τις λέξεις μέτρο, γνώση, ελευθερία, έρωτας, όνει-
ρο, πόνος και χορά. Αναζητούμε πρότυπα και δημιουργούμε για να αποκαλύ-
πτουμε τη θεότητά μας.

Λοιπόν δεν πρόκειται για άγχος βάρους, αλλά για ουσία βάθους. Και το
όλο θέμα έχει να κάνει όχι τόσο με την ηθική ως υποχρέωση, αλλά με
την αξιοπρέπεια ως στάση...

ΜΕ 70.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΥ

**και εσείς κοιμάστε ήσυχοι
εκμεταλλευόμενοι τα πλεονεκτήματα
που απορρέουν από την αξία χρήσης του
και εισπράτετε απόδοση!**

> **Ν. ΑΧΑΪΑΣ**, Ναύπακτος,
>> Μεσολόγγι, Αραλιάδα,
>>> Βάρδα, Ζάκυνθος, Κεφαλονιά
>>>> Ιθάκη, Λευκάδα

> **17.000** επιχειρήσεις
1400 επαγγ/κές κατηγορίες
>> αναλυτικός χάρτης
πλήρης αλφαβητικός
& επαγγελματικός κατάλογος >>>

www.patrasguide.gr

**ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ
ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΤΡΑΣ**

αράτου 20 & κορίνθου, 262 21 πάτρα, τηλ.: 2610 623.694, fax: 2610 621915

ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (Τ.Ε.Δ.Κ.) ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

**Κάθε γωνιά της αχαιϊκής γης
κρύβει μια συγκίνηση, μια έκπληξη
μια απόλαυση.**

**Κάθε γωνιά της αχαιϊκής γης
σας υποδέχεται φιλόξενα,
με την υπόσχεση
να περάσετε αξέχαστες στιγμές.**

*Επιλέξτε την Αχαιΐα
για τις διακοπές σας*

Γιούρα

Μια συγκλονιστική είδηση πέρασε πρόσφατα στα «ψιλά» των εφημερίδων. Το γιατί ήταν στα «ψιλά» και το γιατί δεν οχολιάστηκε σχεδόν καθόλου, είναι μια άλλη ιστορία... Η είδηση έλεγε ότι η γνωστή Παλαιοιστινιακή οργάνωση «Χαμάς», και το ένοπλο τμήμα της «Ταξιαρχίες Αλ-Κασάμ» συγκρότησαν προ έτους «Αστυνομία πθών»(!!!). Η οποία πραγματοποίησε το βράδυ της 8-4-05 επίθεση εναντίον των αυτοκίνητων δυο αρραβωνιασμένων ζευγαριών που επέστρεφαν από βόλτα στην παραλία, με αποτέλεσμα να δολοφονηθεί η νεαρή Γιούρα αλ-Αζάμι. Οι δράστες όταν (τυχαία) συνειλήφθησαν ομιολόγησαν ότι είχαν λάβει εντολή από τον ανώτερό τους στην οργάνωση να δώσουν ένα μάθημα στο «άσεμνα ζευγάρι» που γεμίζουν κάθε βράδυ την παραλία της Γάζας.

Χρόνια τώρα όταν συζητώ με φίλους για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχω την αίσθηση ότι φυσικά και είναι υπέρ τους, αλλά υπό προϋποθέσεις. Άλλοτε φανερά και άλλοτε συγκαλυμμένο η κυρίαρχη άποψη είναι ότι οι «αδύναμοι», «οι αγωνιστές» δεν είναι και τόσο πολύ, βρε αδελφέ, υποχρεωμένοι να τα σέβονται. Οι «κακοί» ιμπεριαλιστές είναι υποχρεωμένοι μεν αλλά δεν τα σέβονται για αυτό και τους κοιτάμε με απογοήτευση.

Χρόνια τώρα όταν συζητώ με φίλους για την τρομοκρατία έχω την αίσθηση ότι η κοταδίκη της είναι μισή. Αρχίζουν αμέσως οι συμπληρωματισμοί, πόσους σκότωσαν οι μεν, πόσους σκότωσαν οι δε, πόσο δικαιολογημένη είναι η αγανάκτηση του α ή του β. Και σχεδόν πάντα καταλήγω —και νευριάζω εκ των υστέρων με τον εαυτό μου για αυτό— να απολογούμαι ότι «δεν είμαι» με τους Αμερικανούς.

Χρόνια τώρα νιώθω μια τεράστια πίεση όταν ακούω να μιλούν για την Κούβα, όταν ακούω να μιλούν για την «ιροκινή οντίοση», για την ΕΤΑ, ακόμα και για τη δικιά μας 17N, να μην ταυτιστώ με όσους καλλιεργούν την τρόμο-υατερία, να σεβαστώ την αγωνιστική τους ιστορία κ.λπ. Γι' αυτό και διάλεξα αυτή την είδηση, όπου το θύμα δεν είναι ο Εβραϊός εκθρός αλλά κάποιος από τους «δικούς μας». Και το έγκλημά τους δεν είναι η προδοσία αλλά ο έρωτας.

Γιό να καταδείξω ότι κανένας σκοπός δεν δικαιώνει τα μέσα. Γιό να γίνει σαφές ότι δεν αρκεί η αντίσταση στον κατακτητή αλλά πρέπει οπωσδήποτε να γίνεται από τη σκοπιά του σεβασμού των αξιών της ανθρώπινης ζωής. Γιό να επισημάνω ότι στην αντίθετη περίπτωση, απλά θα αντικατασταθεί ο ξένος δυνάστης κάποιον στιγμή από έναν άλλο δικό μας τύραννο που θα συνεχίσει να αγωνίζεται εναντίον του δικού του λαού, των δικαιωμάτων του, ακόμα και της ευτυχίας, του έρωτα και της πρόσόνής του.

Γιό να αντιδράσω τέλος στην πλθία κυρίαρχη άποψη που βλέπει τον κόσμο μαυρόσπρο και αγνοεί ότι στο παιχνίδι της ισορροπίας του τρόμου ο ένας παίκτης χρειάζεται τον άλλον, τον σπριτίζει μέσα από το χτυπήμα, τον κρατάει για να μην πέσει. Γιό να το πω αλλιώς, το άθλιο θρησκόληπτο υποκριτικό λάμπυ των Ευαγγελικών του Μπους βρίσκει το ιδανικό του ταίρι στους φταμενταλιστές κουμπουροφόρους της Χαμάς.

Τα θύματα (και των δυο από κοινού, επιμένω) θα είναι πάντα κάποιον σαν την μικρή Γιούρα που πλήρωσε ακριβά την άμμο, τα αστέρια και την αλμύρα της θάλασσας στην παραλία της Γάζας. Πότε θα μάθουμε να διαλέγουμε για φίλη μας την Γιούρα αντί για την Χαμάς;

Προσωπικές ιστορίες

Κάθε μήνα ένας αναγνώστης ή συνεργάτης του περιοδικού μοιράζεται μαζί μας μια προσωπική του ιστορία. Αληθινή ή φανταστική; Δεν έχει σημασία...

Δείξε μου τι φοράς να σου πω ποιος είσαι...

Μια μικρή έρευνα στα πώς και τα γιατί της ντουλάπας σας

της Ευδοκίας Κατσιγιάννη

Μπορεί το επαναστατικό παρελθόν της Miuccia Prada στην Ιταλία της δεκαετίας του '80 να είναι γνωστό στον κόσμο της μόδας, ωστόσο δεν συσχετίστηκε ποτέ με το γεγονός ότι μια τσάντα με το λογότυπο Prada καταλογίζεται κάμποσες εκατοντάδες ευρώ.

Η μόδα και ο κόσμος της είναι ένα παράλογο σύμπαν. Θεωρητικά εκφράζει τις νέες τάσεις στα ρούχα, τα ποπούτσια, τα αξεσουάρ, ίσως και τις νέες τάσεις για ένα συνολικό στιλ. Ωστόσο, παραμένουν δύο ερωτήματα που δεν έχουν ακόμα απαντηθεί: ποιος τις έχει τελικά αυτές τις νέες τάσεις; Και τι σχέση έχει αυτό με την αντίφαση που αποκρυσταλλώνεται στην πώληση ρούχων που δεν φοριούνται;

Αυτό που σε τεχνικό επίπεδο διακρίνει ένα καλό ρούχο από ένα κακό ρούχο είναι το πατρόν, το κόψιμο, η ραφή και το ύφασμα. Μπορεί τα ρούχα που παρουσιάζονται στις εβδομάδες μόδας να τα έχουν όλα, αν και αυτό ποτέ δεν επαρκεί για να εξηγήσει τις τιμές τους, οι οποίες απλά ξεπερνάνε το όριο της λογικής. Άσε που κανείς

δεν κάνει τον κόπο να εξηγήσει ποιοι άνθρωποι δούλεψαν γι' αυτά, γιατί σε καμία περίπτωση δεν είναι ο καλός κύριος που υποκλίνεται στο τέλος της επίδειξης. Αυτά όμως είναι ζητήματα που αφορούν μία συζήτηση περί υψηλής ραπτικής, η οποία ποσώς μας ενδιαφέρει. Το ερώτημα είναι: τι σχέση έχει το περιεχόμενο της ντουλάπας μας με αυτά τα ρούχα;

Μη βιαστείτε να απαντήσετε «καμιά». Τα περιοδικά μόδας παρουσιάζουν ό,τι παρουσιάζεται στις επιδείξεις. Ακόμα κι αν κάποιος σχεδιαστής έχει μία πραγματικά προσωπική άποψη για κάτι, ακόμα και αν καταφέρει να βρει μια θέση σε μια εβδομάδα μόδας, η άποψή του θα ισοπεδωθεί μπροστά σε μια κατηγοριοποίηση που ακολουθεί τη λογική «φέτος είναι της μόδας τα κεντήματα, το ροζ και οι χάντρες». Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται πραγματικά οι «τάσεις» - κουτάκια προς γνώση και συμμόρφωση των απανταχού ανήσυχων περί των της μόδας, που σε χρόνο dt θα ξεχουθούν στους ναούς της κατανάλωσης και θα αγοράσουν ένα ροζ σακά-

κι με κεντήματα και χάντρες (3 σε 1, το έχει όλα και συμφέρει).

Τα κουτάκια εξηλώνονται και εγκαθίστονται στη συνείδηση ενός ευρύτερου κοινού μέσω από τη βιομηχανία ρούχων, μία βιομηχανία αντιγραφής ρούχων ανά κατηγορία (ροζ-με χάντρες-με κεντήματα). Από το Zara, που αντιγράφει μέχρι κεραίος ρούχα επώνυμων σχεδιαστών και το αναπαράγει με άθλιο ποίητο ραφής και υλικών μέχρι τη βιοτεχνία της γειτονιάς σας που βγάζει τριάντα διαφορετικές ροζ μπλούζες, για να μη συζητήσουμε το γεγονός ότι η ίδιο ακριβώς μπλούζα φέτος κοστολογείται 5 ευρώ αν είναι κίτρινη και 35 ευρώ αν είναι ροζ. Το πρόβλημα αυτής της κατάστασης είναι προφανώς το ότι, ακόμα κι αν κάποιος δεν ασχολείται ιδιαίτερα με το όλο ζήτημα, στο τέλος —τι θα κάνει— θα αναπτύξει μια παθολογική λαχτάρα για το ροζ. Αποτέλεσμα: οι κλώνοι της ίδιας μπλούζας (ή μήπως και του ίδιου ανθρώπου;) που κυκλοφορούν γύρω μας. Για να μην αναφερθούμε στην απόγνωση εκείνου που για μεταφυσικούς λόγους οικαίνεται το ροζ χρώμα και θέλει κάτι σε πορτοκαλί.

Τα fashion victims δεν έχουν φύλο

Για όσους σπεύσουν να δηλώσουν αποφθεγματικά «οι γυναίκες είναι θύματα», θα θέλαμε να πούμε ότι η ανδρική μόδα μπορεί να είναι λιγότερο πειστική, αυτό όμως δεν συμβαίνει επειδή οι άνδρες είναι πιο έξυπνοι και δεν ταιμπάνε, αλλά επειδή η εκμετάλλευση του ανδρικού αγοραστικού κοινού περνάει πρωτίστως από άλλους δρόμους: το αυτοκίνητο, το κινητό, ακόμα και το ταπεινό ουσιάκι. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτη η προσήλωση ορισμένων να αγοράζουν πανάκριβα αθλητικά είδη, όταν η μόνη αθλητική τους δραστηριότητα είναι στην καλύτερη περίπτωση το γυμναστήριο, άντε και το μπασκετάκι με τους κολλητούς. Και να θυμίσουμε ότι έχουν υπάρξει και κάποιες ιστορικές στιγμές γολιότητας (φιστικί σακάκι με διπλωμένα μανίκια για να φαίνεται η φόδρα με το λαχούρι στη δεκαετία του '80)

ή κλωνοποίησης (ποιος θυμάται τα κίτρινα ορειβατικά μποτάκια και τα φουσκωτά μπουφάν των αρχών της δεκαετίας του '90;). Άλλωστε, η σταδιακή ενσωμάτωση κάθε gay ενδυματολογικού κώδικα είναι μια «λεπτομέρεια», την οποία κάποιος αγνοούν και κάποιος άλλος δεν θέλουν να θυμούνται.

Elementary, dear Watson!

Εντάξει, είναι σαφές ότι αυτό που θέλουν είναι τα λεφτά μας. Η δημιουργία ενός συνολικού προτύπου που πατάει πάνω στις ανασφάλειες που το ίδιο δημιουργεί, τελικά τρώει το χρόνο και το χρήμα μας, αφήνοντάς μας όλο και πιο ανικανοποίητους παρ' όλες τις επισκέψεις στα μαγαζιά, τα κομμωτήρια, τα γυμναστήρια...

Εγώ δεν είμαι θύμα!

Νομίζεις ότι δεν είσαι θύμα. Κατά πάσα πιθανότητα ανήκεις σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες:

Κατηγορία 1: εναλλακτικός/επαναστάτης/κουλτουριάρης

Δυστυχώς το παραμύθι το πίστεψαν και το πιστεύουν πολλοί. Από εκείνους-που-ντύνονται-όπως-η-μουσική-που-ακούνε-που-δεν-είναι-και-τίποτα-σκυλάδικα, μέχρι εκείνους-που-ντύνονται-όπως-ο-τρόπος-ζωής-τους-που-δεν-είναι-μικροαστικός-αλλά-βαθιά-επαναστατικός/διανασυμμένιατικός.

Το να είναι κανείς κλώνος όλων των υπολοίπων μελών του μικρόκοσμου του, δυστυχώς δεν αποτελεί ένδειξη

Προσωπικές ιστορίες

καμιάς εναλλακτικότητας ή επαναστατικότητας. Η συμμόρφωση σε ένα πρότυπο παραμένει ίδια, ακόμα και αν το εν λόγω πρότυπο δεν είναι κοινότοπο, αλλά το σπαζώνται μόνο οι «λίγοι και εκλεκτοί», ικανοί να καταλάβουν τον κώδικα που κρύβεται πίσω από ένα ριγέ πουλόβερ. Η παγίδα είναι οσφής. Θες να είσαι αλλιώς; Έχουμε δυο-τρία καλούπια και για σένα, διάλεξε και πάρε, έτσι για να έχεις την ψευδαίσθηση ότι διαφέρεις και ότι αποφασίζεις εσύ και όχι κάποιος άλλος για σένα. Στο κάτω-κάτω πώς αλλιώς θα πουλήσει κάτι τόσο άβολο όσο οι αρβύλες;

Για του λόγου το αληθές, δεν έχει υπάρξει κανένα «εναλλακτικό στιλ» που να μην έχει καταλήξει παρωδία. Από το επονομαζόμενο «military chic», μέχρι τον προπέραινο παροξυσμό με τα λοφία, τα καρφιά και τα καρό Sex Pistols σε εκδοχή πλισέ φούστα μέχρι τον ασφαλό, οι εναλλακτικές προτάσεις δεν γλίτωσαν ποτέ από την ένταξη στο mainstream.

Κατηγορία 2: Ουδέτερος

Το αντίστοιχο της Ελβετίας σε ενδυματολογικό κώδικα δεν έβλαψε ποτέ κανέναν είναι η ολήθεια. Το τρίπτυχο σκούρο παντελονάκι, μονόχρωμο πουκάμισο-μπλουζάκι, χωρίς εξάρσεις, είναι ίσως μια λογική αντίδραση όλων όσων πραγματικά νιώθουν φόβο μπροστά στην τρομοκρατία του Madame Figaro. Πράγματι, δεν είναι όλοι υποχρεωμένοι να τους απασχολεί το τι φοράνε. Δυστυχώς όμως, και τα μέλη αυτής της κατηγορίας πά-

σχουν είτε από την αλαζονεία «εγώ-δεν-είμαι-θύμα», είτε από τη μάταια αναζήτηση της σοβαρότητας —ή σοβαροφάνειας, με αποτέλεσμα να υποπίπτουν συχνά στο αμάρτημα του ρατσισμού απέναντι στους υπόλοιπους.

Είμαστε όλοι για τα μπάζα;

Με τον ίδιο τρόπο που οι άνθρωποι mainstream αισθητικής δεν είναι όλοι ζώα, έτσι και κάποιοι θιασώτες του εναλλακτικού μπορεί να είναι φορείς του χειρότερου μικρορατσισμού και φυσικά οι ουδέτεροι δεν είναι όλοι «μπεζ» προσωπικότητες. Η επιλογή του στρατοπέδου οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες. Φοτόσο, το ζητούμενο είναι η έξοδος από όλα τα στρατόπεδα. Το ζητούμενο είναι ο καθένας από εμάς να μπορεί να πάρει τις επιλογές του και να εκφράσει τον εαυτό του, τη διάθεσή του, την αισθητική του, χωρίς κανέναν περιορισμό, έξω από τα πλαίσια που ορίζονται, είτε αυτά χωράνε χίλιους, είτε δέκα.

Και πού τελειώνει όλο αυτό;

Σε μια κοινωνία όπου το ρούχο και το παπούτσι δεν είναι καταναλωτικά αγαθά. Σε μία κοινωνία όπου η μόδα θα είναι τέχνη και όχι επιχείρηση. Σε μία κοινωνία όπου η μόδα θα είναι προσωπική έκφραση και όχι δικτατορία. Σε μία κοινωνία όπου το τι φοράει ο καθένας μας θα αποτελεί κριτήριο αποκλειστικά για την διάθεση, την αισθητική και την προσωπικότητά του.

Μπορείτε κι εσείς να στείλετε τη δική σας ιστορία... Στο e-mail stories@todonti.gr. Η καλύτερη ιστορία του μήνα θα δημοσιεύεται στις σελίδες του περιοδικού, ενώ όλες οι ιστορίες θα δημοσιευτούν στην ηλεκτρονική σελίδα του «Δ», με τον κρυφό πόθο να βρεθούν κάποια στιγμή μαζί σε μια ειδική έκδοση. Σας περιμένουμε!

Πάτρα 2005

ΔΥΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ που μας τρόμαξαν...

19/6/2005

Στην πλατεία της Παντάνασσας αστυνομικοί συλλαμβάνουν και περνούν χειροπέδες σε ένα 16χρονο, επειδή έκανε σέκτιμπορντ και κατά λάθος χτύπησε ένα 8χρονο παιδί (οι φωτογραφίες είναι από την καθημερινή εφημερίδα «Αλλαγή» της Πάτρας).

Ενδεικτικός διάλογος:

Αστυνομικός σε 16χρονο: Πάμε μέσα...

16χρονος: Όχι, σας παρακαλώ, δεν έρχομαι μαζί σας...

Αστυνομικός: Κοίτα εκεί μαγκιά... Σε ποιον λες όχι; Στο φίλο σου νομίζεις ότι μιλάς;

Περίοικος: Μα καλά, είναι δυνατόν να γίνονται αυτά τα πράγματα;

Αστυνομικός στην περιοχή: «Όταν είμαι εγώ εδώ, εσύ θα κάνεις παυσία...»

22/6/2005

Μετά από δημοσιεύματα του τοπικού τύπου, ο Προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πατρών Αν. Κανελλόπουλος διατάσσει μερικά περιήτερα της πόλης να «ξηλώσουν» τη διαφήμιση των τοιγάρων «Black devil» επειδή η φράση «Το μαύρο πωλείται ελεύθερα εδώ», θεωρήθηκε ότι παροπέμει στη χρήση ναρκωτικών.

Ενδεικτικές δηλώσεις (από ρεπορτάζ της καθημερινής εφημερίδας «Πελοπόννησος» της Πάτρας):

Προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πατρών: «Όποιος συντελεί, με οποιοδήποτε τρόπο, στη διάδοση ναρκωτικών ουσιών τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος...».

Αντιδήμαρχος Πατρέων Δ. Πεφόνης: «Ίερούμε όλοι τι σημαίνει στην καθομιλουμένη η λέξη "μαύρο" και δεν μπορούμε να δεχθούμε να χρησιμοποιείται με τέτοιο τρόπο, σε μια διαφήμιση που σπευθύνεται κυρίως σε νέους ανθρώπους».

Δημοσιογράφος NET: Ποιοι λόγοι οδήγησαν την Πάτρα να αναλάβει μια τέτοια πρωτοβουλία την ώρα που και σε άλλες πόλεις έχουν αναρτηθεί αυτά τα διαφημιστικά μηνύματα.

Δ. Πεφόνης: «Η πόλη είναι πρωτοπόρος και ευαισθητοποιημένη σε τέτοιου είδους θέματα...».

«Η Πάτρα
έχει έλλειμμα
ηγεσίας»

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ

Ιστορικός τέχνης, υπεύθυνος του ένθετου για το βιβλίο της εφημερίδας «Το Βήμα της Κυριακής», δημοσιογράφος, συγγραφέας και... πατρινός! Ο Νίκος Μπακουνάκης καταθέτει στο «Δ» τη νοσταλγία του για την Πάτρα του χθες και τις ενδιαφέρουσες απόψεις του για την Πάτρα του σήμερα και του αύριο. Ακόμη, βλέπει τη μελλοντική Σκάλα του Μιλάνου στη... Σαγκάη και αναλύει το δόγμα του «διαβίωω άρα υπάρχω».

Συνέντευξη στον Παναγιώτη Αντ. Ανδριόπουλο
Φωτογραφίες: Έφρη Αλεξάνδρου

Κύριε Μπακουνάκη, γεννηθήκατε στην Πάτρα, με την οποία —από όσο γνωρίζω— διατηρείτε πάντοτε δεσμούς, παρά το γεγονός ότι είστε μόνιμα εγκατεστημένος στην Αθήνα εδώ και πολλά χρόνια. Τι είναι εκείνο που θυμάστε από την Πάτρα των μαθητικών και νεανικών σας χρόνων;

Τα παιδικά και νεανικά χρόνια είναι η ηλικία της νοσταλγίας. Μόνο λοιπόν με γλύκα μπορώ να θυμηθώ την Πάτρα αυτής της εποχής. Θυμάμαι τις λιτανείες του Αγίου Ανδρέα· το βραβείο 1000 δραχμών που κέρρισα για έκθεση με θέμα τον Άγιο Ανδρέα και το «εξαργύρωσα» μ' ένα κοστούμι γκρι-πρασινωπό καρό, ραμμένο σε ράφτη· την εξοχή του Τοσούου και τις ταινίες στους θερινούς κινηματογράφους «Όσσις», «Ελληνίς» και «Μουρτά»· το εστιατόριο «Εύσα» και τα λασπόλυτρα την «Ούφα» στα Ψηλά Αλώνια με τα αντισεροπορικά καταφύγια· το Λυρικό· το θέατρο «Ορφεύς» στην πλατεία Μαρούδα και την χορεύτρια Ολυμπία σε κο-

τη στον ίδιο δρόμο· τα τόπια υφάσματος που ξετυλίγονταν στους πάγκους του Μαραγκόπουλου στην Αγίου Ανδρέου· το πανηγύρι του 15 Αυγούστου στο Γηροκομείο· τις εκδρομές στο Δασύλλιο· τις ελληνικές ταινίες στο «Αττικό»· έναν Μπέργκμαν στο Μίνι-Ρεξ· τη Δημοτική Βιβλιοθήκη· κάτι παιδικές γιορτές στο Δημοτικό θέατρο και αποκριάτικες στολές φτιαγμένες από λινάτσα· το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού και τον σοκολατοπόλεμο· το πλοίο «Άγιος Γεράσιμος» που μας πήγαινε στην Ιθάκη· το μικρό καΐκι που μας πήγαινε για μπάνιο από τον κυματοθραύστη στην Τερψιθέα· την πρώτη γουλιά της μπύρας στα Ψηλά-Αλώνια· τις ντισκοτέκ Μπαγκλαντές και Μοσκίτο· την «Πελοπόννησο» με 1,5 όρχομη. Πολλά μπορώ να θυμηθώ από αυτή την εποχή, διυλισμένα μέσα από το εξυγιαντικό φίλτρο της νοσταλγίας. Βέβαια αυτό δεν με εμποδίζει να ξέρω πως την ίδια εποχή είχε αρχίσει η κατεδάφιση της πόλης, η παράδοση της στο μετέωρο, είχε έρθει το τέλος του νεοκλασικού χαρακτήρα της.

«... Είναι απαράδεκτο που η Αθήνα δεν διαθέτει μια σύγχρονη σκηνή όπερας. Αλλά θα μου πείτε διαθέτει Εθνική Βιβλιοθήκη, διαθέτει σύγχρονο Εθνικό θέατρο, διαθέτει δίκτυο πολιτιστικών υποδομών για να έχει και Λυρική Σκηνή;...»

ρούς της κοιλιάς· τις καθηγήτριές μου Μέλω Καραμπάγια και Πηνελόπη Κρέτση στο Γ' Γυμνάσιο Αρρένων· τον εκκλησιασμό στην Παντάνασσα· την τελευταία φωτογραφία των τελειοφοίτων στον κυματοθραύστη· το Φάρσα τα γλυκά στα μαρμάρινα τραπεζάκια κάτω από τον «Εσπερο»· τα συγκρουόμενα αυτοκινητάκια, χειμωνιάτικες Κυριακές με ήλιο στο χώρο του κινηματογράφου «Ζενίθ» στα Ψηλά Αλώνια· την Γωνιά του Βιβλίου και τον Τοξαβίδη στη Μαιζώνος· την καθηγήτρια Τούλα Μανιάκη στο Γαλλικό Ινστιτούτο της Φιλοσοφίας· τα γεμιστά κρουασάν στου Παυλίου, στην Αγίου Νικολάου, με την μεγάλη εξωτική τοιχογραφία με το μάζεμα του καφέ· το φροντιστήριο Λαμπέ-

Συνεργαστήκατε στα τέλη της δεκαετίας του '80 με το περίφημο τότε «Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας» και μας δώσατε κείμενα και μονογραφίες που παραμένουν πολύτιμα από βιβλιογραφικής άποψης. Ήταν, τελικά, το Φεστιβάλ μια «πολιτιστική επανάσταση» την εποχή εκείνη ή μυθοποιήθηκε γιατί είχαμε ανάγκη από ένα τέτοιο μύθο;

Επανάσταση δεν ήταν, ας μην είμαστε υπερβολικοί. Ήταν όμως ένα γεγονός ευφάνταστης σύλληψης και μεγάλης νηούς, που κινητοποίησε πολλούς πατρινοί και δημιούργησε την πίστη ότι η Πάτρα μπορεί να ξαναβρεί κάτι από τον παλιό κοσμοπολιτισμό της, να βγει από τον επαρχιωτισμό. Δυστυχώς, όπως τα περισσότερα πράγματα στην Ελλάδα, το Φεστιβάλ διακόπηκε βίαια,

ενώ η τοπική κοινωνία έδειξε ότι δεν μπορεί να κροτήσει τέτοιους θεσμούς. Πάντως το Φεστιβάλ άφησε κάποιους σπόρους, έστω την ανάδειξη μερικών χώρων της πόλης, που σκόνη και οι πολλοί πατρινοί τους ανσκάλυψαν με έκκληση.

Η διπλωματική σας εργασία στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales του Παρισιού είχε ως θέμα την Πάτρα ως μια Ελληνική Πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα. Στην μελέτη σας αυτή υιοθετείτε τον χαρακτηρισμό του Κ.Θ. Δημαρά για την Πάτρα: «point de jonction de deux culture helléniques». Σήμερα η πόλις μπορεί να καταστεί με κάποιο τρόπο σημείο αναφοράς;

Η Πάτρα εξακολουθεί να είναι ένας κόμβος, ένα λιμάνι ανοικτό προς τη Δυτική Ευρώπη. Είναι το κατ'εξοχήν λιμάνι του Ιονίου, ένα σημείο σύνδεσης με την Ιταλία αλλά και με τον κόσμο της Αδριατικής—ό,τι μπορεί να εκφράζει αυτός ο κόσμος, ιδιαίτερα μετά την αλλαγή—προς το καλύτερο, πιστεύω— του χάρτη της Βαλκανικής. Πώς αυτή η γεωγραφική και επικοινωνιακή θέση αποτυπώνεται στη σημερινή Πάτρα, εννών στις συμπεριφορές, στις νοσηριές, είναι κάτι που δεν το ξέρω.

θα ήθελο όμως πάρα πολύ να το μάθω.

Η Πάτρα ως «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» για το 2006 θα μπορούσε να διεκδικήσει ένα διεθνή ρόλο με όχημα τον πολιτισμό; Ή λόγω των τραγικών καθυστερήσεων που έχουν παρατηρηθεί στο θέμα έχει χάσει ανεπιστρεπτό το τρένο της Ευρώπης; Σας ρωτώ όχι ως Πατρινό, αλλ' ως άνθρωπο που γνωρίζει το ευρωπαϊκό πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Έχω την εμπειρία της «Αμβέρσας, πολιτιστική πρωτεύουσα». Η προετοιμασία είχε αρχίσει πολύ καιρό πριν, επικεντρωμένη στην ανάδειξη των τοπόσημων της πόλης, δηλαδή του θεάτρου, των παλιών βιοτεχνιών, των σταθμών, της κεντρικής πλατείας, και στη δημιουργία ενός δικτύου υποδομών. Οι υπεύθυνοι είχαν επίσης προσπαθήσει να φτιάξουν τον μύθο της πόλης, έναν μύθο όπου οι Ευρωπαίοι θα αναγνώριζαν κοινές αναφορές. Αν' αυτή την άποψη νομίζω ότι η Πάτρα έχει χάσει το τρένο. Κι έχει χάσει το τρένο όχι για τον διεθνή της ρόλο αλλά για τους ίδιους τους Πατρινοί. Σήμερα ο πολιτισμός θέλει πάρα πολλά χρήματα και ο διεθνής ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος. Μου φαίνε-

ται δύσκολο λοιπόν να διεκδικήσει η Πάτρα έναν διεθνή ρόλο, αν δεν υπάρξει ένα όραμα κι ένας συνολικός σχεδιασμός. Δυστυχώς οι μικροτοπικοί ανταγωνισμοί κυριαρχούν και οι δημοτικές αρχές, μιδεμιάς εξαιρουμένης, δεν έχουν κατορθώσει μέχρι στιγμής να φανούν αντάξιες της Πάτρας, να κινηθούν πέρα από την μικροπολιτική. Αυτό είναι το μεγάλο δυστύχημα της πόλης. Έχει έλλειμμα ηγεσίας.

Μας έχετε δώσει δύο ακόμα μελέτες για την Πάτρα του 19ου αιώνα: «Το κρασί του Γουσταύου» και «Το φάντασμα της Νόρμα». Θέματά τους ο οινικός πολιτισμός και η υποδοχή του μελοδράματος, αντίστοιχα. Μαζί με την πρώτη σας μελέτη για την Πάτρα θεωρώ ότι αποτελούν μια «Πατρινή Τριλογία» για την Πάτρα στον 19ο αιώνα. Μήπως με τα έργα σας αυτά συντελέσατε στην εξιδανίκευση μιας εποχής; Σήμερα αρκετοί «απομυθοποιούν» αυτή την περίοδο.

Η σύγχρονη Πάτρα υπάρχει χάρη στον 19ο αιώνα της, τον αιώνα της σταφίδας. Ποιος μπορεί να το αμφισβητήσει αυτό; Η νεοκλασική Πάτρα είναι δημιουργημα αυτού του αιώνα κι ό,τι έχει να επιδείξει η πόλη σήμερα ανόγεται σ' αυτή την εποχή. Βέβαια, θα μου πείτε, υπάρχει και το Πανεπιστήμιο, δημιουργημα της δεκαετίας του '60, χώρος μοντερνισμού και κοινοτομιών. Σύμφωνα. Αλλά το παράδοξο είναι ότι η Πάτρα πατέ δεν συνδέθηκε με το Πανεπιστήμιο. Τα είδε μόνο σαν πληθυσμό - πελάτες για το πολυάριθμο μαγαζί της και ενοικιαστές για τα εκατοντάδες μικροσαστικά διαμερίσματα στις κακοσχεδιασμένες πολυκατοικίες που έπνιξαν τους δρόμους της. Με την τριλογία μου, όπως την ονομάσατε, δεν εξιδανίκευσα καμία εποχή. Προσπάθησα να ερμηνεύσω τους μηχανισμούς της εμπορικής πόλης, τη συγκρότηση των αστικών στρωμάτων και να παρουσιάσω την ακμή και την παρακμή μιας κοινωνίας. Αυτό δεν είναι εξιδανίκευση. Εμπορική πόλη στον 19ο αιώνα, μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, ύστερα πόλη της βιομηχανίας κατά το Μεσοπόλεμο και μέχρι τη δεκαετία του '60, κατόπι πόλη των υπηρεσιών και της συγκοινωνίας με την Ιταλία. Διαδοχικές φάσεις σκμής και παρακμής.

Από τις στήλες του ένθετου «βιβλίου» που επιμελείστε στο «Βήμα της Κυριακής» έχετε επανειλημμένως παρουσιάσει πονήματα πατρινών δημιουργών. Πιστεύετε ότι η Πάτρα μπορεί να έχει μια ιδιαίτερη πνευματική φυσιογνωμία, όπως η.χ. η Θεσσαλονίκη, ή κάτι τέτοιο είναι ολότελα ουτοπικό;

Η πνευματική φυσιογνωμία προϋποθέτει ένα βάθος χρόνου κι άλλου τύπου επεξεργασίες. Δεν νομίζω ότι στον ελληνικό χώρο υπάρχει κά-

ποια ιδιαίτερη, τοπική πνευματική φυσιογνωμία. Ούτε βεβαίως η Θεσσαλονίκη έχει αυτό το προνόμιο. Όλα αυτά περί Θεσσαλονίκης και σχολής εσωτερικού μονολόγου κλπ, κλπ είναι κατασκευές, που δεν έχουν καμιά σχέση με την δημιουργία και την λογοτεχνία. Νομίζω ότι στον ελληνικό χώρο μόνο τα Επτάνησα είχαν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία στην τέχνη, για λόγους που έχουν αναλυθεί και τους ξέρουμε.

Έχετε συνεργαστεί στενά με το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Μετά από 15 περίπου χρόνια λειτουργίας του το Μέγαρο δε φαίνεται να... γερνάει. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μυστικό της επιτυχίας;

Νομίζω η συνέπεια στον προγραμματισμό, η συνέπεια και η διαπαιδαγώγηση ενός κοινού που απολαμβάνει την ποιότητα. Βέβαιο όλοι χρειαζόμαστε την ανανέωση.

Έχετε διδάξει Ιστορία της Όπερας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ποια βλέπετε να είναι η τύχη της όπερας στον 21ο αιώνα; Στην Ελλάδα υπάρχει μια... ευφορία επειδή ο κόσμος γεμίζει την Λυρική Σκηνή ή το Μέγαρο όταν ανεβάζει μεγάλες παραγωγές. Συμμερίζετε αυτή την αισιοδοξία;

«... Όπως δεν θα πάψουμε ποτέ να τρώμε με το χέρι, έτσι δεν θα πάψουμε ποτέ να κρατάμε το χάρτινο βιβλίο στα χέρια, να το τσακίζουμε στη σελίδα όπου έχουμε σταματήσει την ανάγνωση, να το βάζουμε δίπλα στο μαξιλάρι μας, να το κρατάμε στην ακροθαλασσιά, με την άμμο ως σελιδοδείκτη, να το αφήνουμε στην πολυθρόνα της βεράντας και να το ξαναβρίσκουμε ανακατωμένο από το αεράκι...»

Η όπερα είναι μια πολύ ακριβή τέχνη, το κόστος μιας παραγωγής όπερας απαιτεί την κινητοποίηση πολλών κεφαλαίων, που χωρίς τις συνέργειες, τις συμπαραγωγές, τις χορηγίες δεν καλύπτεται. Ήδη θέατρα όπερας, όπως η Σκάλα του Μιλάνου, ή γερμανικές σκηνές, διέρχονται βαθύτατη κρίση. Φυσικά υπάρχει το κοινό της όπερας, αυτό που γεμίζει τα θέατρα και εξακολουθεί να συγκινείται από το θαύμα της ανθρώπινης φωνής.

Αλλά η όπερα, ως σύστημα παραγωγής, βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο. Δεν ξέρω που θα οδήγηθούμε εμείς οι οπεράφιλοι του παλιού κόσμου. Βλέπω όμως ότι υπάρχει τεράστιο ζήτηση για όπερα στην Ανατολή: στην Κίνα, στην Κορέα, στην Ιαπωνία, όπου διορθώνεται και κολοσσιαίο χρήσιμο. Ίσως η νέο Σκάλο του Μιλάνου να είναι στην... Σονγκάπ. Πάντως όσον αφορά το καθ' ημάς είναι απαράδεκτο που η Αθήνα δεν διορθώνει μια σύγχρονη σκηνή όπερας. Αλλά θα μου πείτε διορθώνει Εθνική Βιβλιοθήκη, διορθώνει σύγχρονο Εθνικό Θέατρο, διορθώνει δίκτυο πολιτιστικών υποδομών για να έχει και Λυρική Σκηνή; Όχι. Απ' αυτή την άποψη είναι μια κολοβή πρωτεύουσα.

Ως υπεύθυνος ένθετου για το βιβλίο, σας... τρομάζει η ηλεκτρονική μορφή του βιβλίου που εξαπλώνεται με πρωτοφανείς ρυθμούς; Πιστεύετε ότι μπορεί να χάσουμε τη μαγική, σωματική σχέση μας με το βιβλίο;

Ανήκω στους ανθρώπους που έχουν ως πιστεύω τους το «διαβάζω άρα υπάρχω», ένα πιστεύω που περιέχει την πραγματική ζωή. Πιστεύω στο βιβλίο, στην σωματική, στην χειρωνακτική σχέση μαζί τους. Με χαροποιεί λοιπόν το γεγονός ότι ένας από τους μεγαλύτερους εκδό-

τικούς οίκους του αγγλοσαξωνικού κόσμου, ο Barnes & Noble έκλεισε το τμήμα των ηλεκτρονικών βιβλίων (e-books) λόγω των απογοητευτικών εμπορικών αποτελεσμάτων. «Οι αναγνώστες φαίνεται ότι δεν αποδέχτηκαν την τεχνολογία» δήλωσε ο αντιπρόεδρος της εταιρείας. Δεν είμαι κατά της τεχνολογίας —το αντίθετο— υπάρχουν όμως μερικά πράγματα που προσκορούν

στις θεμελιώδεις λειτουργίες της ανθρώπινης δραστηριότητας. Όπως δεν θα πάψουμε ποτέ να τρώμε με το χέρι —ακόμη κι αν βρεθεί το ρομπότ που θα μας φέρνει το κουτάλι στο στόμα— έτσι δεν θα πάψουμε ποτέ να κρατάμε το χάρτινο βιβλίο στα χέρια, να το τσακίζουμε στη σελίδα όπου έχουμε σταματήσει την ανάγνωση, να το βάζουμε δίπλα στο μαξιλάρι μας, να το κρατάμε στην ακροθαλασσιά, με την άμμο ως σελιδοδείκτη, να το αφήνουμε στην πολυθρόνα της βεράντας και να το ξαναβρίσκουμε ανακατωμένο από το αεράκι. Θυμάμαι πριν από αρκετά χρόνια, στο μέσο της δεκαετίας του '90, η μισή επιφάνεια της Διεθνούς Εκθεσης Βιβλίου της Φραγκφούρτης ήταν καλυμμένη από τις ηλεκτρονικές εκδόσεις. Είχαν κυκλοφορήσει και μελέτες —κυρίως αμερικανικής προελεύσεως— που προέβλεπαν το τέλος του βιβλίου, στην παραδοσιακή μορφή του, φτιάχνοντας σενάρια μελλοντολογικών αναγνώσεων. Τότε ο Ουμπέρτο Εκο είχε πει ότι δεν φοβάται καθόλου για το μέλλον του χάρτινου βιβλίου· γιατί το βιβλίο είναι χειρωνακτικό εργαλείο, προέκταση του χεριού. Επαληθεύτηκε. Χρόνο με το χρόνο το ηλεκτρονικό βιβλίο όλο και υποχωρούσε στο πανηγύρι της Φραγκφούρτης. Σήμερα έχει μια σοφήμνη θέση. Αυτή ακριβώς που πρέπει να έχει. Το βιβλίο ζει και βασιλεύει.

Γενικότερα, σ' ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο η τέχνη μπορεί να παρακολουθήσει και να «καταγράψει» τις εξελίξεις;

Ασφαλώς, γιατί στην τέχνη υπάρχει και το στοιχείο της ενόρασης. Οι καλλιτέχνες είναι κάτι σαν... μέντιουμ, έχουν την έκταση αίσθησης.

Ας τελειώσουμε με την Πάτρα, την πόλη μας. Ποια θα ήταν για σας η... ιδανική Πάτρα; Και δεν εννοώ ρεαλιστικά, αλλά φανταστικά. Σας ενδιαφέρει μια... Μυθική Πάτρα;

Το ιδανικό ανήκει στη σφαίρα του... ιδανικού. Δεν υπάρχει. Για μένα η Πάτρα είναι μια πόλη του αποσπάσματος. Για να την γνωρίσεις και να την αγαπήσεις πρέπει να ξέρεις γι' αυτήν, να μπορείς να οδήγηθείς στις κρυμμένες χαρές της. Αλλιώς είναι μια πόλη αποκρουστική. Ο ξένος, αυτός που δεν έχει ακούσει ποτέ για Πάτρα, σίγουρα θέλει ένα οδηγό για να μπορέσει να μείνει στην πόλη και να μην της γυρίσει τις πλάτες. Απ' αυτή την άποψη είναι απαραίτητο να φτιάξει η πόλη τον μύθο της. Τα συστατικά υπάρχουν. Το πρόβλημα είναι να βρεθεί ο αλχημιστής.

Τι σχέση έχουν τα πανεπιστήμια με τον πολιτισμό;

Αντί άλλης αναφοράς στο πολύτιμο έργο του και τη συνεπή στάση του, ένα κείμενο του Μανόλη Αναγνωστάκη που θα μπορούσε να είναι γραμμένο και σήμερα.

Λοιπόν, χωρίς περιστροφές, νομίζω πως η προσφορά αυτή είναι ελαχιστότατη και εντελώς δυσανάλογη προς τις αυξημένες απαιτήσεις που θα έπρεπε να νομιμοποιούνται σήμερα, τόσο από την πλευρά των διδασκόντων όσο και των διδασκομένων...

(...)

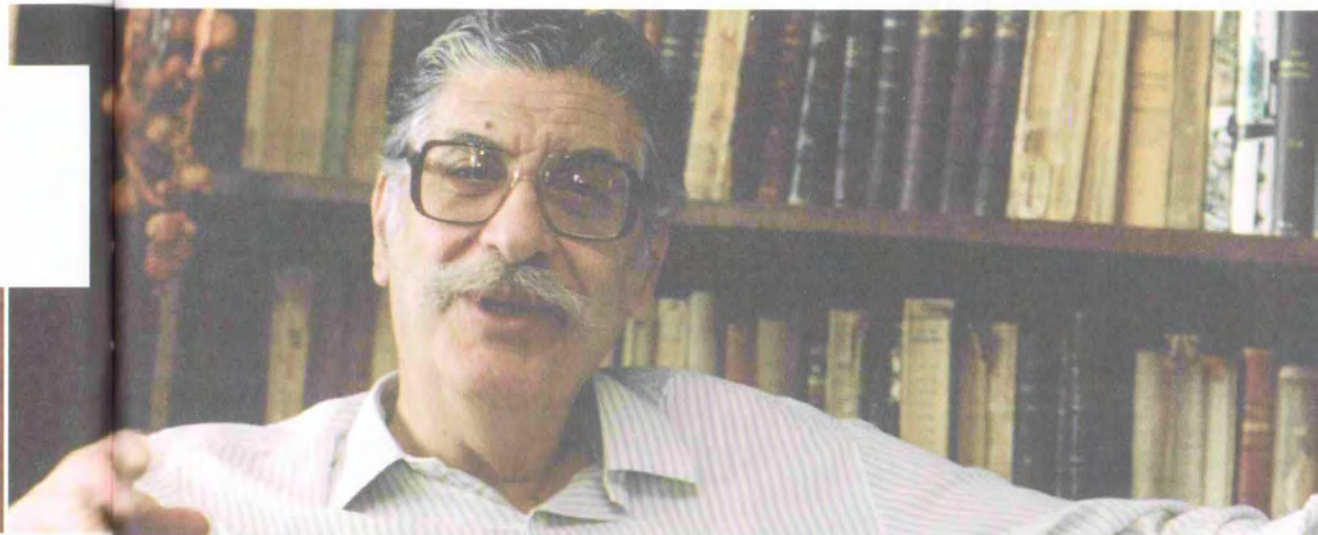
Το πρόβλημα αφορά πολύ περισσότερο τη σπουδάζουσα νεολαία, τους φοιτητές, που αποτελούν και το υλικό της υποδομής για κάθε προς τα μπρος ανάπτυξη, μαζί και της πολιτιστικής που δεν είναι πολυτέλεια αλλά μια έννοια σύμφυτη με την ίδια την ύπαρξη, την κίνηση, την πρόοδο.

Δεν είναι οι λεγόμενες πολιτιστικές εκδηλώσεις που λείπουν.

Αρκετές με αυτό το χαρακτηρισμό και με την πρόθεση («πολιτιστικές») γίνονται μέσα στο πανεπιστήμιο, και πού και πού βγαίνουν προς τα έξω. Δεν είμαι όμως προσωπικά βέβαιος ή τουλάχιστον δεν έχω πειστεί σε κάθε περίπτωση, ότι όλες αυτές οι εκδηλώσεις πηγάζουν από μια ανάγκη για πολιτιστική δραστηριότητα, σαν ανάγκη ζωής, και ότι δεν είναι, τις πιο πολλές φορές, μια ακόμη αφορμή παραταξιακών ανταγωνισμών ο' ένα ακόμη επίπεδο από τα πολλά.

(...)

Νομίζω λοιπόν πως εξακολουθεί ακόμα, τρία χρόνια μετά την μεταπολίτευση, μια φοβερή ανάληψη μέσα στο πανεπιστήμιο σε τριτεύουσας σημασίας παραταξιακές διαμάχες, που δεν έχουν κανένα ανάλογο πολιτικό βάρος, ενώ αντίθετα παρατηρείται μια ένδειξη, ένα κενό, μια εγκατάλειψη θα έλεγα, σε τομείς που πάντα είχαν μια οπμαντική παράδοση στο φοιτητικό χώρο και ιδιαίτερα στη Θεσσαλονίκη.

(...)

Μια τέτοια αντίληψη, που αναβιώνει μάλιστα κάποτε στην πιο ωμή και πρωτοβάθμια μορφή της, μάχεται φυσικά και αποδοκιμάζει και αποθαρρύνει, το φανέρωμα κάποιων «αυτόνομων» ενεργειών και δραστηριοτήτων που δείχνουν διάθεση απεμπλοκής από τέτοιες δεσμευτικές διαδικασίες και πάνε να ξεπεράσουν το φράγμα που οροθετεί η θεωρούμενη σαν πολιτική σκοπιμότητα της στιγμής.

(...)

Σ' ένα πανεπιστήμιο, με μια τέτοια φοιτητική παράδοση αντίστασης στους δύσκολους καιρούς, δε βγαίνει σήμερα ένα περιοδικό, όχι τέχνης, όχι λογοτεχνίας, όχι «κουλτουριάρικο», μιας κι έχουν φορτωθεί τόσα στην κουλτούρα τη δύστυχη, ένα περιοδικό πνευματικού προβληματισμού κάποιος στάθμης, επιτέλους, που να είναι κάτι άλλο από τα παραταξιακά έντυπα που αφιερώνουν πού και πού στήλες σε «πολιτιστικά» θέματα με μια προσοχή στο ζύγι μην τύχει και γίνει υπερβολική η όσση σε βάρος της τρέχουσας επικαιρότητας.

(...)

Πολυτέλειες μήπως ζητάμε; Ψύλλους στ' άχυρα μέσα στις κρίσιμες στιγμές που περνάμε; Ας μου επιτραπεί καταρχήν να μην πιστεύω ότι περνάμε σήμερα τις κρίσιμότερες στιγμές της ιστορίας μας. Σε άλλες, αφόνηστα πιο κρίσιμες, αν σεβόμαστε τις λέξεις, υπήρχε κι ένας χώρος για την πολιτιστική δραστηριότητα, όχι βέβαια νοούμενη σε φεστιβάλ και αφορμές για πανηγύρια, αλλά σε συστατικό ζωής, που είναι και μακροπρόθεσμη πολιτική πράξη εντέλει κι όχι γραμμάτιο προς άμεση εξόφληση.

Μανόλης Αναγνωστάκης (1925 - 2005)

Το κείμενο είναι μέρος της απάντησης του Μανόλη Αναγνωστάκη σε έρευνα της εφημερίδας «Τα Νέα», στις 8 Ιουνίου 1977 και συγκεκριμένα στην ερώτηση: Ποιο η προσφορά του πανεπιστημίου (κι από την πλευρά των διδασκόντων κι από την πλευρά των διδασκομένων) στον πολιτιστικό χώρο της Θεσσαλονίκης; Συμπεριλήφθηκε στην έκδοση «Αντιδογματικό» με κείμενα του Μανόλη Αναγνωστάκη (Εκδ. «Πλειάδα», 1978).

BEAT.

Οι αλήτες του ΝΤΑΡΜΑ*

του Αργύρη Καραβούλια

Ήταν την δεκαετία του 1950 που η Αμερική μετά το κραχ και την συγκέντρωση εξουσιών σε μεγάλες οικονομικές δυναστείες, η μεταπολεμική Αμερική που αποδεικνυόταν ένα σίγουρο έδαφος για την εδραίωση της οικονομικής σταθερότητας που ονειρεύονταν ο καπιταλισμός, η Αμερική του μακαρθισμού και του ψυχρού πολέμου πάλευε σταθερά για την ανάπτυξη των νέων αξιών της, αυτό που θα γινόταν ευρύτερα γνωστό πλέον ως τα αμερικανικό όνειρο.

Μέσα σε αυτό το κλίμα του συντηρητισμού, του κομφορμισμού και της κυδαίας καταπάτησης κάθε ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο βωμό της οικονομικής ευμάρειας, έλαμψε με την λάμψη χιλίων ήλιων ένα κίνημα που θα αποτελούσε έκτοτε ορόσημο στην μετέπειτα ανάπτυξη του underground και των χώρων πέριξ αυτού.

Οι beat ξεκίνησαν σαν μια παρέα νέων, ασυμβίβαστων, περιθωριακών για τα πρότυπα που επέβαλλε η χώρα τους, με εξέχουσα φυσιογνωμία σε αυτόν τον χώρο το θλιμμένο άγγελο Τζακ Κέρουακ.

Με τη λέξη beat οι εμπνευστές της, κυρίως εξέφραζαν μια ψυχική κατάσταση, ένα ποιητικό όρομο μιας γενιάς χαμένης ανάμεσα σε πολέμους που όμως δεν ενέδωσαν στις επιταγές των νικητών, αλλά ούτε και πέρασαν στην πλευρά των ηττημένων, η λέξη beat αποτελούσε τον ενθουσιασμό και το πορρήρημα, τη βίωση των ποιητικών οραμάτων και τη νέα ερωτική ηθική αποσπασμένη από τη «συγκινησιακή πανούκλα» όπως την είχε ονομάσει ο Βίλχελμ Ράιχ που μέσα της βρίσκονταν θωρακισμένη ούσοσμη η Αμερικανική κοινωνία.

Jack Kerouac

Αυτό που θέλησαν οι beat, ήταν το σπάσιμο των κολουπιών, των σαθρών στηριγμάτων που παντού επέβαλλε η οικονομική ελίτ για την εσαεί επικράτησή της, και αυτό που δεν θα τους συγχωρούσε ποτέ αυτή η κοινωνία ήταν η επιμονή τους να ουρλιάξουν τα όνειρα τους, να πυροδοτούν παντού τη νέο έκρηξη του μυαλού.

Είχε προηγηθεί σε αυτή την χώρα το έδαφος που με τόσο γενναία υπερηφάνεια και με τόσο όμορφο κόπο είχε προετοιμάσει ο Ουόλτ Ουίτμαν, αυτός ο πρόδρομος των beat που οι ίδιοι τον έβλεπαν ως ένα είδος προφήτη τους, εμπνευστής της ρομαντικής παράδοσης στην Αμερική ο Ουίτμαν αλλά και ο Τουέντν, είχαν ξεχωρίσει από νωρίς στην προσήλωσή τους σε ένα νέο όραμα ενός κόσμου απαλλαγμένου από τα ψεύτικα διλήμματα τύπου καπιταλισμός ή σοσιαλισμός, είχαν παθιασμένα ονειρευτεί ένα κόσμο που δεν θα μετέτρεπε τα πάντα σε εμπόρευμα.

Ένας κόσμος ελεύθερος να ονειρεύεται, να γνωρίζει, να κάνει έρωτα, να αγαπά.

«Να γράφετε ό,τι μπορείτε χωρίς συνείδηση, σε ημί έκσταση...» διαλαλεί ο Τζακ Κέρουακ σε συνέντευξη του στην Evergreen Review, το γράψιμο αυτό αποτελούσε και την αρχή του σπασίματος κάθε κανόνα, τον αποκλεισμό από κάθε νόρμα για αυτή τη λογοτεχνική ομάδα.

Ο Κέρουακ σίγουρο ήταν ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς, παρόλο που ο ίδιος έβαλε με έναν πράγματι επώδυνο τρόπο τον εαυτό του στο περιθώριο του λογοτεχνικού στερεώματος, ο συγγραφέας που θα γινόταν διάσημος κυρίως με το αυτοβιογραφικό του βιβλίο «Στο Δρόμο», με πλούσια αφήγηση προσωπικών εμπειριών όπου καταθέτει μερικές από τις πιο όμορφες και γεμάτες έμπνευση στιγμές της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Ήταν ένα βράδυ που οι ποιητές άκουσαν τον Κέρουακ πίνοντας και απαγγέλλοντας να φωνάζει «πόσο beat μοιάζουμε όλοι». Έκτοτε γύρω από αυτή τη λέξη θα συγκεντρωθούν μερικές από τις πιο ενδιαφέρουσες, ξεχωριστές και εκρηκτικές προσωπικότητες.

Allen Ginsberg

Σύμφωνα με τον Κέρουακ, η αγία τριάδα που ο beat προσκυνούσε ήταν «μεθύστακας, αλήτης, ποιητής», η πιο γενναία δήλωση που είχε γίνει στην εποχή του.

Ο ίδιος εφορμούσαν κυρίως από το πνεύμα της περιπέτειας και της ερωτικής μέθης, παντρεμένες με τον ανατολικό μυστικισμό και τις αναλλοίωτες αλήθειες του ανθρώπινου πνεύματος, χωρίς τα δεκανίκια κανενός πατερναλισμού, ήταν ένας αντάρτης του ρομαντισμού.

Ο Κέρουακ, φλεγόμενος όσο ποτέ από το βαθύ κοίταγμα του πεπρωμένου του, προσπάθησε να σπάσει τα όρια της εμπειρίας, να ακολουθήσει μια ζωή στεφανωμένη με την φωτεινή άλω του αλήτικου μυστικισμού, έγραφε, έπινε και τριγυρούσε, αγκαλιάζοντας στη μικρή του γωνιά όλο τον ανθρώπινο πόνο, παρασύροντας μαζί του όλους εκείνους που για δικούς τους λόγους ο καθένας δεν ένιωθαν καλά με το κορφορμιστικό κλίμα της εποχής τους, με τις τυπικές και αρτηριοσκληρωτικές αντιλήψεις μιας γενιάς που κανόταν στον καταναλωτικό ευδαιμονισμό.

Στα 1962 και ενώ συνέχιζε το συγγραφικό του έργο με το BIG SUR έγραψε:

«Απαιτώ από το ανθρώπινο γένος να σταματήσει να αναπαράγεται και να υποκύψει Αυτή είναι η συμβουλή μου».

Όταν ένας νεαρός φίλος του συγγραφέα, ζήτησε να του πει την γνώμη του σχετικά με το γράψιμο όντας ο ίδιος διάσημος, ο Κέρουακ σαν να 'χε πάρει ήδη το διαζύγιο με τον κόσμο, απαντά:

«Το κόστος είναι πολύ μεγάλο παιδί μου. Θα σε σκοτώσει».

Οι beat όντας και κοινωνικό κίνημα δεν προσπάθησαν να ρίξουν μανιφέστα στα μυαλά των ανθρώπων, δεν έφτιαξαν σχέδια δράσης και δεν έβαλαν όρια πουθενά στην δημιουργικότητα των ανθρώπων, ακολουθούσαν την παρορμητική φύση του πνεύματος, εξόριστοι από τα αρχαία της επίσημης κοινωνίας, μια «χαμένη γενιά» που έπαιζε με το κάψιμο κάθε είδους συνόρων, απελευθερωτών με τον ρυθμό της τζαζ να οδηγεί τα βήματά τους, η μπίμπο του Τσάρλι Πάρκερ, η νέγρικη μπλουζ, τα τραγούδια διαμαρτυρίας, ποιητές που

είχαν απορριφθεί από τον κοινωνικό τους περίγυρο, πληγωμένοι άγγελοι που γλυκαίνουν τις νύχτες τους με την τζαζ του Άρτσι Σεν και του Τζορτζ Σίρινγκ, με κορίτσια που το σκάνε από το σπίτι τους γυρεύοντας μια αγκαλιά από τους εραστές του λυκόφωτος, ονειροπόλοι καπνιστές μαριχουάνας που εξομολογούνται τα βάσανα τους στο θάνατο, αυτή η γενιά θα γινόταν το πιο ξέφρενο πάρτι του χρόνου, επηρεάζοντας βαθύτατα όλα τα μετέπειτα κοινωνικά και καλλιτεχνικά κινήματα.

Μορφές που ξεκλήρισαν το χρόνο, φιγούρες που απλώθηκαν σαν μια τεράστια «διδασκαλική κληίδα αίματος» με παράξενες καλλιτεχνικές εγκυμοσύνες από τον κλέφτη ποιητή Γκρέγορι Κόρσο που με βενζίνη και γέλιο άφθονο θα κάψει τα σαστισμένα κεφάλια των συμπατριωτών του, την τρελή φυσιογνωμία του Καρλ Σόλομον, φιγούρες ερημιτών που αγνάντεψαν σε μια στιγμή τα 10000 πράγματα όπως αυτή του Γκάρι Σνάνιντερ, οδηγούμενου στη ζεν φιλοσοφία και στην οικολογία βάθους.

Ξεχωριστή προσωπικότητα με ένα μεγάλο όσο και σημαντικό έργο είναι ο Ουίλλιαμ Μπάρουζ, μια συνεχής ρήξη με το κάθε κατεστημένο από τη γλώσσα και την καταπιεστική δομή της ως την εξουσία και τους «μπάτσους».

Γεμάτος διαύγεια και όνειρα, περιπλανώμενος πρεζάκις, αλήτης και λόγιος, οι τρομακτικές του προφητείες ακόμα αποκαλύπτουν την τρομακτική πλευρά της μικρόνης πραγματικότητας. «Το έργο μου στρέφεται ενάντια σε εκείνους που, από βλακεία ή εσκεμμένα, θα τινάξουν στον αέρα τον πλανήτη ή θα εξαφανίσουν τελείως το ανθρώπινο είδος», ο Μπάρουζ, με έργα ζωντανούς συναγερμούς μας αποκαλύπτει το μέλλον ενός κόσμου που χάνει και το τελευταίο χαρτί του, έργα όπως η «Ηλεκτρονική Επανάσταση», «Η Βίβλος των Αναπνοών», «Νόβα Εξηρές», «Ο Α Πουκ Είναι Εδώ», «Απολυμαντής», «Οι Πόλεις της Κόκκινης Νύχτας», και δεκάδες άλλα, παντού να αποσυναρμολογεί τον έλεγχο που υφίσταται από καταβολής κόσμου ο άνθρωπος, εισάγοντας στο γράψιμο το cut up, το απόσιμο του κειμένου σε ένα τρομάδες παραλήρημα, η αποδόμηση της πραγματικότητας σε μια νέα χωρίς τον έλεγχο της γλώσσας χώρα.

William S. Burroughs 192

Άλλη θρυλική φυσιογνωμία αυτού του περίτεχνου κόσμου ο Άλλεν Γκίνομπεργκ, ο μουσικιστής ποιητής, ο εοσει ή ουμβίβσοτος, με ηρωπικούς του θεούς τον ορομοτιοτή ποιητή Ουίλλιομ Μπλέκκ, (άλλωστε ο ίδιος ο Γκίνομπεργκ είχε την εμπειρία ενός ακουστικού οράματος όπου του απήγγειλε ποίηση ο Μπλέκκ, κάτι που θα χαρακτήριζε ο Γκίνομπεργκ ως κεντρική μεταλλακτική εμπειρία της ζωής του), τον Ουόλτ Ουίτμαν, τον Μέλβιλ, τον Πόε, τον Ουίλλιαμ Κάρλος Ουίλλιαμ από τους συγχρόνους του.

Βαθιά αντιουμβατική φύση, με έντονη πολιτική δράση, ο Γκίνομπεργκ εκπροσωπούσε μια «αυθόρμητη και ανεξέλεγκτη ροή», την παντελή οπόοχιση από το διανοητικό έλεγχο, το ζωικό παλμό της φύσης που εκδηλώνεται με την οργανική ενέργεια, τη μετάδοση του ρυθμού

της τζαζ στο χαρτί ακολουθώντας οι στίχοι το ρυθμό της αναπνοής, όλα αυτά μαζί με την απόδια που η καθωοπρέπει κοινωνία του εμψυσούσε, την οργή για το μίζερο και γεμάτο απελπιομένους συμβιβασμούς κοινωνικό περιβάλλον οδήγησαν στο «ουρλιαχτό», το ποίημα που θα έκαιγε εκατομμύρια εγκεφάλους ανά τον κόσμο, το ποίημα - εκτυφλωτικό φως που στο απαύγασμα του εξαφανίζει τα κάγκελα της φυλακής μας.

«Είδα τα μεγαλύτερα κεφάλια της γενιάς μου ρημαγμένα/ από την τρέλα υστερικά, γυμνά ξελιγωμένα, / σερνάμενα, χαράματα σε δρόμους νέγρικους, ζητώντας μιαν άγρια όοση, / χίποτερς αγγελοπρόοωπους, κορωμένους με τα πανάρχαια βαποράκια για την αστρική γεννήτρια στην μηχανή της νύχτας, / λέτσοους μπατίρηδες, κορμένους, να κανίζουον μαστούρηδες στο μεταφυσικό οκοτάδι ξυλιοομένων ορόφων, να πλέουον στις κορυφές των πόλεων, να μελετούον τζαζ / αυτούς που γύμνωσαν τους εγκεφάλους τους μπρος στον παράδεισο, κάτω απ' τον Υπέργειο κι είδαν Μωαμεθανούς αγγέλουος οπασοτράπτοντες, σε ρημοδιών ταράτσοες να τρεκλίζουον, / αυτούς που διόβηκαν τα πανεπιστήμια με μάτια φλεγόμενα του Αρκάνσοος και τραγωδίες φώκοουσοες του Μπλέκκ, μέσα από τους ακαδημαϊκούς του πολέμου, / αυτούς που διώχτηκαν από τις ακαδημίες σαν τρελοί και συγγραφείς πρόστυχων ωδών στα

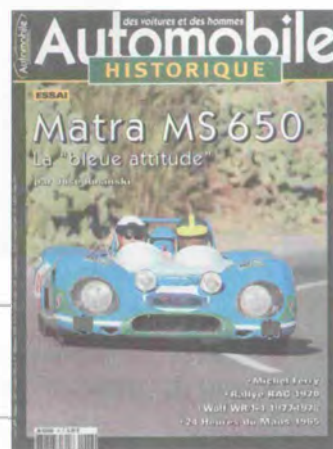
William S. Burroughs

παραθύρια του κουφαριού, / αυτούς που τα 'κλασαν ο' αξύριστο δωμάτια με τα σώβρακο μονάχα, καίγοντας το λεφτά τους σε οκουπιδοτενεκέδες, ακούγοντας τον Τρόμο να βαράει τους τοίχους, / αυτούς που τους τσοκώοσαν από το ηβικά τους μούοια, καθώς γύριζαν μέσωω Λαρέντο στην Νέα Υόρκη μ' ένα τοιγαριλίκι, / αυτούς που αρπάξανε ούφιλη σε μπουρελοξενοδοχεία και τράβηξον αιθέρα στο Παραντάυς Άλλυ, θάνατος, ή εξάγγιναν τ' ακέφαλα κορμιά τους κάθε νύχτα, με όνειρα, ναρκωτικά, τρομώοεις ποραιοθόοεις, οινόπνευμα, καύλα κι ατέλειωτο γαμήσια, / αφάνταστο οδιέξοοα φρικτού σύννεφου κι εκκένωοη φωτός σε κεφάλι ποιγμένο ονάμεοο Πάτεροον - Καναοά, να φωτίζει όλο τον σκίνητο κόσμο του Χρόνου...»

Ήταν τότε που αυτή η γενιά προσπόθησε να εξαλείψει την ατομική καλλιτεχνική δημιουργία, όπου ο καλλιτέχνης δουλεύει αποστειρωμένος στο γυάλινο πύργο του, τότε που η γενιά αυτή πήρε τον πόνο για την πραγματικότητα και το ουρλιαχτό αυτού του πόνου το έβαλε σε εκατομμύρια στόματα, ήταν που αυτή η γενιά θα άγγιζε έναν προς έναν χιλιάδες απατημένους από το κίβδηλο αμερικάνικο όνειρο, θα προέτρεπε τους πάντες να γίνουον ποιητές, θα έδινε μια καινούργια συλλογική γλώσσα, όλα αυτά θα οδηγούσαν εντέλει στην διανοητική επανάοταση της δεκαετίας του 1960 και στα σκληροπυρηνικά κινήματα της δεκαετίας του '70.

Οι beat ήταν οι προφήτες μιας ανθρωπότητας που ετοιμάζονταν να γεννηθεί μέσα από τις στάχτες και τις απογοπεύοεις, στο μέσο ενός επώδυου και δύσκολου αιώνα, σαν φλεγόμενοι κομήτες διέοχισαν το στερέωμα, βομβαρδίζοντάς μας με ριπές φωτός πριν μας αφήσουον και πάλι στην κρύα νύχτα μας!

(*) Από το βιβλίο του Τζακ Κέρουακ «Οι αλήτες του Ντάρμα»

Automobile Historique

Τεύχος 48, Μάιος 24-6-2005

Οι Γάλλοι είναι γνωστοί για τον τεχνολογικό πολιτισμό τους και για την αγάπη τους στο αυτοκίνητο και τα μηχανοκίνητα σπορ.

Επόμενο είναι να διαθέτουν ένα περιοδικό όπως το Automobile Historique που αφορά στην ιστορία του αυτοκινήτου και του σπορ.

Στο τεύχος αυτό υπάρχει αφιέρωμα στην αγωνιστική Matra MS 650 «La belle attitude» (το μπλε χάρισμα), ένα διθέσιο που άφησε ιστορία στο Rally RC του '70, στο μονοθέσιο WolfWR/1-4 της περιόδου 1977-1978, που τάρaxε τα νερά στη Formula 1 της εποχής και στις 24 ώρες του Μόν του 1965.

Στο ίδιο τεύχος συναντάμε εξαιρετικό και οπνόνιο φωτογραφικό υλικό, ακόμα και αγγελίες, με πωλήσεις παλαιών και ωραίων αυτοκινήτων για όσων η... τσέπη το οντέχει.

Σ.Π.

www.automobilehistorique.com

ΔΡΑΜΑ: Ηώνίδα Γη

τ. 5, Ιανουάριος-Ιούνιος 2005

Η περιηγητική Λέσχη Δράμας κυκλοφορεί από το 2003 το εξομνισίο περιοδικό ποικίλης ύλης «ΔΡΑΜΑ: Ηώνίδα Γη». Πρόκειται για ένα περιοδικό τοπικού κυρίως ενδιόφέροντος, που αφορά ωστόσο και όσους θέλουν να ενημερωθούν και να γνωρίσουν κάτι από την κουλτούρα και την παράδοση της πόλης. Τοπικά ήθη και έθιμα, Δραμινοί δημιουργοί, πολιτιστικές εκδηλώσεις αλλά και όλες οι δραστηριότητες της πόλης φιλοξενούνται στις σελίδες του, αποδεικνύοντας ότι η Δράμα μπορεί να οπέχει χιλιομετρικά από την πρωτεύουσα αλλά υφίσταται σε όλο το επίπεδο.

ΠΟΡΦΥΡΙΣ

φ. 15, Απρίλιος-Ιούνιος 2005

Ένα περιοδικό από νέους για νέους με σύνθημα «Φυγή Από Την Αδρόναιο». Η Ένωση Νεολαίας των Κυθέρων εκδίδει κάθε τρεις μήνες το περιοδικό Πορφυρίς με κέφι και πολύ χιούμορ. Σε κάθε τεύχος φιλοξενείται ένα πρόσωπο που υποκείται σε «ανάκριση» 35 ερωτήσεων, μικρές προτάσεις για βιβλίο και ταινίες, καθώς και θέματα που εκφράζουν τους προβληματισμούς της Νεολαίας Κυθέρων - και όχι μόνο. Το τεύχος Απριλίου-Μαΐου-Ιουνίου περιλαμβάνει οδηγό αναζήτησης για νεονική επιχειρηματικότητα και «σύνθημα» τον επονσοπριαμό. Αν το βρείτε, διοβάστε το: θα σας φτιάξει το κέφι!

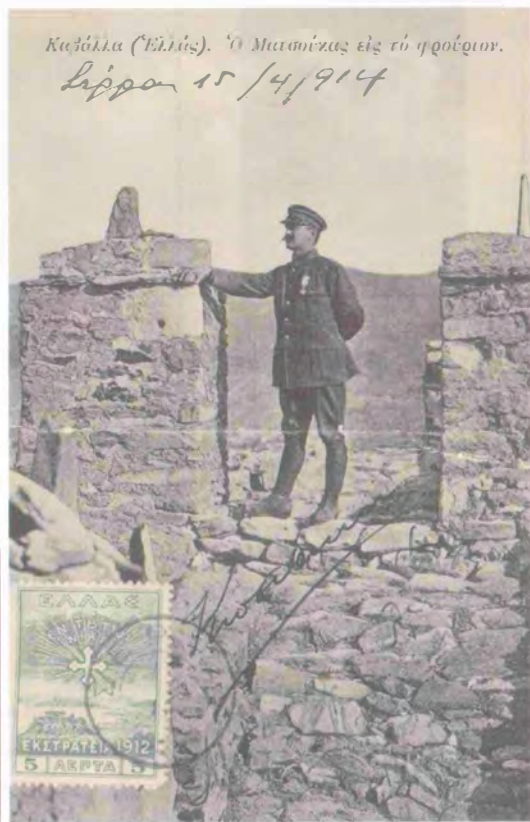

ΜΑΝΔΡΑΓΟΡΑΣ

τ. 33, Απρίλιος 2005

Η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία σύγκλισης γραμμάτων και τεχνών «Μονδρογόρος», κυκλοφορεί κάθε τετράμηνο το ομώνυμο περιοδικό για την τέχνη και τη ζωή όπως χαρακτηριστικά ονομάζει. Κείμενο για την τέχνη, δημοσιεύσεις πεζογραφημάτων και ποιημάτων, μεταφράσεις ξένων δημιουργών, βιβλιοπορουσιώσεις και παρουσιάσεις περιοδικών, αλλά και ένα κεντρικό κάθε φορά αφιέρωμα σε κάποιο δημιουργό συνθέτουν την ύλη του. Στο τεύχος που κυκλοφορεί, πολυσέλιδο αφιέρωμα στο Θωμά Γκόρνο και μεταφροσμένοι σύγχρονοι Βούλγοροι ποιητές. Με μεγάλη επιμέλεια, συνέπεια και πάρα πολλή δουλειά, ο «Μονδρογόρος» μας συστήνει στην τέχνη που αγνοούμε, δείχνοντάς μας και μονοπάτιο διοφορετικά.

Ο Σπύρος Ματσούκας στην Πάτρα

Με τη φλόγα του πατριωτικού ενθουσιασμού

Του Γιάννη Μουνογιάννη

Μια ιδιαίτερη φυσιογνωμία που συνδέθηκε με τα φλογερά πατριωτικά ποιήματα των αρχών του 20ού αιώνα ήταν ο Σπύρος Ματσούκας, μορφή ξεχωριστή και φιγούρα σεικίνητη που γύριζε όλη την Ελλάδα, έμπαινε στα σπίτια, στα καταστήματα, στα σχολεία και στους χώρους ευρείας συνάθροισης κινητοποιώντας τα εθνικά συναισθήματα του λαού και ανυψώνοντας την ιδέα υπέρ της πατρίδας.

Άνθρωπος ζωηρός, ευθυτενής, αισιόδοξος και εύθυμος σκόρπιζε παντού τη συγκίνηση, το θάρρος και εμπύκωνε με το φλογερό λόγο του και τα ποιήματά του τους Έλληνες, αναπτρώνοντας το πθικό τους εν καιρώ πολέμου αλλά και ζητώντας τη συνδρομή τους, πθική και οικονομική, υπέρ της πατρίδας και των ιερών εθνικών σκοπών του.

Επτά ολόκληρα χρόνια είχαν περάσει από τον άτυχο πόλεμο του 1897 όπου οι Τούρκοι διέσπασαν τα σύνορα και μπήκαν σε μεγάλο βάθος στη Θεσσαλία για να φτάσουν ως το Δομοκό και κοντά στη Λαμία, ενώ Έλληνες πρόσφυγες ξεκύθηκαν μέχρι και το Μοριά. Ένας πόλεμος για τη μικρή τότε Ελλάδα αλλά με τα μεγάλα οράματά της, που πίκρανε το λαό και έφτασε στο κατακόρυφο τη δυσφορία του κατά του θρόνου και της κυβέρνησης ως υπαίτιους της ήττας.

Η επόμενη μέρα για το Έθνος αποφασιστική και καταλυτική. Αμέσως σήμανε πατριωτικός συναγερμός. Το Έθνος προετοιμαζόταν μεθοδικά και με κάθε τρόπο για να αποπλύνει την εθνική ταπείνωση του 1897 και να αμυνθεί στη θανάσιμη βουλγαρική και τουρκική επιβουλή βάζοντας πρωταρχικούς στόχους τη διάσωση της ελληνικότητας της Μακεδονίας και τη λύτρωση των σκλάβων αδελφών.

Κάπου τότε, στις αρχές του 1904 γεννήθηκε ο Μακεδονικός Αγώνας. Ένας Αγώνας που ανέδειξε το μεγαλείο του Ελληνικού λαού, όταν είναι ενωμένος. Ένας αγώνας που ανέβασε πθικό το Έθνος και άνδρωσε τη γενιά εκείνη που μας χάρισε τους νικηφόρους Βαλκανικούς πολέμους.

Το 1904 χαρακτηρίζεται από την ίδρυση στις πόλεις της μικρής επικράτειας «σκοπευτικών συλλόγων» και «σκοπευτηρίων» για να ασκούνται στη σκοποβολή οι νέοι, ακόμα και οι μαθητές, σύμφωνα με το επίσημο σχολικό πρόγραμμα. Παράλληλα, πραγματοποιούνταν σε όλη την επικράτεια εκδηλώσεις με σκοπό την τόνωση του εθνικού φρονήματος. Η Πάτρα πρωτοπορεί σημαντικά, και σε τέτοιες εκδηλώσεις παρευρίσκονταν διανοούμενοι πανελληνίας εμβέλειας, πανεπιστημιακοί και άλλοι πατριώτες που εμφανίζονται με το όραμα και ανεβάζουν με την παρουσία τους τον εθνικό πυρετό. Κλασικές περιπτώσεις ο Καζάνης και ο Ματσούκας.

Από το 1894 ο Καζάνης συναντάται τακτικός καθηγητής της Φιλοσοφίας και Εγκυκλοπαίδειας του Δικαίου και της Πολιτικής Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Από τότε προεδρεύει της «Εθνικής Εταιρίας του Ελληνισμού» την οποία ο ίδιος ίδρυσε το 1894 και με την οποία αναπτύσσει ποικίλη δράση στην υπόθεση του αλύτρωτου ελληνισμού. Καθαρευουσιάνος στο έπα-

κρο και συντηρητικός, υπήρξε πολυγραφότατος συγγραφέας επιστημονικών και κοινωνικοπολιτικών έργων δίνοντας το «παρών» σε όλες τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στις πόλεις της Ελλάδας για τους σκλάβους αδελφούς.

Στο «Νεολόγο» της 25ης Ιανουαρίου του 1904 αναφέρεται: «Και ο Ματσούκας ήδη έρχεται μετά τον Καζάν να μας επισείση την Ιδέαν της Πατρίδος, την λησμονημένη αυτή Ιδέαν, προ της οποίας ορρωδούσιν οι

μεψίμοιροι και αντιτάσσοις την περιφρόνησιν οι σεροβάμνες ιδεολογισταί...»

Ο Σπύρος Ματσούκας γεννήθηκε στην Υπάτη το 1873 και πέθανε στην Κηφισιά το 1929 σε ηλικία 56 χρόνων. Μετά τις εγκύκλιες σπουδές που έκανε στη γενέτειρά του, γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Φοιτητής το 1896 σναμείχθηκε στον αγώνα υπέρ της Ανεξαρτησίας της Κρήτης. Τα γεγονότα όμως στην πατρίδα και ιδιαίτερα ο άτυχος πόλεμος του 1897 τον έστρεψαν στην πατριωτική ποίηση. Αναδείχθηκε σημαντικός λαϊκός ποιητής και αγωνιστής που πρωτοστάτησε σε κάθε πατριωτική κίνηση. Περιόδευε σε κάθε χώρο συνάθροισης και στα σχολεία απαγγέλλοντας τα ποιήματά του για να εμφυσήσει ενθουσιασμό στα σπουδάζουσα νεολαία.

Τον χοροκλήρισαν εθνικό ποιητή, ωστόσο το επίθετό

της ποιητής του δεν ήταν ιδιαίτερα ποιητικής στάθμης, αλλά η κοινωνική και η εθνική του δράση ήταν αυτές που τον ανέδειξαν.

Στο «Νεολόγο» της 25ης Ιανουαρίου του 1904 αναγράφεται: «Ο Σπύρος Μάτσουκας. Ο άνθρωπος της νεωτέρας Ελλάδος. Ο Έλληνας εν αναχρονισμό είναι και αυτό από τα παράξενα του Αιώνας μας.»

Και σε άλλο σημείο της ίδιας δημοσίευσης: «Και τώρα ο πτωχός Τραγουδιστής, φέρων την γαλανόλευκον εις την μίαν και την λύραν του εις την ετέραν χείραν ψάλλει:

Μιας εποχής παράξενης/με γέννησεν η Μπόρα/μιας εποχής απίστευτης/που τα φτωκά μου δώρα

Γύρω στις Ύλης τον Τροχό/στης Υποψίας την λύσσα/βουβόν με αφήνουν/κι έρημο μεσ' του Ταρτάρου την πίσσα

Και περιμένω τον καιρό/να μάθω, ω χαρά μου!/εγώ φτωχός τραγουδιστής/τι κρύβω στην καρδιά μου.

Η μητέρα του Μάτσουκα ήταν Σουλιώτισσα και ο πατέρας του από το Γαρδίκι της Ηπείρου. Γόνος λεοντόκαρδων Ελλήνων πολέμησε στην Κρήτη και στη Θεσσαλία. Χαρακτηριστικό το παρακάτω απόσπασμα, αποκαλυπτικό του τρόπου με τον οποίο γαλουχήθηκε και απέκτησε

την πατριωτική του συνείδηση: «Ο ποιητής πτοιμάζετο να φύγει εις την Κρήτη μετ' άλλων πολεμιστών. Η μητέρα του αφού τον εκαμάρωσε καλά, ξεκρέμασε τον γκρο από τον τοίχο και του λέει σαν Σπαρτιάτισσα ή μάλλον σαν γνήσια Σουλιώτισσα με την ιδιαίτερον προφοράν:

- Παρ' τ' όπλου σου παιδί μου και καλό βόλι!

Και χωρίς να δάκρυσε έδιωξε για τον πόλεμο το παιδί της και αυτή εκλείσθη με τ' άλλα της παιδιά στο σπίτι και ήρχισε το ξεφάντωμα. Η ευχή όμως της μόνος δεν πήγε χαμένη. Ο Μάτσουκας έλαβεν στην Κρήτη δύο σφαίρας. Μία εκαρφώθη στο κεφάλι και άλλη στο δεξί χέρι. Αλλά το μολύβι ήτο καλό, όπως το ζήτησαν η μόνα, η ευχή της οποίας τον φύλαξε...»

Χαρακτηριστική η αναγγελία στο «Νεολόγο» με τίτλο «Σπύρος Μάτσουκας ο ενθουσιαστής»:

«Σήμερον εντός του περιβόλου του Παραδείσου από της 11ης ώρας η.μ. θα εκτυλιχθή εν θέαμα εκ των ιερωτέρων και συγκινητικότερων, το οποίο εμνείει η εθνική ιδέα και κατεργάζεται ο Ελληνικός πατριωτισμός.

Ο εθνικός ποιητής κ. Σπύρος Μάτσουκας καλεί την κοινωνίαν των Πατρών εις μίαν εθνικήν ιερουργία, θείαν και ιδεώση. Θα ψάλλη μίαν ωδήν προς την Εθνικήν Ιδέ-

αν και τον Εθνικόν Πατριωτισμό, εξ εκείνων τας οποίας η Εθνική μούσα εμνείει, αλλ' η εθνική καρδιά περιβάλλει με τα ευώδη της μύρα της πίστεως και της ελπίδος, της ζωής και της δόξης.

Ο κ. Μάτσουκας δεν εμνείεται ποσώς από την ατιμόσφιρα των πόλεων και τας αναθυμιάσεις του σύγχρονου πνεύματος. Αυτός αντλεί τας εμνηύσεις του από τας κορυφάς των εθνικών ορέων και τας χαράδρας των βουνών, εκεί όπου δεν φθάνει το μόλυσμα του εκφυλισμού και της απιστίας.

Ο Μάτσουκας ανήκει εις την τάξιν των ενθουσιαστών. Και τι ενθουσιαστής! Ουδέποτε η Εθνική Ιδέα παρουσίασεν κήρυκα ενθουσιαστικότερον. Μεγαλουργώτερον, ναί. Αγνώτερον, όχι...»

Δύο μέρες αργότερα, στις 27 Ιανουαρίου 1904, ο «Νεολόγος» αποκρυστάλλωνε τον σπόηχο της μεγαλειώδους εκδήλωσης που έγινε στο εαρινό θέατρο «Παράδεισος» της οδού Γούναρη, εκεί που σήμερα βρίσκεται το Πάνθεον - Village: «Η προχθεσινή διάλεξις του κ. Μάτσουκα εν τω Παραδείσῳ εστέφθη από επιτυχίας πλήρους. Κόσμος άπειρος κατέκλυσε τον χώρο του εαρινού θεάτρου, ο οποίος συνηράσθη υπό τε των στίχων και της απογγελίας του εθνικού ποιητή.

Η πόλις των Πατρών αφ' ενός δια των μεγάλων και γενναίων —σχετικώς μάλιστα προς την εν γενεί οικονομική κατάστασιν— εισφορών, αφετέρου δια της αθρόας μεταβάσεως πολιτών εις τον Παράδεισον, εβράβευσε την αρετήν και την ειλικρίνειαν του εμπνευσμένου παιπτού, ο οποίος και εν τω παρελθόντι έδωσεν απτά δείγματα του ιερού ενθουσιασμού αφ' ου κατέχεται εργαζόμενος υπέρ της προόδου της κοινής πατρίδος.

Ο κ. Μάτσουκας εθαυμάσθη αληθώς και δια την συναρ-

πάζουσαν απογγελίαν, εις την έμφυτο δε ταύτην αρετήν αποδίδονται αι τόσοι αυτοί θριάμβοι και υπέρ του ταμείου του Εθνικού στόλου αλλά και εν τη αφηνίσει του εθνικού φρονήματος.

Τον Εθνικόν ποιητήν παρουσίασεν εις το κοινόν ο κ. Δήμαρχος, μετά δε το τέλος της απογγελίας συγκινητικωτάτων ποιημάτων, του προσέφερον κατόπιν προσφωνήσεως εις τον ποιητήν στέφανον εκ δάφνης εκ μέρους της πόλεως ο κ. Κορύλλος. Κατά τα διαλείμματα αμφοτέρα αι μουσικοί Φιλαρμονικής και Παναχαϊκού ευγενώς προσφερθείσαι ανέκρουσαν μουσικά τεμάχια. Η του Παναχαϊκού δε ανέκρουσεν πατριωτικά άσματα επί τούτω μελοποιηθέντα υπό του μουσικοδιδασκάλου κ. Ανόλοβιτς. Ο παιπτής συγκεκινημένος νυχαρίστη-

σεν την πόλιν των Πατρών δια την εξαιρετική τιμήν η οποία είναι η πρώτη ήτις τόσοσ περιφανώς τω εγένετο και την οποίαν ουδέποτε θέλει λησμονήσει. Το πλήθος διαρκώς και μετά φρενήτιδος εκ του ενθουσιασμού χειροκροτεί τον ποιητήν.»

Η εκδήλωση αυτή συνοδεύτηκε από την θερμή ενεργοποίηση των Πατρινών

στο αίτημα του Μάτσουκα για οικονομική υποστήριξη υπέρ του Εθνικού Στόλου και της ναυπήγησης του αντιτορπιλικού «Νέα Γενεά». Ο ακραιφνής φιλέλληνας κ. Αμβούργερ που ζούσε στην Πάτρα έδωσε για το κοινό αυτό 200 δραχμές. Την συνδρομήν του συνόδεψε με τα ακόλουθα λόγια: «Το έργον το οποίον αι μόνος ανέλαβες, φίλε μου, το ανέλαβαν πρότινος όλοι οι φοιτηται της Γερμανίας. Απεφάσισαν και αυτοί να αγοράσουν δι' εράνων εν τορπιλλοβόλον δια την πατρίδα των. Σε συχαίρω! Ένας και μόνος Έλληνας εις, αναλάβετε έργον το οποίον αι φοιτηταί όλοι της Γερμανίας είχαν άλλοτε αναλάβει».

Αλλά και ο υποσπρότγνος Χαιζπιωάννου πρόσφερε 150 δραχμές σημειώνοντας: «Κύριε Μάτσουκα, υπέρμαχε

των πανελληνίων πόθων! Ραίνω την πατριωτικήν και ποιητικήν σου Μούσαν με τα συντηρητικά του εφημέρου βίου καρτονομίσματα όπως δια των μελίρρυτων φθόγγων των ποιημάτων σου θερμάνης τας παγετώδεις των πολυτάλαντων καρδίας προς αυνεισοφοράν υπέρ της διασώσεως της κινδυνευούσης Μακεδονίας.

**Εν Πάτραι τῆ 25ῃ Ἰανουαρίου 1904, Ὁ θιασώτης Σας, Χατζηγιάννου,
(υποστράτηγος ἀπόστρατος)**

Οι κατάλογοι με τις εισφορές των Πατρινών που δημοσιεύονταν στον τοπικό τύπο, ατελείωτοι. Ανάμεσά τους οι υπάλληλοι του Μεγάλου Ξενοδοχείου των Πατρών, που δημοσίευσαν επιστολή και αυνεισόφερν 31,65 δραχμές.

Ο ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Κατά τη διάρκεια της θυελλώδους παραμονής του στην Πάτρα ο Σπύρος Μασσούκας επακέφθηκε και σχολεία της πόλης με τον ίδιο πάντα σκοπό. Στις 26 Ιανουαρίου του 1904 συνοδευόμενος από τους Αγγελόπουλο και Παναγιώτη Βουρλούμη πήγε στο Αρακάκειο όπου συγκίνησε τις σεμνές Αρασακιάδες προκαλώντας τα δάκρυα στους οφθαλμούς των μαθητριών και των λοιπών ακροατών, μεταξύ των οποίων και πολλές κυρίες. Ο Μασσούκας απήγγειλε ποιήματα και καταχειροκροτήθηκε σαν γνήσιος πατριώτης. Από τους εράνους των μαθητριών του Αρασακείου συγκέντρωσε 180,30 δραχμές. Το Αρακάκειο βριακόταν στην οικία Γεωργίου Νιονιάρη (πριν Φακίρη) στην οδό Ρήγα Φεραίου ανάμεσα στην Κολοκοτρώνη και την Αγίου Νικολάου, εκεί που σήμερα βρίσκεται το Επιμελητήριο Αχαΐας.

Ο Μασσούκας επακέφθηκε επίσης την Β' Δημοτική Σχολή Θηλέων, που βριακόταν στην Άνω Πόλη στη διασταύρωση των οδών Φιλελλήνων και Ηλείας και στην Ε' Δημοτική Σχολή Αρρένων, που βριακόταν στη συμβολή των οδών Φιλελλήνων και Βότσορη.

Ωστόσο η πρώτη του επίσκεψη στην Πάτρα περιγράφεται στον τοπικό τύπο της 20ης Ια-

νουαρίου 1904 και ήταν στη Σχολή των Απόρων. Συνοδευόμενος από τρία μέλη της Επιτροπής του Εράνου, τους Δ. Αγγελόπουλο, Π. Βουρλούμη και Α. Λουκά, έγινε δεκτός από τον Έφορο της Σχολής Κ. Δριβελλόπουλο, ο οποίος τον προλόγισε, και τους δασκάλους.

Στο θερμό χαιρετισμό του προς τα παιδιά της Απόρου Σχολής μεταξύ άλλων είπε: «Από τα χέρια σας σήμερα θέλω και δεν θα μου το στερήσετε το όπλιον της κήρας. Αν δεν το έχετε δώσατέ μου ζώην από τα μάτια σας, δώσατέ μου ελπίδες από τους πόθους σας και πεποιθήσιν από την αρετήν σας...» Μετά απήγγειλε ποιήματα. Χαρακτηριστικό το ακόλουθο:

«Κι αν τώρα τα τραγούδια μου/δεν δείχνουν όση κόρη/αν την θλιμμένη μου ψυχή/έχουν, ολήθεια, πάρει

Ίσως εκείνη η χαραυγή/που η όξα θα προβάλλη/να τα στολίση μ' ομορφιές/και με περίσσια κάλλη

Και τα δειλά τραγούδια μου/πατρίδα ορφανεμένη/να μη φανούν στίχοι φτωχοί/και ταπεινοί και ξένοι».

Κατόπιν γύρισε στην αίθουσα με ένα μικρό κουτί και κάθε παιδί έριχνε τον οβολό του. «Ήτο συγκινητικότητα η ακνή αυτή καθ' ην τα πτωχά παιδιά έρριπτον με πατριωτικόν ενθουσιασμόν την δεκάραν των εις το κυτίον υπέρ της μεγάλης Ελλάδος», σημείωνε ο Νεολόγος. Αξίζει πάντως να υπογραμμίσουμε την εξαιρετική κριτική για το έργο του Μασσούκα που δημοσιεύεται στο Νεολόγο της 24ης Ιανουαρίου 1904 και ξεχωρίζει ανάμεσα στον ποταμό των σχετικών δημοσιευμάτων:

«...Είναι ένας τρελλός δι' εκείνους οίτινες κρίνους ψυχρώς όλα τα ασύλληπτα δια την ψυχικήν και τον νουν αυτών ιδεώδη...

...Το καράβι που γυρεύει να κάμη ο Μασσούκας πιθανόν να μη μεγαλούργησε όπως δεν μεγαλούργησαν και τα καράβια τα οποία το ελεύθερον Βασίλειον οργανώμενον και συγκροτημένο, υπό δεκαετηρίδων ήδη, συνέτηξε με τον ιδρώτα και τα δάκρυα του Ελληνικού Λαού. Πιθανόν και το καράβι του Μασσούκα να δεθή εις τον

ναύσταθμον άδοξο και περιφρονημένον ή να πωληθή μετά δεκαετηρίδος ως άχρηστος λαμαρίνα. Ο οβολός όστις δίδεται τω Μασσούκα δεν είναι εισφορά προς τον εθνικόν στόλον, είναι ένα προζύμι βγαλμένο από τα ελληνικά στήθη, με το οποίον θα ζυμωθή η νέα γενεά εν ονόματι της πατρίδος.»

Η όραση πάντως του Σπύρου Μασσούκα δεν εξαντλείται εδώ. Ταξίδεψε στην Αμερική και έκανε εράνους ανάμεσα στους ομογενείς. Τη διετία 1912-13 κατάφερε να πείσει πολλούς μετανάστες να έρθουν να πολεμήσουν στο σύνορα Μακεδονίας-Ηπειρού. Ίδρυσε επίσης το «Λευκό Σταυρό» με επιδίωξη την προίκιση των ορφανών θυγατέρων των πολεμιστών. Συχνά οι γάμοι των θυγατέρων αυτών ήταν αμοδοκί.

Εξέδωσε τις συλλογές «Πατριωτικά Τραγούδια», «Γλυκοχαράματα», «Σαπίσματα», «Κατάρα Θεού», «Εθνικές Ελπίδες», «Εικοσιπέντε χρόνων ζωντανά τραγούδια» και ατελείωτο αριθμό φυλλαδίων με στίχους του, που τα μοίραζε ο ίδιος στις συναναστροφές του.

Το 1910 για πρώτη και μοναδική φορά ο Μασσούκας εκλέχτηκε στις εκλογές της Εθνοσυνέλευσης και μπήκε στη Βουλή, χωρίς ωστόσο να έχει αξιόλογη όραση. Στους βαλκανικούς πολέμους, ο Μασσούκας βρέθηκε στο μέτωπο μαζί με τα στρατευμένα νιάτα, τα οποία εμπύκωνε με τα ποιήματά του. Ωστόσο μόλις το 1918 τον θυμήθηκε η Ελληνική Πολιτεία για τις υπηρεσίες του στο Έθνος και σε κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλο, η πατρίς, η αγαπημένη του Ελλάδα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών, του απονέμει τιμητική σύνταξη «ευγνωμονούσα αυτόν δια τας προς αυτήν υπηρεσίας».

Ο Σπύρος Μασσούκας πέθανε στην Κηφισιά το 1929 ενώ όπως λέγεται έπαθε συγκοπή καρδιάς μετά από ένα διανοσιακό γλέντι όπου έφαγε, ήπιε και χόρεψε με την καρδιά του. Κάπως έτσι σίγησαν οι ενθουσιασμοί και το πάθος του.

Πανοραμική άποψη από ανατολικά τμήματος του λεκανοπεδίου με την πόλη των Ιωαννίνων. Απέναντι από το νησί διακρίνεται η χερσόνησος του κάστρου, πυκνοκατοικημένη όπως απαντά σήμερα

Το κάστρο των Ιωαννίνων αδιάψευστος μάρτυρας της ιστορίας της πόλης

Της Κωνσταντίνης Ζήδρου

Το αήμα κατατεθέν αλλά και το χαρακτηριστικότερο και ένα από τα σημαντικότερα μνημεία των Ιωαννίνων αποτελεί το κάστρο, το οποίο μάλιστα περικλείει και ολόκληρο το βυζαντινό παρελθόν της πόλης. Χρονολογείται στο 4^ο τέταρτο του 19ου αι., όπως προκύπτει από πηγές και σχετικές επιγραφές και κατασκευάστηκε την περίοδο διακυβέρνησης των Ιωαννίνων από τον Αλή πασά υπό την άμεση εποπτεία του. Όμως τόσο στον περίβολο όσο και στις δυο ακρόπολεις σώζονται και λείψανα της προϋπάρχουσας βυζαντινής οχύρωσης, προσφέροντας μια ενδεικτική και ενδιαφέρουσα εικόνα στον επισκέπτη, πολύτιμα στοιχεία για τον βυζαντινό περίβολο στον αρχαιολόγο και μια καταλυτική και οδιάψευστη μαρτυρία για τα βυζαντινά Γιάννενα.

Στο κέντρο περίπου του νομού Ιωαννίνων απαντά το ομώνυμο λεκανοπέδιο, στο οποίο ανοπτύσσεται διαχρονικά η πόλη στις παρυφές της λίμνης Παμβώτιδας. Στα ΝΔ ουτίζεται η χερσόνησος του κάστρου. Είναι σχεδόν τετράγωνη, με έδαφος βραχώδες αλλά σχετικά ομαλό, στο ίδιο περίπου επίπεδο με τη λίμνη. Μόνο σε δυο σημεία της, το ΒΑ και ΝΑ, απολήγει σε αντίστοιχα βραχώδη υψώματα τα οποία και μετατράπηκαν σε ακρόπολεις. Έως τις αρχές του 20ου αι., περιβαλλόταν από τις τρεις πλευρές της Α, Β

και Ν —όπου σήμερα απαντά η παραλίμνιο λεωφόρος— από το νερό της λίμνης, από έλη και καλαμώνες, ενώ στη χερσαία Δ είχε ανασκαφεί μεγάλη τάφρος. Μάλιστα, στην Α πλευρά υψώνονταν και οι φυσικοί, ιδιαίτερα απόκρημνοι, βράχοι που σχημάτιζαν και συνεχίζουν να σχηματοποιούν ένα πέτρινο τείχος.

Στη χερσόνησο αυτή περικλείονταν συνολικά τα οχυρωμένα βυζαντινά Γιάννενα στις διάφορες φάσεις εξέλιξής τους. Μετά την τουρκική κατάκτηση, η πόλη επεκτείνεται στενάζουσα κυρίως προς τα ΝΔ προκειμένου να εγκατασταθούν οι κατακτητές, καθώς στο κάστρο εξακολουθούσαν να διαμένουν οι χριστιανοί και ο χώρος δεν επαρκεί. Συνολικά, η περίοδος από την τουρκική κατάκτηση και έως τις αρχές του 20ου αι. σηματοδοτεί για το κάστρο τη μετατροπή του από μια οχυρή πόλη, κέντρο της γύρω περιοχής, σε μια συνθιμαμένη και μετά τον 17ο αι. υποβαθμισμένη συνοικία. Η κατάσταση αυτή θα ενισχυθεί και θα παγιωθεί μετά την απελευθέρωση. Σήμερα, περιβάλλεται ασφυκτικά από τον συνεχώς αναπτυσσόμενο πολεοδομικό ιστό

και είναι δύσκολο να ανασυστηθεί κανείς την προγενέστερη εικόνα του.

Αναφορικά με την ιστορία, τα πρώτα ίχνη κατοίκησης της χερσονήσου φτάνουν πίσω μέχρι την ελληνιστική περίοδο. Στη συνέχεια και έως το τέλος του 9ου αι. δεν υπάρχουν μαρτυρίες, ευρήματα ή άλλα στοιχεία που να φανερώσουν κατοίκηση ή οχύρωση της χερσονήσου, χωρίς βέβαια κάτι τέτοιο να μπορεί να αποκλειστεί. Θα πρέπει να φτάσουμε στις αρχές του 10ου αι., για να συναντήσουμε την πρώτη μνεία της επισκοπής Ιωαννίνων που επιβεβαιώνει και την ύπαρξη της πόλης. Ο επόμενος σταθμός είναι το έτος 1082, οπότε ο Βοημόνδος καταλαμβάνει τα Γιάννενα και, όπως μας πληροφορεί η Άννα Κομνηνή, συναντά στη χερσόνησο ένα ισχυρό κάστρο το οποίο μάλιστα διέθετε και μια ακρόπολη, ενώ ο νορμανδός πρίγκιπας ανοικοδόμησε και μια δεύτερη σε πιο οχυρό σημείο. Τα Γιάννενα στα τέλη του 11ου και καθ' όλη τον 12ο αι., υπό βυζαντινή πάντοτε διοίκηση, εμφανίζουν μια συνεχιζόμενη ανοδική πορεία. Στο 13ο αι. τώρα, η πόλη θα συμπεριλη-

Άποψη του τείχους της Ν πλευράς. Διακρίνονται οι τυφειοθυρίδες και η πύλη που οδηγεί στην ΝΑ ακρόπολη, όπου υπάρχει το σεραι του Αλή πασά.

φθει στο όριο του ανεξάρτητου κράτους της Ηπείρου. Μάλιστα, ο ιδρυτής του Μιχαήλ Α΄ Δούκας εγκατέστησε σε αυτή πρόσφυγες και στη συνέχεια μερίμνησε για την επέκτασή της με την κατασκευή ενός ακόμη τμήματος προκειμένου για την εγκατάστασή τους. Ταυτόχρονα, ανοικοδόμησε και έναν ευρύτερο περίβολο, περιμετρικά της χερσονήσου, με σκοπό να συμπεριλάβει το σύνολο των οικιών και αυτών των προσφύγων. Τη συγκεκριμένη λοιπόν περίοδο, το κάστρο των Ιωαννίνων εξέλαβε την μεγαλόπρηπη μορφή που θα το ακολουθήσει έως το τέλος της βυζαντινής εποχής με τις απαραίτητες βέβαια αλλαγές, επιδιορθώσεις και ενισχύσεις, οι οποίες όμως δεν μετέβαλαν το αρχικό σχέδιο.

Η περίοδος της τουρκοκρατίας αρχίζει για τα Γιάννενα χωρίς συγκρούσεις, με την εθελοντική παράδοση της πόλης. Επομένως, το κάστρο δεν υπέστη καταστροφές ή καταλυτικές αλλοιώσεις της μορφής του. Σταθμός για την πορεία του στάθηκε το αποτυχημένο επαναστατικό κίνημα του Διονυσίου Φιλοσόφου του 1611. Τότε εκδιώχθηκαν από το εσωτερικό του οι χριστιανοί αλλά και πυρπολήθηκαν και κατεδαφίστηκαν όλα τα βυζαντινά δημόσια οικοδομήματα για να αντικατασταθούν από αντίστοιχα οθωμανικά και έτσι να καθούν οριστικά τα ίχνη τους. Από τις καταστροφές εξαιρέθηκαν και πάλι τα βυζαντινά τείχη που διατηρήθηκαν ανέπαφα. Ο 18ος αι. σηματοδοτεί το τέλος της μακράς πορείας του βυζαντινού κάστρου και την έναρξη της οθωμανικής φάσης με την οποία σώζεται μέχρι σήμερα. Έτσι, ο Αλή πασάς κατασκεύασε έναν νέο περίβολο περιμετρικά της χερσονήσου αφού κατεδάφισε τον προϋπάρχοντα βυζαντινό, και ενσωμάτωσε τα καλύτερα διατηρημένα τμήματά του στο νέο. Ανοικοδόμησε το σαρράι του με πλήθος βοηθητικών χώρων στην ΝΑ ακρόπολη και την οχύρωσε ισχυρά με ανεξάρτητο τείχος, εξοφάνίζοντας κάθε ίχνος των προγενέστερων περιόδων.

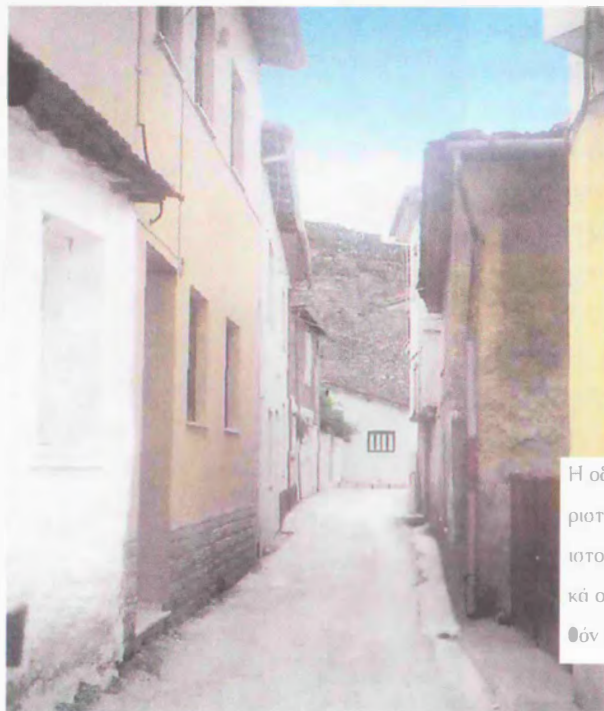
Το κάστρο των Ιωαννίνων στη σημερινή του μορφή διασώζει το σύνολο των τμημάτων του: τον σχεδόν αέριο περίβολο, τις δυο ακροπόλεις με τα κτήρια στο εσωτερικό τους αλλά και τον οικισμό με ποικίλα οικοδομήματα, όπου όλα συμπλέκονται αδιάσπαστα με τις σύγχρονες οικίες καθώς αποτελεί ένα από τα πιο πυκνοκατοικημένα τμήματα της σύγχρονης πόλης. Πιο συγκεκριμένα, ο περίβολος ακολουθεί το κυρίαρχο για την περίοδο στην Ευρώπη προμαχωνικό σύστημα και μάλιστα τη γαλλική σχολή. Έχει σχήμα σκανόνιστα πολυγωνικό, ενώ τρεις προμαχώνες στη Δ πλευρά, το προτείχισμα στη Ν και αρκετές τυφεκιοθυρίδες και κανονιοθυρίδες αυξάνουν την οχυρότητά του. Παράλληλα, διανθίζεται και από επτά βυζαντινά τμήματα μήκους και ύψους που ποικίλει, και από δυο βυζαντινούς πύργους που διακρίνονται εύκολα από τη διαφορετική τεχνολογία τους, αποκτώντας έτσι μια άκρως ενδιαφέρουσα εικόνα.

Το πρώτο από τα δυο υψώματα που διαμορφώθηκε σε ακρόπολη είναι το ΒΑ, όπου σήμερα φιλοξενείται το δημοτικό μουσείο της πόλης. Αρχικά, αποτέλεσε το διοικητικό κέντρο των βυζαντινών και έπειτα θρησκευτικό κέντρο των Οθωμανών. Πρόκειται για το ψηλότερο σημείο του κάστρου, το οποίο απομονώνεται από ξεχωριστό τείχος. Τόσο ο περίβολος όσο και τα θρησκευτικά οικοδομήματα στο εσωτερικό του (τζαμί Ασλάν πασά, μεντρεσές, τουρμπές Ασλάν, τάφοι) που αντικατέστησαν τα βυζαντινά μετά την έξωση των χριστιανών του 1611 χρονολογικά ανάγονται στον 17ο αι. Στον περίβολο αυτόν σώζονται ενσωματωμένα και τρία τμήματα τείχους, τρεις πύργοι, δυο τετράπλευροι και ένας κυκλικός, αλλά και μια πύλη που μπορούν να αναχθούν στο 13ο αι. και εκπροσωπούν τη βυζαντινή ακρόπολη.

Η δεύτερη ακρόπολη, η ΝΑ, αποτελεί το χώρο όπου δημιουργήθηκε ο αρχικός οικιστικός πυρήνας της πόλεως και σήμερα είναι γνωστή ως Ίτς Καλέ ή εσωτερική ακρόπολη. Είναι παράλληλη προς την παραπάνω, ευρισκόμενη σε έναν υπερυψωμένο, λιγότερο απότομο όμως ασβεστολιθικό βράχο. Περιβάλλεται και απομονώνεται από ισχυρό πολυγωνικό περίβολο του σ΄ τετάρτου του 19ου αι. που της δίνει τη μορφή αυτοτελούς φρουρίου. Σε γενικές γραμμές ακολουθείται και εδώ το προμαχωνικό σύστημα και μάλιστα η ιταλική σχολή. Στο εσωτερικό της, σώζονται ποικίλα οικοδομήματα που ανάγονται στην περίοδο του Αλή πασά. Στο πρώτο υψομετρικό επίπεδο σπαντούν τα κτήρια του συγκροτήματος του σαραγιού, με ξεχωριστή θέση ανάμεσα τους να κατέχει το Φετιχιέ τζαμί το οποίο ανακαινίστηκε ριζικά από τον Αλή πασά για να λειτουργήσει ως οικογενειακό του τέμενος. Δίπλα του σώζεται και ο τάφος με το σκέφαλο σώμα του βεζύρη. Στην ακρόπολη διατηρούνται ακόμη ένας ογκώδης κυκλικός τριώροφος πύργος με δυο εφραπόμενα τμήματα τείχους, αλλά και τα θεμέλια ενός δεύτερου παράλληλου προς τον παραπάνω. Οι δυο αυτοί πύργοι χρονολογήθηκαν στο 11ο αι. και θεωρήθηκαν έργα του νορμανδού Βοημούδου που κατέλαβε την πόλη το 1082.

Στον οικισμό τώρα, από τα πολυάριθμα και ποικίλα οικοδομήματα της βυζαντινής πόλης, το μοναδικό που έφτασε ως τις μέρες μας είναι ένα ορθογώνιο λουτρό αρκετά μεγάλων διαστάσεων, με τριμερή διάταξη και επιμελημένη τοιχοδομία. Σώζεται σε επίπεδο θεμελίων. Θα πρέπει να ιδρύθηκε στο α΄ μισό του 13ου αι. με κρατική μέριμνα στα πλαίσια της επέκτοσης και γενικότερης ανανέωσης της πόλης και λειτουργούσε ως αστικό λουτρό. Αντίστοιχα, η οθωμανική φάση εκπροσωπείται από περισσότερο και καλύτερα διατηρημένα κτήρια τόσο δημόσια (βιβλιοθήκη, Σουφορί σφράϊ, λουτρό ή χαμάμ και εβροϊκή Συναγωγή), όσο και ιδιωτικά (αρχοντικό πασά καλού, λαϊκές οικίες και νοικοκυρόσιτα των αρχών του 20ου αι.), τα οποία με την ποικιλία ως προς τη χρήση, τη χρονολόγηση και τους αρχιτεκτονικούς τύπους, προσφέρουν πολύτιμα στοιχεία για τη συνεισφορά του κάστρου αλλά και την αρχιτεκτονική γενικά κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Συνολικά, στο κάστρο των Ιωαννίνων συνδυάζονται αρμονικά τα βυζαντινά και τα οθωμανικά τμήματα, όπως συνδυάστηκαν και οι δυο πολιτισμοί για αρκετούς αιώνες στην ίδια την πόλη.

Η οδός Κυρία Βασιλικής στο κάστρο με το χαρακτηριστικό αέρα μιας άλλης εποχής. Η γραφικότητα και ιστορικότητα του χώρου επιτείνεται από τα ιστορικά ονόματα των οδών που αποκαλύπτουν το παρελθόν και αποδεικνύουν τη συνέχεια κατοικησιών του

Όλη η ιστορία του ελληνικού αυτοκινήτου στα χέρια σας!

φορτηγού
λεωφορείου
στρατιωτικού οχήματος
μοτοσυκλέτας
αεροσκάφους
τρένου

Ένας πολυτελής, πανόδετος τόμος μεγάλου σχήματος, 336 σελίδων που περιλαμβάνει:

- Όλα τα ελληνικής κατασκευής μηχανοκίνητα οχήματα (αυτοκίνητα, φορτηγά, λεωφορεία, τρακτέρ, τρένα, τεθωρακισμένα, μοτοσυκλέτες κ.ά.) της ιστορίας μας.
- Όλα τα ελληνικής κατασκευής αεροσκάφη, όλων των τύπων.
- Αναλυτική παρουσίαση των κατασκευαστών οχημάτων και αεροσκαφών.
- Ιστορικό της ελληνικής μηχανουργίας με ιδιαίτερη έμφαση στον κλάδο κατασκευής κινητήρων.
- Αρχαιοελληνική τεχνολογία.
- Όλους τους Έλληνες πρωτοπόρους της αυτοκίνησης και της πτήσης, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Έλληνες σχεδιαστές και δημιουργούς.
- Σχετικές διαφημίσεις, προσπέκτους και άρθρα απ' όλη τη νεοελληνική ιστορία.
- 600 έγχρωμες φωτογραφίες ελληνικών οχημάτων και αεροσκαφών μέσα στη «ζωή» της χώρας μας.
- Πίνακες με στοιχεία παραγωγής και άλλα σπάνια δεδομένα.

Θα το βρείτε σε όλα τα καλά βιβλιοπωλεία, αλλά και **ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ, με ένα μόνο τηλεφώνημα στο 2610 993460**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΥΠΟΡΑΜΑ

Παναχαϊδός Αθηνών & Κοιμήσεως Θεοτόκου, Καστελλόκαμπος - Ρίο, 26442 Πάτρα
Τηλ & fax: [2610] 993.460, E-mail: info@typorama.gr • Internet: www.typorama.gr

Κεντρική διάθεση στα βιβλιοπωλεία για όλη τη χώρα:
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ Α.Ε., τηλ. 210 3639336

και θα φτάσει χωρίς έξοδα αποστολής
μέσω courier με αντικαταβολή

20 χρόνια

Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας

Ήταν πριν από είκοσι χρόνια όταν το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας έκανε την πρώτη του εκδήλωση. Από τότε, κάθε χρόνο φιλοξενεί μεγάλα ονόματα της ελληνικής και διεθνούς μουσικής σκηνής, γεμίζοντας την πόλη με μουσική, χρώμα και λάμψη από τους σπουδαίους καλλιτέχνες που μας τιμούν με την παρουσία τους. Η Νάνα Μούσχουρη, ο Μάνος Χατζιδάκις, η Cesaria Evora, η Joan Baez, η Tanita Tikaram, ο Δημήτρης Σγούρος και τόσοι άλλοι σημαντικοί μουσικοί που είναι αδύνατον να τους αναφέρουμε όλους, έχουν περάσει από το Αρχαίο Θέατρο της Πάτρας και από το Διεθνές Φεστιβάλ. Οι φωτογραφίες που επιλέξαμε για σας, δίνουν το στίγμα του Φεστιβάλ καθώς και μία γεύση από την εικοσάχρονη πορεία του.

1. Οδυσσέας Ελύτης, Μάνος Χατζιδάκις και θάνος Μικρούτσικος στο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας το 1989
2. Η Cesaria Evora από το Πράσινο Ακρωτήριο σε συναυλία το 1999
3. 2004: Χάρις Αλεξίου

4

5

8

6

9

8. Ο θρύλος της latin μουσικής Tito Puente στη σκηνή του Ρωμαϊκού Θδείου το 1990
9. Ο πιανίστας Δημήτρης Σγούρας στο Φεστιβάλ του 1989
10. 1991: η Όπερα της Κίνας με το θέατρο «Χομπέι Μπανγκ Τζι» στη «Μήδεια»
11. Ο Dizzy Gillespie, δημιουργός της «BeBop» τζαζ, σε εμφάνισή του στο Ρωμαϊκό Θδείο το 1990

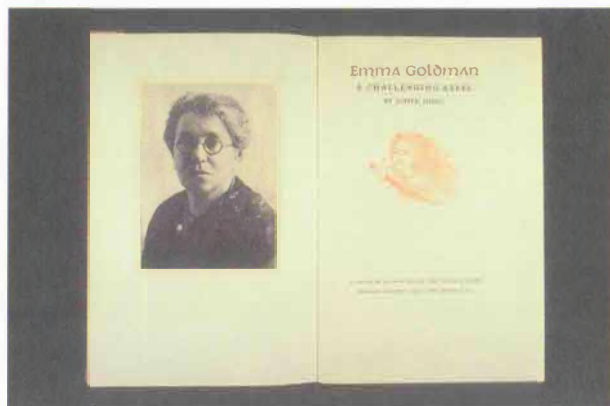
4. Η Μίνα τραγουδάει για το ακαϊκό κοινό στο Φεστιβάλ του 2003
5. Ο τρομπετίστας Wynton Marsalis το 1988 στο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας
6. Chick Corea - Gary Burton, 1987
7. Το συγκρότημα Tiger Lillies σε παράσταση – πολυθέαμα το 2003

7

«Στην αναρχία θα πορευόμαστε σήμερα, αύριο και για πάντα...»

Ένα μυστικό νήμα από την αρχαία Ελλάδα στην Έμμα Γκόλντμαν

της Ζέτας Ζάχου

Κλείνουν φέτος τον Ιούλιο 136 χρόνια από την γέννηση της Ρωσο-εβραίας Έμμα Γκόλντμαν και 65 από το θάνατό της και τούτο στάθηκε η αφορμή για τα άρθρο που ακολουθεί. Αιτίες για να γράψει κάποιος για την αναρχία βέβαια, πάντα υπήρχαν και πάντα θα υπάρχουν, γιατί όπως δηλώνει ο μεγάλος θεωρητικός του αναρχισμού Ενρίκο Μαλατέστα, «στην αναρχία δεν θα φτάσουμε ούτε σήμερα, ούτε αύριο, ούτε ποτέ! Στην αναρχία θα πορευόμαστε σήμερα, αύριο και για πάντα!»

Ποια ήταν, όμως, η Έμμα Γκόλντμαν, η «κόκκινη Έμμα», οι φωτογραφίες της οποίας κομοούν και τις σελίδες του κειμένου που διαβάζετε;

Γεννήθηκε ως υπήκοος του Τσάρου στη Λιθουανία και πέθανε Καναδή πολίτης στο Τορόντο αφού έζησε ζωή γεμάτη αγώνες και προσφορά στα παγκόσμια εργατικά κίνημα. Η οι-

κογένειά της τής εξασφάλισε άριστη κατ' οίκον εκπαίδευση (γαλλικά, μουσική, λογοτεχνία, ιστορία) σε μια εποχή ακληρή και άδικη όχι μόνο για τις γυναίκες αλλά για όλους τους μη προνομιούχους της Τοαρκικής Ρωσίας, ιδιαιτέρως δε τους Εβραίους.

Μετανάστευσε στην Αμερική το 1885. Εγκαταστάθηκε στο Ρότσεστερ της Νέας Υόρκης όπου εργάστηκε ως κοπαραπού με 2,5 δολάρια την εβδομάδα και ωράριο... από τα χοράματα ως οργά τη νύχτα. Εδώ έρχεται σε εσφή με αναρχικές ομάδες εργατών, σε μια εποχή όπου οι αναρχικοί ήσαν περισσότεροι από τους κομμουνιστές. Και αρχίζουν οι διαμαρτυρίες, οι διώξεις, οι φυλακίσεις.

Όταν έφτασε η Έμμα Γκόλντμαν στην Αμερική ήταν η χρονιά που το Σικάγο ζούσε την αναρχική πρωταμογιά του, η χρονιά που πίστευαν ότι θα κερδίσουν τα όνειρα και η αυτοπία, η χρονιά που ένοχοι ή σθώοι εκτελούνταν δημόσια και το κίνημα κέρριζε οσοδούς...

Η ζωή της ήταν μια αδιάκοπη συμμετοχή σε συνελεύσεις, σχεδιασμούς απεργιών, ιδεολογική ζύμωση, επαφές. Η ουμμετοχή της στην πρώτη αναρχική συνδιάσκεψη του Παρισιού και κατόπιν στο Άμοτερνταμ και η φιλία της με τους Κροπότκιν, Μαλατέστα και Τασικόφσκι την όηλισαν με σθένος και κουράγιο. Υπήρξε συναρπαστική ομιλήτρια και ξεσέκωνε τα πλήθη, ουχνά χρησιμοποιώντας και οσοπάσματα του Ίψεν, του Στρίντμπεργκ, του Μπέρναρντ Σω. Οι σπόψεις της για το φεμινισμό και τον έλεγχο των γεννήσεων την οδήγησαν στη φυλακή ακόμα μια φορά.

Όλο τούτο την κατέστησαν την υπ' αριθμό 1 εκθρό του Τζ. Έντγκαρ Χάυβερ με τα «λαγικά» επακόλουθα. Είναι η εποχή που τα αμερικανικά έντυπο την αποκάλεσαν «κόκκινη Έμμα», τα αντίστοιχα της «κόκκινης Ρόζας» (Λούξεμπουργκ).

Όταν απελάθηκε στην εργατική «γη της επαγγελίας» και μετά τα γεγονότα της Κροατόνδης, πείσθηκε ότι το ρωσικό κράτος δεν διαφέρει σε τίποτα ως προς την αντιμετώπιση των εργατών από όποιο άλλο στη Δύση. Μόλις μπόρεσε, στην πρώτη ευκαιρία εγκατέλειψε τη χώρα, για να καταλήξει στην Αγγλία. Στρατεύτηκε εναντίον του Ναζισμού και του Φασισμού. Είναι η εποχή που αυτά τα φαντάσματα πλανώνται πάνω από την Ευρώπη και αυτός ο αγώνας διήρκεσε ως το θάνατό της. Η Έμμα Γκόλντμαν είναι θαμμένη στο Σικάγο δίπλα στους νεκρούς της Μεγάλης Πρωταμογιάς.

Αναρχισμός και Αρχαία Ελλάδα

Μπορεί κανείς να είναι έγκυρος και να μην θεωρηθεί ότι αυθαιρετεί αν μιλήσει για αναρχισμό στην Αρχαία Ελλάδα; Με πολλά εισαγωγικά και πολύ ελεύθερο πνεύμα, μπορεί, ναι, να το τεκμηριώσει στηριζόμενος σε αρχαιοελληνικά κείμενα. Είναι βέβαια απορίας άξιο πώς γεννήθηκαν τέτοιες αντιλήψεις σ' ένα λαό που είχε συγκροτήσει υποδείγματα πόλεις - κράτη και είχε τάξει τη ζωή του στην υπηρεσία του Νόμου. Κι όμως, η πολυφωνία, η ελευθερία σκέψης και λόγου, το ανήσυχο ελληνικό πνεύμα είναι απάντηση στα φαινομενικά παράδοξα. Αξίζει εδώ να δούμε πώς αντιλαμβάνονταν οι αρχαίοι το νόημα του Νόμου. Για τον αρχαίο πρόγονό μας ο Νόμος είναι διουπόστατος: είναι το σύνολο των γραπτών νόμων αλλά και το άγραφο δίκαιο το οποίο επιβάλλεται από το αίσθημα της αιδούς όπως παρουσιάζεται στον «Πρωταγόρα» του Πλάτωνα.

Ποιοι αρχαίοι φιλόσοφοι μίλησαν για την αναρχία;

Αντιφών ο Αθηναίος

Στα μέσα του 5ου αιώνα ο σοφιστής Αντιφών διατύπωσε δύο αδιανόητες για τότε απόψεις: ότι όλοι οι άνθρωποι είναι από τη φύση τους όμοιοι, και ότι οι νόμοι της πολιτείας είναι αυθαίρετοι κανονισμοί. Δεν διστάζει, δε να ταυτίσει το νόμο με τον ανθρώπινο πολιτισμό, τον οποίο επίσης απορρίπτει, γιατί ο πολιτισμός αντιτίθεται στην ισότητα που υπαγορεύει η φύση και παραβιάζει τη φυσική δικαιο-

Πέντε απλές ερωτήσεις για την αναρχία

Τι είναι; Πώς ορίζεται;

Η κατ' εξοχήν αντιεξουσιαστική και η μόνη μη μαρξιστική θεώρηση της αριστεράς, κατά την οποία βασική προϋπόθεση για μια ελεύθερη και δίκαιη κοινωνία είναι η καταστροφή του κράτους, της εξουσιαστικής ιεραρχίας και η κατάργηση της ιδιοκτησίας, η οποία κατά πρώτον θεωρείται κλοπή.

Πώς οργανώνεται;

Η οργάνωση της αναρχικής κοινωνίας γίνεται με βάση τις κολεκτίβες, κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές ενώσεις των παραγωγικών δυνάμεων μιας περιοχής, οι οποίες συνεργάζονται για την κάλυψη των κοινωνικών και οικονομικών αναγκών της κοινότητας. Οι τοπικές δομές ενώνονται σχηματίζοντας ομοσπονδίες και συννομοσπονδίες οι οποίες αυτοδιοικούνται.

Τι πιστεύουν;

«Ουδείς εκών κακός» πιστεύουν οι αναρχικοί, κι αποδίδουν τις παρεκτροπές των ανθρώπων στην ύπαρξη των εξουσιαστικών δομών.

Ποια είναι η σημαντικότερη στιγμή του Διεθνούς Αναρχικού Κινήματος;

Μετά την Πρώτη Διεθνή βεβαίως, η αναρχική, επαναστατική Καταλονία στη δεκαετία του '30 η οποία κατέρρευσε υπό το βάρος των πληγμάτων των σταλινικών.

Ποιοι είναι οι θεωρητικοί;

Μιχαήλ Μπακούνιν, ο πρίγκιψ Πέτρος Κροπότκιν ο επονομαζόμενος «Άγιος Πέτρος της Επανάστασης», και ο Προυντόν.

σούνη αφού χαρακτηρίζεται από εθνικές και κοινωνικές διακρίσεις. Κατά Αντιφώντα δηλαδή, οι πρωτόγονες φυλές βρίσκονται πιο κοντά στην ευτυχία απ' ότι οι πολιτισμένοι. Δίνει δε και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για ομαλή και εποικοδομητική ζωή: ομόνοια ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας και παιδεία χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς, τι άλλο; Τη φύση. Όπως δηλαδή η φύση θωρακίζει τον άνθρωπο απέναντι στη βροχή ή την ανομβρία, έτσι και η παιδεία (το είδος της παιδείας) θωρακίζει τον άνθρωπο απέναντι σε εξωτερικές αλλοτριώσεις, ενδυναμώνοντας τις εσωτερικές του αντιστάσεις.

Ζήνων ο Κιτιεύς

(«Ο καλύτερος εκφραστής της αναρχικής φιλοσοφίας στην αρχαία Ελλάδα» κατά τον Κροπότκιν)

Ο ιδρυτής του Στωικισμού, Ζήνων, μας λέει ότι οι άνθρωποι πρέπει να ζουν «ομολογουμένως τη φύση» δηλαδή σύμφωνα με τον φυσικό νόμο: «Ως σκοπός ορίζεται η ζωή σε συμφωνία με τη φύση. Όπως και μ' εκείνη του Σύμπαντος, μια ζωή κατά την οποία αποφεύγουμε κάθε πράξη που απαγορεύεται από τον κοινό για όλα τα όντα νόμο, δηλαδή τον ορθό λόγο που διαποτίζει όλα τα όντα».

Ο Ζήνων σε ένα ναυάγιο έχασε όλη του την περιουσία. Αναφώνησε δε το περίφημο αντιφατικό «Τώρα που ναυάγησα, έχω καλό ταξίδι» θέλοντας να στιγματίσει την επιζήμια επίδραση του πλούτου και το άδικο της στομικής ιδιοκτησίας. Διακρύπτει επίσης πως: η πολυτέλεια κάνει φτωχό τον πλούσιο και διπλασιάζει τη δυστυχία των φτωχών και «οι καρποί ανήκουν σε όλους, η γη σε κανέναν». Στη δε «Πολιτεία» του, της οποίας ελάχιστο αποσπάσματα έχουν σωθεί, μας περιγράφει ένα κόσμο όπου δεν υπάρχουν δικαστήρια, όργανα τάξης, στρατός, νοσά, χρήματα, ούτε καν σχολεία ή γάμοι. Οι άνθρωποι ζουν σε μια οικουμενική κοινότητα λειτουργούσα με τα ίδια ήθη και τους ίδιους φυσικούς νόμους. Αυτή η «ακρατική» κοινωνία διέπεται από ελευθερία, ισότητα, αλληλοσεβασμό.

Επίκτητος

(«Το κατά φύσιν ζην, τουτ' έστι κατ' αρετήν, ζην», 2ος αιώνας μ.Χ.)

Στα μεταχριστιανικά χρόνια ο Επίκτητος ταύτισε τη φυσική ζωή με την αρετή, διακηρύσσοντας ότι αληθινά ελεύθερος άνθρωπος είναι αυτός που πράττει πάντα κατά τη δική του θέληση και δεν εμποδίζεται από κανέναν. Η ικονοποίηση δε των επιθυμιών μας δεν πρέπει να εναποτίθεται στα χέρια κανενός.

Αν οι στωικοί είναι οι θεωρητικοί του αναρχισμού στην αρχαιότητα, οι Κυνικοί είναι οι πρακτικοί του.

Ο Διογένης ο Σινωπεύς δεν μας κοιτάζει ένα θεωρητικό ούστρημα αξιών, αλλά με τις πράξεις του γελοιοποίησε, εξευτέλιε τις κυρίαρχες συμβάσεις σε σημείο που δεν έφτασαν ποτέ οι σύγχρονοι αναρχικοί. Για τον Διογένη μόνο η ικανοποίηση των φυσικών αναγκών οδηγεί στην ευτυχία και καμιά σωματική ανάγκη δεν μπορεί να θεωρηθεί ανήθικη αφού είναι η φύση που τις δημιουργεί. Πιστεύει όμως στην άοκνη γιο να δαμαστούν γιατί έτσι αποκτάται η αυτάρκεια, η οποία μας απελευθερώνει από αδυναμία και αδικία.

Οι νόμοι για τους Κυνικούς δεν έχουν καμιά αξία απέναντι στη φύση γιατί είναι ανθρώπινα δημιουργήματα και ως εκ τούτου, άνευ κύρους. Ακριβώς γι' αυτό, κανένα δικαστήριο, καμιά εξουσία δεν μπορεί να κρίνει ή να υπαγορεύει τη ζωή του ανθρώπου. Το χρήμα είναι επιζήμιο και ο Διογένης πράσταζε: «Καταστρέψτε το νόμισμα» (Ας σημειώσουμε ότι οι λέξεις «νόμος» και «νόμισμα» έχουν την ίδια ρίζα).

Οι Κυνικοί που ζούσαν σαν τα σκυλιά και «γάβγιζαν» την πλάνη και τις συμβάσεις υπήρξαν ίσως οι πρώτοι αναρχικοί. Δεν κατάφεραν ούτε αυτοί ούτε οι Στωικοί ν' αλλάξουν την κοινωνία κάτι που είχε πετύχει πριν από αυτούς ο Αθηναϊκός Δήμος. Ας σκεφτούμε για λίγο πώς λειτουργούσε η Αθηναίων Πολιτεία: ποιοι έπαιρναν τις αποφάσεις; Ποιοι ψήφισαν νόμους; Ποιοι δίκασαν; Βεβαίως υπάρχουν όλοι οι θεσμοί που συγκεντρώνουν τα πυρά των αναρχικών, όμως η Αθηναϊκή δημοκρατία βασίστηκε εξ ολοκλήρου στη συμμετοχή του λαού και το κύριο αίτημα των αναρχικών έφτασε στην πραγμάτωσή του —τότε— περισσότερο από ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας.

«Δεν ήταν ο Δίας που με διέταζε ούτε η δίκη που κατοικεί μαζί με τους θεούς του κάτω κόσμου που όρισε τέτοιους νόμους στους ανθρώπους. Ούτε πίστευα πως οι δικές σου διαταγές έχουν τόσο δύναμη ώστε ου, αν και θνητός να μπορείς να περιφρονείς τους άγραφους και ακλόνητους νόμους των θεών. Γιατί αυτοί δεν υπάρχουν μόνο σήμερα και χθες, αλλά ανέκαθεν. Εγώ λοιπόν δεν είχα σκοπό από φόβο μπροστά στην έπαρση ενός ανθρώπου να τους παραβώ...», μας παραδίδει η Σοφόκλεια «Αντιγόνη». Και ο σύγχρονός μας Μίλαν Κούντερα μας υπενθυμίζει: «Ο αγώνας του ανθρώπου ενάντια στην εξουσία, είναι ο αγώνας της μνήμης ενάντια στη λήθη».

ΠΗΓΕΣ

Μιχαήλ Μπακούνιν, Για ένα αντιεξουσιαστικό σοσιαλιστικό κίνημα, Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα

Κεν Λόουτς, Γη και Ελευθερία, Αθήνα 1995

Η κόκκινη Έμμα μιλάει, εκδόσεις Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη

Πλάτωνας, Πρωτογόρας, Γ. Μυστριώτου, Αθήνα 1915

Αντιφώντας, Τετραλογία, Πάπυρος, Αθήνα 1962

Λεξικό Σουίδα, Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2002

Λεξικά Αρχαίων Συγγραφέων, Paul Kroh, University Press, Θεσσαλονίκη 1996

www.angelfire.com

περιοδικό

ΤΟ ΔΟΝΤΙ

36—37
ΤΕΧΝΗ
ΕΝΤΟΣ.....➔

Συνέντευξη στην Έλενα Αλεξανδράκη

Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε που είδα για πρώτη φορά το Λάζαρο Γεωργακόπουλο στο θέατρο. Τότε δεν τον γνώριζα καν. Μου έκανε όμως τόσο μεγάλη εντύπωση που είπα πως «πρέπει να μάθω το όνομά του». Δε νομίζω πως είχα άδικο. Τώρα είπα πως πρέπει να τον γνωρίσω από κοντά για να μου λύσει προσωπικές απορίες. Να δω το θέατρο μέσα από τη δική του οπτική. Η συζήτηση ήταν μεγάλη και οι σελίδες είναι λίγες... Θα κάνω μια προσπάθεια να συμπυκνώσω τις σκέψεις του...

«Δεν θεωρώ ότι υπάρχει κάτι επικίνδυνο με την τηλεόραση. Ο κίνδυνος είναι μέσα μας.»

Λάζαρος Γεωργακόπουλος

Τι σημαίνει «θέατρο» για σας και γιατί το κάνετε;

Με το θέατρο συνειδητοποιώ περισσότερο το χρόνο. Αυτές τις δύο ώρες στη σκηνή έχω απόλυτη συνείδηση του τι είμαι, τι κάνω... Νομίζω ότι το κάθε δευτερόλεπτο έχει την αξία του στο θέατρο. Στη ζωή πολλά από τα πράγματα που κάνουμε είναι χωρίς λόγο. Προς το παρόν αυτό μπορώ να πω. Δεν ξέρω...τι θα μου προκύψει αργότερα.

Οι ρόλοι που κάθε φορά ερμηνεύετε, αισθάνεστε «υπάρχουν» από πάντα μέσα σας;

Είναι και κάποια πράγματα που είναι έξω από έναν ηθοποιό αλλά πάντοτε προσπαθείς να τα φέρεις προς τα σένα. Πιστεύω ότι τα πάντα υπάρχουν μέσα μας. Μπορείς να βρεις σίγουρα κάποιες αντιστοιχίες μ' ένα βαθύτερο Εγώ. Και πολλές φορές ανακαλύπτεις πράγματα που ούτε σου είχαν περάσει από το μυαλό.

Τους φοβάστε, ή έχουν υπάρξει ρόλοι που νο τους έχετε φοβηθεί;

Όχι, δεν έχω φοβηθεί ρόλους. Πάντοτε όταν ξεκινάω λέω «πώς γίνεται να το παίξεις αυτό;!». Σιγά σιγά αρχίζεις να βρίσκεις κάποιες αντιστοιχίες μέσα σου. Πιστεύω ότι πρέπει ένα ρόλο να τον κάνεις με τον πιο εύκολο τρόπο, να μην υπάρχει δυσκολία στη σκηνή. Αν δεν το κάνεις εύκολα πιστεύω ότι κάτι πάει στραβά. Μ' αυτή την έννοια λοιπόν βρίσκω κάτι ώστε να μπορώ να το κάνω εύκολα.

Όταν τελειώνουν αφήνουν πάνω σας τη «σφραγίδα» τους ή τελειώνουν οριστικά;

Σίγουρα υπάρχουν κάποιες αλλαγές. Υπάρχουν κάποιοι ρόλοι που σε βάζουν μπροστά σε τέτοια «ρωτήματα» που μπορούν να σου φέρουν σίγουρα μια αλλαγή. Αλλά προσπαθώ να μην τους κουβαλώ. Θέλω να τους κλειδώσω λίγο στο καμαρίνι. Θέλω να βλέπω λίγο το θέατρο σαν κάτι που μπορείς να το αποχωριστείς. Πιστεύω ότι είναι πολύ άρρωστο να μην μπορείς να αφήσεις το ρόλο απ' έξω. Μερικές φορές όμως, δεν τα καταφέρνεις...

Τηλεόραση γιατί δεν κάνετε; Τουλάχιστον όχι πολύ;

Δεν είναι εύκολο. Τώρα ας πούμε μου έχουν κάνει μια πρόταση να κάνω τηλεόραση. Άσχετα από το αν με ενδιέφερε η πρόταση ή όχι, δεν γίνεται. Δεν είναι εύκολο να κάνεις τηλεόραση όταν κάνεις θέατρο κι αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο είναι το θέατρο.

Δεν είναι δηλαδή «ιδεολογικοί» οι λόγοι.

Όχι. Την τηλεόραση την ευχαριστιέμαι. Υπάρχει μια γρηγοράδα στον τρόπο που γίνεται που πρέπει να είσαι πολύ συγκεντρωμένος. Επιπλέον, επειδή ο ρόλος δεν έχει τη φυσιολογική σειρά όπως είναι στο θέατρο, μαθαίνεις να γνωρίζεις ακριβώς ποιος είναι ο βαθμός

ενέργειας κάθε σκηνής, και αυτό είναι πολύ βοηθητικό για το θέατρο. Υπάρχουν κάποια πράγματα όμως, που είναι πάρα πολύ άσχημα: το να γίνεις μια εικόνα από την οποία να μην μπορείς να ξεφύγεις. Αυτό νομίζω είναι μια μεγάλη παγίδα. Υπάρχουν όμως πολλά θετικά, και γι' αυτό έχω κάνει αυτές τις φορές που έχω κάνει.

Πιστεύετε ότι η πολλή τηλεόραση μπορεί να «βλάψει» έναν ηθοποιό;

Σίγουρα. Ακριβώς επειδή τα γυρίσματα είναι πολύ δύσκολα, αρχίζεις να παίζεις με τον πιο εύκολο τρόπο. Δεν θεωρώ ότι υπάρχει κάτι επικίνδυνο με την τηλεόραση. Ο κίνδυνος είναι μέσα μας. Όταν κάνεις κάθε μέρα γύρισμα θα 'ρθει κάποια στιγμή που θα πεις «ας βάλω τον αυτόματο πιλότο». Στο θέατρο επειδή ακριβώς υπάρχει το κοινό από κάτω, δεν μπορείς. Είναι τέτοια η σθεναρότητα εκείνη τη στιγμή που δεν είναι εύκολο να το κάνεις.

Έχετε δημιουργήσει μαζί με τη Λ. Φωτοπούλου και τη Μ. Κατσιδάκη το «Θέατρο 9 και κάτι». Πώς ξεκίνησε η ιδέα γι' αυτό;

Ξεκίνησε επειδή θέλαμε να κάνουμε κάποια πράγματα μικρά, ευέλικτα, που αγαπάμε πάρα πολύ. Ξεκίνησε πολύ απλά χωρίς να θέλουμε να αποκτήσουμε οπωσδήποτε ένα θέατρο και να κάνουμε πράγματα κάθε χρόνο. Θέλουμε να το χρησιμοποιούμε όποτε αισθανόμαστε την ανάγκη, και από κει και πέρα να εργαζόμαστε όπως και πριν. Τώρα έχουμε βρει ένα σύγχρονο έργο που είναι τρομακτικά ενδιαφέρον, για τέσσερα πρόσωπα. Αλλά δεν μας έχει πιάσει το άγχος ότι πρέπει οπωσδήποτε να κάνουμε κάτι, να δηλώσουμε μια παρουσία. Είναι πράγματα που θέλουμε να κάνουμε μόνο επειδή μας βγαίνουν.

Αυτό σημαίνει ότι δεν βάζετε στόχους για το «θέατρο 9 και κάτι»;

Θα θέλαμε ένα χώρο και πολλά χρήματα να μπορούμε να κάνουμε ό,τι θέλουμε. Αυτό είναι ανέφικτο προς το παρόν. Οπότε μένουμε σ' αυτό: όταν υπάρχει ένα έργο που μας ενδιαφέρει πάρα πολύ, το κάνουμε. Είναι από τις πιο δημιουργικές περιόδους που έχου-

με ζήσει και οι τρεις μας. Γιατί ακριβώς λόγω έλλειψης χρημάτων, είναι όλα «handmade». Επιπλέον, είναι ομηντικό να έχεις την απόλυτη ελευθερία των επιλογών.

ρούσε να δει αυτό το έργο ο Σ.Χατζάκης, μέσα από την πολύ προσωπική ματιά που έχει για τα πράγματα. Είναι από τις πιο ωραίες συνεργασίες που έχω κάνει. Παλιότερα ήταν ο ρόλος περισσότερο, τώρα πια είναι η συνεργασία. Ένας ρόλος μπορεί να καταστραφεί από μια κακή συνεργασία. Θέλω ανθρώπους που μπορούν να μου δείξουν και μια άλλη γωνιά από την οποία μπορούν να δουν τον κόσμο.

Το χειμώνα ήσασταν στην Πάτρα. Πώς ήταν σαν θεατρική εμπειρία;

Η Πάτρα έχει μια παράδοση στο θέατρο. Δεν είναι αυτό που θα λέγαμε επαρχία. Η Πάτρα για έναν ηθοποιό δεν είναι ανάγκη, είναι επιλογή. Είναι πολύ όμορφο το να κάνεις κάτι και να περπατάς στο δρόμο και να σου μιλάνε για την παράσταση. Μια εμπειρία που στην Αθήνα μπορείς να τη ζήσεις μόνο αν κάνεις ένα επιτυχημένο σήριαλ. Από την επαρχία περιμένεις το κοινό να θέλει να δει ανθρώπους που γνωρίζει. Και τελικά δείχνει αγάπη για τον ηθοποιό και για το θέα-

«Θέλω να είμαι πάντοτε ένας ερασιτέχνης»

Το καλοκαίρι θα ερμηνεύσετε το Διόνυσο στις «Βάκχες». Τι είναι ο Διόνυσος;

Είναι ένα απίστευτο πλάσμα. Είναι μυστηριώδες, είναι κοσμοπολίτης, νομάδας, λίγο θηλυρεπής... Είναι τα πάντα. Είναι ένας ξένος με διπλή έννοια. Κουβαλάει μέσα του το «φτωχό συγγενή» των θεών. Είναι εκδικητικός, έχει όμως και πολλή τρυφερότητα.

Έχετε ξαναπαίξει Διόνυσο. Για ποιους λόγους ξαναπαίζετε τον ίδιο ρόλο;

Υπάρχουν ρόλοι που δεν τελειώνουν ποτέ. Ένας λόγος που αποφάσισα να παίξω το ρόλο, είναι η συνεργασία. Επίσης, μ' ενδιέφερε πάρα πολύ το πώς θα μπο-

τρο, όχι για τον σταρ. Δεν ξέρω να πω πόσο είναι το καθαρόαιμο θεατρικό κοινό στην Πάτρα, αλλά σίγουρα υπάρχει και είναι μια ελπίδα στη θεατρική πραγματικότητα.

Ένα ανεκπλήρωτο όνειρο στο θέατρο;

Δεν ξέρω καν αν είναι πιο όνειρο. Ξέρω ότι ήταν πολύ μεγάλο όνειρο όταν ήμουν πιο μικρός, νομίζω ότι ακόμα το κουβαλάω, αλλά δεν ξέρω πόσο δυνατό είναι αυτό: ο Άμλετ. Δεν έχω τίποτα άλλο. Μετά είναι οι συνεργασίες. Έχω όνειρο να δουλέψω με τον Μπρουκας πούμε, αλλά αυτό θα μείνει σίγουρο ανεκπλήρωτο... (γέλιο)

Έχετε μετανιώσει για πράγματα που έχετε κάνει;

Όχι. Δεν έχω μετανιώσει. Μπορεί να μη μου βγήκαν κάποια σε καλό, αλλά τα έκανα πάντα για έναν πολύ συγκεκριμένο λόγο. Ήμουν όμως και αρκετά τυχερός...

Οι κακές κριτικές σας ενοχλούν;

Προσπαθώ να μη με επηρεάζουν. Όταν ήμουν μαθητής στο Θ.Τέχνης, έπαιξα ένα πολύ δύσκολο ρόλο στο «Θαμμένο παιδί» του Σέπארντ. Οι κριτικές ήταν διχασμένες, αλλά τόσο διχασμένες, που δεν μπορούσες να βγάλεις άκρη. Και από τότε, παρόλο που ήμουν πολύ μικρός, είπα ότι αυτό το πράγμα δεν μπορεί να με αφορά πια. Σε μια κακή κριτική προσπαθώ να είμαι πολύ απέξω. Αλλά με την ίδια λογική προσπαθώ να είμαι έξω και από μία πολύ καλή κριτική. Γιατί αν σου αρέσει μια πολύ καλή κριτική δεν γίνεται να μην κοιτάς και την κακή. Θέλω να μαθαίνω τι γίνεται, χωρίς να ασχολούμαι ιδιαίτερα.

Ο Κάρολος Κουν σας είχε πει «να μην κοιμάστε». Ακολουθείτε τη «συμβουλή» του;

Τότε που μου το είχε πει, είχα τρομακτική δουλειά. Τώρα τα πράγματα είναι πολύ πιο απλά. Θέλω όταν ασχολούμαι με κάτι να ασχολούμαι μόνο με αυτό. Γι' αυτό κιόλας δεν κάνω τηλεόραση. Το γύρισμα θα μου έχει φάει ενέργεια από την ενέργεια που θέλω να δώσω στο ρόλο. Άρα κάνοντας ένα πράγμα έχω τη δυνατότητα να κοιμάμαι. Ο Κουν το είχε πει με μια απόλυτη φαικότητα. Το πίστευε αυτό που έλεγε.

Έχετε βάλει ηλικιακά όρια στη δουλειά σας;

Ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος (αριστερά) σε σκηνή από τις «Βάκχες» που ανεβάζουν από το Εθνικό Θέατρο

Όταν ήμουν πιο μικρός έλεγα ότι πρέπει να παίζουν πιο μικροί άνθρωποι γιατί έχουνε την αντοχή. Μεγαλώνοντας αναθεώρησα. Είναι το αν έχεις να πεις κάτι σ' ένα ρόλο. Μ' αυτή τη λογική, όταν θα έρθει η ώρα που πρέπει να πάω σπίτι μου, θα λέω «έχω κάτι ακόμα να πω». Είναι πολύ δύσκολη αυτή η στιγμή. Νομίζω ότι δεν έρχεται ποτέ. Χρειάζεται τρομακτική δύναμη για να αντιμετωπίσεις τους ρόλους. Αλλά κάτι, ένα ρολάκι στην τηλεόραση, καθαμένος σε μια καρέκλα μπορεί. (γέλιο) Συνήθως οι ηθοποιοί δεν είναι τρομερά επικοινωνιακοί και βρίσκουν ένα τρόπο μέσω του θεάτρου να επικοινωνήσουν. Υπάρχει μια ανάγκη τέτοια.

Πείτε κάτι που εύχεστε για τον εαυτό σας.

Να μπορώ όταν δουλεύω να ξαναβρίσκω τη χαρά για το θέατρο που είχα όταν ήμουν 18 χρονών. Την νιώθω και τώρα, όχι όμως πάντα. Θα ήθελα να κάνω πάντα κάτι που με αναστατώνει. Να είμαι πάντοτε ένας ερασιτέχνης...

«Δον Ζουάν» με πρωταγωνιστή τον Σγαναρέλ σε μια ενδιαφέρουσα σκηνοθεσία

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΘΕΑΤΡΟΥ

Μοιζιέρος,
«Don Juan,
ή το πέτρινο
συμπόσιο»

Σκηνοθεσία: Θέμης Μουμουλιδής
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

της Έλενας Αλεξανδράκη

Το έργο του Μολιέρου «Don Juan; ou le festin de Pierre», όπως είναι ο τίτλος στο γαλλικό πρωτότυπο, ονεβαίνει αυτό το καλοκοίρι από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. Ο μύθος του Δον Ζουάν κάνει πρώτη φορά την εμφάνισή του γύρω στα 1630 με το έργο του Τίροο ντε Μολίνα, «Ο απατεώνας της Σεβίλλης και ο πέτρινος καλεσμένος» πυροδοτώντας από τότε πολλούς συγγραφείς και συνθέτες να διαπραγματευτούν το μύθο του. Το έργο του Μολιέρου γράφτηκε το 1665 δημιουργώντας πολλά προβλήματα στο συγγραφέα του, αφού πολλοί το θεώρησαν βλάσφημο

και τον ίδιο το Μολιέρο άθεο. Πρόκειται για ένα έργο πολυδιάστατο, που δεν εξαντλείται σε μια μόνο ερμηνεία του περιεχομένου του και του ήρωά του. Ο Δον Ζουάν είναι ο άθεος, βλάσφημος ήρωας, απόλυτα ονεξάρτητος, πέρα από κάθε συμβατική ηθική. Πολλοί ωστόσο, έχουν θεωρήσει ότι το πιο εξοργιστικό στοιχείο του έργου είναι ο Σγαναρέλ, ο υπηρέτης του Δον Ζουάν, που ο Μολιέρος βάζει στο στόμα του τα πιο απλοϊκά επιχειρήματα για να υπερασπιστεί την ηθική και το θείο. Πρωταγωνιστής του έργου δεν είναι ο Δον Ζουάν. Είναι το άρρηκτο δίδυμο Δον Ζουάν - Σγαναρέλ, που δεν νοείται ο ένας χωρίς τον άλλον, που αλληλοσυμπληρώνονται απόλυτα και αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η παράσταση που σκηνοθέτησε ο Θέμης Μουμουλιδής —σκηνοθετώντας για δεύτερη φορά «Δον Ζουάν»- 1997, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Βόλου, με το Γιάννη Φέρτη Δον Ζουάν, και το Γιάννη Μπέζο Σγαναρέλ— ήταν

ιδιαίτερα προσεγμένη και είχε ρυθμό, αλλά και κάποια προβλήματα. Είχε ενδιαφέρον —αν και μπορεί να ξενίζει λίγο— το στήσιμο και η κίνηση του υπηρετικού προσωπικού στη σκηνή του πιστωτή Ντιμάνς. Οι υπηρέτες λειτούργησαν σαν Χορός, με κίνηση μηχανική και στυλιζορισμένη, φορώντας κοστουμια διαφορετικής εποχής ο καθένας, με ιδιαίτερη έμφαση στη μιμική, δίνοντας ένα αποτέλεσμα σχεδόν χορογραφικό. Η ίδια λογική ακολουθήθηκε και στη σκηνή του Δον Ζουάν με τις κωριστοπούλες, όπου η παρουσία των νυφικών που πέταγε ο ένας στον άλλον, εκτός από τη δημιουργία μιας όμορφης σκηνικής εικόνας, έφερνε επί σκηνής όλες τις εξωσκηνικές ερωτικές περιπέτειες του ήρωα.

Η παράσταση ωστόσο, ήταν κάπως άνιση, αφού ο Αιμίλιος Χειλάκης που ενσάρκωνε τον ομώνυμο ήρωα, δεν κατάφερε ούτε κατά διάνοια να ανταποκριθεί στο ρόλο που του ανατέθηκε. Παίζοντας βαριεστημένα και εντελώς επίπεδα από την αρχή ως το τέλος του έργου, πέρασε εντελώς απαρατήρητος και δημιούργησε κενό στο ζευγάρι Δον Ζουάν - Σγαναρέλ. Σε αυτό ασφαλώς «συνέτεινε» ο καταληκτικός Γεράσιμος Γεννατάς, που έχτισε έναν εξαιρετικό Σγαναρέλ, με φοβερή κίνηση και μιμική, «κλέβοντας» κυριολεκτικά την παράσταση. Η Γωγώ Μπρέμπου στο ρόλο της Ελβίρας, φαινόταν αγχωμένη —αυτή ήταν τουλάχιστον η εντύπωση από την προεμιέρα— δίνοντας την αίσθηση ότι βιάζεται να κατέβει από τη σκηνή. Η δεύτερη σκηνή της με το Δον Ζουάν, ήταν μάλλον διεκπεραιωτική και σε αυτό έφταιγε και η σκηνοθετική γραμμή που ακολουθήθηκε, δίνοντας ένα ρυθμό πολύ πιο γρήγορο και αγχωτικό απ' ό,τι έπρεπε, αν λάβουμε κιάλας υπ' όψη μας ότι είναι η τελευταία φορά που συναντάει τον αγαπημένο της.

Το σκηνικό, που δημιούργησε επίσης ο Θέμης Μουμουλιδής, αποδείχτηκε εξαιρετικό. Απλό, λιτό, κολαϊσθικό και απολύτως λειτουργικό, εξυπηρέτησε επιτυχώς όλες τις σκηνές του έργου, ενώ και το σκηνικό αντικείμενο της βαλίτσας που μετέφερε ο Σγαναρέλ, είχε πολλαπλές χρήσεις μεταφέροντας ταυτόχρονα και άλλα απαραίτητα κατά σκηνές αντικείμενα, δίνοντας θεατρικότητα και άνεση στη ροή της παράστασης.

Τα κοστουμια της Παναγιώτας Κοκκορού, κινήθηκαν κατά κύριο λόγο στις αποχρώσεις του άσπρου και του μαύρου, σημαίνοντας την αγνότητα, την ανηθικότητα, τη μωρία, το πένθος. Πολύ καλή η σκέψη των κοστουμιών του ζευγαριού Δον Ζουάν - Σγαναρέλ: είχαν παρόμοιο σχεδιασμό και ήταν του μεν Δον Ζουάν μαύρο, του δε Σγαναρέλ άσπρο. Η ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια ήταν ότι ούτε το κοστουμι του Δον Ζουάν ήταν απόλυτως μαύρο —ήταν ελαφρώς ξεθωριασμένο— ούτε του Σγαναρέλ απολύτως άσπρο —ήταν προς το μπεζ— αφήνοντας με αυτό τον τρόπο ανοικτό το θέμα των χαρακτήρων, χωρίς να καταδικάζει το Δον Ζουάν και χωρίς να αγιοποιεί το Σγαναρέλ.

Μια παράσταση φροντισμένη και ενδιαφέρουσα, που αφήνει τελικά ένα ευχάριστο συναίσθημα στο θεατή, και όχι μόνο για το ευφυές κείμενο του Μολιέρου...

εφυλλίσ... εφυλλί

Athens Voice
Η τέχνη στην πρώτη σελίδα

Athens Voice Books, 2005

Η εφημερίδα - περιοδικό «Athens Voice» είναι για πολλούς ό,τι πιο φρέσκο κυκλοφορεί στον αθηνοϊκό τύπο. Φρέσκια και στις ιδέες της για το εξώφυλλό της (όλα πρωτότυπα καλλιτεχνικά έργα) τα συγκέντρωσε σε μία έκδοση και τα παρουσίασε μάλιστα πρόσφατα στο Μουσείο Μπενάκη. 59 εξώφυλλα μαζί με μερικές ακόμα συνθέσεις πάνω στο ίδιο θέμα των ισάριθμων καλλιτεχνών, που έδωσαν μια εικαστική διαχρονική ματιά στην επικαιρότητα. Από τις πρωτοβουλίες που μπλέψαμε...

Κώστας Πάταγς
Ο Βερνάρδος στο σεξ

Μανόραγας, 2005

Μια από τις εκπλήξεις που συχνά πυκνά μας επιφυλάσσει το περιοδικό και οι εκδόσεις του Μανόραγα... Μια σειρά από «άσμενες ποιητικές συνθέσεις» που έχουν χιούμορ, οργιώδη φαντασία, δεν εξοντλούνται σε ταιτάτα ή στάκες, αλλά καταφεύγουν συχνά σε μακροσκελείς διηγήσεις και εικόνες, και πάντως αποτελούν ένα πολύ ευχάριστο ανάγνωσμα.

Θάλεια Αντωνιάδη
Οι πύλες του θρυλόκοσμου - Το Ιαματικό Ψυχοβότανο

Φυτράκη, 2005

Όταν μας σύσπασαν το βιβλίο μας είχαν το εξής καταπληκτικό: «Φαντάσου ένα Χάρι Πότερ προσαρμοσμένο στην ελληνική πραγματικότητα και αλλαγμένο από όλα όσα σε ενόχλησαν από τον ήρωα της Ρόουλινγκ...». Κι όλα αυτά σε έναν τόπο «όπου οι ημέρες και οι νύχτες διορκούν όσο κρίνουν οκόπημο ότι αξίζει να διαρκέσουν, δηλαδή πολύ ή λίγο...». Δεν ήταν αρκετό για να μας εξάψει την περιέργεια;

του Αργύρη Καραβούλια

Η φιλοσοφική λίθος και το δέντρο της ζωής
Israel Regardie
Εκδόσεις ΙΑΜΒΑΙΧΟΣ

Ένα δύσκολο όσο και αρκετά ενδιάφέρον θέμα πραγματεύεται στο Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΛΙΘΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, ο γνωστός στο χώρο του αποκρυφισμού συγγραφέας Ίσαρελ Ρεγκούντι. Γιος φτωχών μεταναστών εβραίων, αποτελεί μια σημαντική προσωπικότητα με πολυαχιδές έργο, που απαρτίζεται από πληθώρα ενδιαφερόντων, με έμφαση στον αποσυμβολισμό των ερμητικών κειμένων.

Υπήρξε επί μακρόν συνεργάτης του Άλιστερ Κρόουλι, και μέλος της Stella Matutina, ένα διάδοχο τμήμα του ερμητικού τάγματος της Χρυσής Αυγής.

Σε αυτό το βιβλίο ο Regardie, με μια ευρεία οπτική, δίνει στην αλχημική ανασήτηση νέο νόημα, ακολουθώντας στη μελέτη του όλες τις πηγές της ανθρωπίνης γνώσης. Έτσι το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελείται από τρεις κύριες θεματικές ενότητες που είναι και το ουσιαστικό μέρος του έργου.

Το πρώτο κείμενο που αποδίδεται στον Ερμή τον Τριμήγιστο και που πρωτοεμφανίστηκε στη Λειψία το 1600, είναι το «Χρυσή πραγματεία».

Βαθιά εσωτερικό έργο, με εμφανή προσήλωση στη φυσική φιλοσοφία και στην κατανόηση των μυατρικών της ύπαρξης και του κόσμου. Η κριτική και η ερμηνεία του Regardie στο εν λόγω κείμενο αποτελεί μια ουσιαστική μελέτη του αποκρυφισμού στο φως της ψυχαναλυτικής προσέγγισης, με προεξέχουσα τη γιουγκιανή ψυχολογία, αλλά και με όρους της μαγνη-

τικής θεωρίας βάσει του ζωικού μαγνητισμού, όπως θα επικρατούσε να λέγεται από τον Μέαμπερ και μετά. Δεύτερο κείμενο αρχαίας γνώσης είναι τα «Έξι κλειδιά του Εύδοξου».

Αντιπροσωπευτικό δείγμα αλχημικής γραφής, κλειωμένων μυστικών σε φιλοσοφικούς γρίφους, με την ερμηνεία που πραγματεύεται ο συγγραφέας βάσει του καββαλιστικού δέντρου της ζωής, μια προσέγγιση της αρχαίας γνώσης της καββάλα, παντρεμένη με τη μαγική θεωρία, φτάνει να γίνει αρκούτσως κατανοητό και να ανοιχθούν μπροστά σου ορίζοντες γνώσης που ίσως δεν θα πρόσκειες ποτέ.

Τελευταίο κείμενο του βιβλίου είναι το COELUM TERRAE ή Το Ουράνιο Χάος των Μάγων, του Τόμας Βόγκαν, εκδοθέν από το συγγραφέο το 1650.

Και αυτό κλασικό δείγμα αλχημικής γραφής, με εμβριθείς ανοφορές στη φιλοσοφία της καββάλα, ακολουθούμενο από τον κατατοπιστικό σχολιασμό του Regardie. Εν κατακλείδι, πρόκειται για ένα θαυμάσιο έργο πολύ σημαντικών κειμένων πραγματευόμενα αυτό που οι μύστες αποκαλούν θεουργία.

Πρόκειται για ένα αξιόλογο οδηγό για κάθε αναζητητή της αλήθειας, για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο που επιθυμεί να γευτεί έστω για λίγο τον υπέρτατο αγώνα της ψυχής, αυτόν της δημιουργίας της φιλοσοφικής λίθου!

Γιάννης Ξενάκης
- Η μουσική των
άστρων
Χρήστος Τσανάκας
 Εκδόσεις FUTURA

του Γιάννη Μουγγοηλιά

«...Το σημαντικό ήταν πως είχα αποφασίσει ότι για να υπάρχω ως άτομο έπρεπε να κάνω μουσική. Αλλιώς δε θα ήμουν τίποτα. Ήταν ένα πραγματικό πάθος, εσωτερικό, που σιγά σιγά έβγαινε στην επιφάνεια. Δεν ήταν κάτι δεδομένο εξ αρχής. Οι φίλοι με κατάλαβαν.

Αισθανόμουν, βεβαίως, ένα είδος χρέους έναντι των συναγωνιστών και των συντρόφων που είχαν σκοτωθεί. Ένα χρέος για τον αγώνα που είχα εγκαταλείψει. Ήθελα να επιστρέψω, πίστευα όμως πως, αν γυρνούσα πίσω θα με απορροφούσαν οι πολιτικοί αγώνες και δε θα μπορούσα να κάνω μουσική. Έπειτα, η Ελλάδα εκείνα τα χρόνια ήταν εντελώς απομονωμένη.

Είχε τελειώσει ο πόλεμος και οι καταστροφές ήταν μεγάλες.

Ήθελα να ταξιδέψω, να μάθω ό,τι δεν μπορούσα να μάθω στην Ελλάδα. Η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα στην οποία, κατά τη γνώμη μου, άξιζε να πάει κάποιος εκείνη την εποχή, καθώς ήταν η πρώτη χώρα όπου υπήρχαν κομμουνιστές στην κυβέρνηση. Τελικά έμεινα στη Γαλλία. Ήθελα ταυτόχρονα να σπουδάσω θεωρητική φυσική, αρχαία φιλοσοφία και μουσική.

Έπρεπε όμως και να ζήσω. Ήμουν πρόσφυγας. Έκανα λοιπόν υπολογισμούς υποτυλωμάτων και τις νύχτες μελετούσα μουσική κι αναζητούσα έναν άνθρωπο να μου τη διδάξει. Ήμουν ήδη μεγάλος, είκοσι επτά με είκοσι εννέα χρονών, και όλοι μου έλεγαν. «Είσαι πολύ γέρος παιδάκι μου. Δε δουλεύεις καλύτερα ως μηχανικός ή έστω αρχιτέκτονας; Βγάλε χρήματα και μετά, όταν φτάσεις στα σαράντα, θα μπορέσεις να κάνεις ό,τι θέλεις.». Δεν τους άκουγα. Στην

αρχή δεν υπήρχε τίποτα, παρά μονάχα μεγάλη πίκρα, ορισμένες γνώσεις και αναμνήσεις. Μετά συνάντησα τον Ολιβιέ Μεισιάν και του έδειξα ό,τι είχα κάνει. Μου είπε πως δεν είχα ανάγκη σπουδών και ότι μπορούσα να κάνω ό,τι θέλω στη μουσική - ήταν η πρώτη και μοναδική φορά που έλεγε κάτι τέτοιο. Το πρώτο μου έργο προκάλεσε σκάνδαλο. Το κοινό δικάστηκε. Το σημαντικό για μένα όμως, ήταν ότι διαπίστωνα πως είχα δίκιο για το δρόμο που είχα επιλέξει».

Πρόκειται για μέρος αυτοβιογραφικού κείμενου του κορυφαίου σύγχρονου συνθέτη Γιάννη Ξενάκη, όπως εμπεριέχεται στο εξαιρετικό βιβλίο του μουσικοκριτικού και συγγραφέα Χρήστου Τσανάκα με τίτλο «Γιάννης Ξενάκης - Η μουσική των άστρων», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις futura.

Ο έγκριτος συγγραφέας προσεγγίζει τον «Ιανό των ήχων», όπως χαρακτηρίζει τον κορυφαίο συνθέτη, μέσα από ένα έξοχα αναλυτικό και τεκμηριωμένο βιογραφικό και εργογραφικό χρονικό, καθώς και μέσα από το ενδιαφέρον κείμενο «Αντίο, Γιάννη Ξενάκη». Ωστόσο,

το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του βιβλίου είναι η υπέροχη και συναρπαστική συνέντευξη που του είχε παραχωρήσει ο ίδιος ο Ξενάκης, αλλά και δύο αξιόλογα κείμενα με έντονο αυτοβιογραφικό ύφος από το Χρήστο Τσανάκα με τίτλους «Το σώμα στους γαλαξίες» και «Ο ρομαντισμός στην εποχή της μηχανής».

Ανάγνωσμα υψηλής αξίας για την τέχνη, τη μουσική και κυρίως τη ζωή, που γίνεται ανεκτίμητο εφόδιο για τον αναγνώστη, όχι μόνο στην οπτική του για το Γιάννη Ξενάκη, αλλά για την αυθεντική δύναμη της δημιουργίας. Κλείνουμε τη συνοπτική αυτή αναφορά με κάποιες οδηγίες ζωής, που στην αποκαλυπτική του συνέντευξη ο Γιάννης Ξενάκης μας μεταλαμπαδεύει: «Αν κάποιος αισθάνεται ότι έχει να προσφέρει κάτι, πρέπει να κάνει ακριβώς αυτό: ν' ακούσει ό,τι του υπαγορεύει ο εαυτός του, η καρδιά του, η συνείδησή του. Να εργαστεί σκληρά πάνω στο αντικείμενό του και να μη σκέφτεται τίποτ' άλλο. Εκεί. Απολύτως αφοσιωμένος, σε πλήρη μοναξιά. Όλα τα άλλα είναι λέξεις χωρίς νόημα.»

ράδιο 1 ένα 89.4 fm

ΕΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΣΚΑΪ
100.3 FM

Ορίζοντας την ποίηση

Του Δημήτρη Κάββουρα

Τι είναι ποίηση το γνωρίζουμε από τα ποιήματα που έχουν γραφεί. Αυτό μπορεί να είναι αλήθεια, δεν αποτελεί όμως ορισμό. Είναι φραστικό τέχνασμα για να αποφύγει κανείς το σκόπελο ενός δύσκολου ορισμού. Είναι ένα σόφισμα σαν εκείνο του αρχαίου ημών προγόνου ο οποίος, μπροστά στην αδυναμία να διατυπώσει ο ίδιος έναν ορισμό περί του τι εστί άνθρωπος, έλεγε σκώπτων τον Αριστοτέλη για τον ορισμό του: «άνθρωπος εστί ο πάντες εομέν». Αλλά και πάλι, αλλιώς προσλαμβάνεται η έννοια ενός πράγματος και αλλιώς το περιεχόμενο μιας έννοιας. Το ζήτημα λοιπόν, είναι να ορίσουμε την ποίηση με όλα τα χαρακτηριστικά της, με όλα τα συστατικά της στοιχεία χωρίς, λόγω της ουνοπτικής διατυπώσεως που επιβάλλει κάθε ορισμός, να περιοριστεί το νοηματικό της εύρος.

Η ποίηση γεννήθηκε τη στιγμή που ήρθε στο φως το πρώτο ποίημα. Και ήρθε όχι σαν αποκάλυψη κάποιου φυσικού φαινομένου. Ήρθε σαν επινόηση του ανθρώπινου πνεύματος, σαν δημιούργημα της φαντασίας και του ψυχισμού του ανθρώπου.

Σύμφωνα με κόποιον πολύ απλουστευμένο ορισμό, ποίηση είναι ο έμμετρος λόγος, ενώ κατ' άλλον εξίσου απλό ορισμό, ποίηση είναι η σύνθεση λογοτεχνικών κειμένων σε στίχους. Η επιχειρούμενη από το δεύτερο ορισμό αποσύνδεση της έννοιας της ποίησης από το μέτρο, ως έναν εκ των ουκ άνευ όρο για το χαρακτηρισμό ενός κειμένου ως ποιητικού—όρο που

για αιώνες ήταν οργανικά συνδεδεμένος με την έννοια της ποίησης— φανερώνει, σε συνδυασμό με τις ποικίλες μορφές ποιητικής γραφής που ανεδείχθησαν εν τω μεταξύ, πως η ποίηση, σαν ελεύθερη δημιουργία είναι προ παντός μία δυνατότης. Είναι καθαρά πνευματικό γεγονός που δεν απορρέει από καμιά φυσική νομοτέλεια ή άλλη εξωγενή αναγκαιότητα.

Επομένως, κάθε καινοτόμος ποιητής μπορεί να παρακάμψει ή και να αναστρέψει τον παραδοδεγμένο τρόπο γραφής, προσθέτοντας ένα καινούριο στοιχείο στον ορισμό της ποίησης. Δεν είναι σαν το φυσιοδίφη ο οποίος, όσα και να ανακαλύψει γύρω από τη φύση, τίποτα δεν προσθέτει στο φυσικό κόσμο που, ούτως ή άλλως, υπάρχει πριν από αυτόν και χωρίς αυτόν. Ποίηση όμως, πριν από τον ποιητή και χωρίς ποίημα δεν υπάρχει.

Το πρώτο ερώτημα που θα μπορούσε ίσως να τεθεί πριν από τη διατύπωση οποιουδήποτε ορισμού, είναι τούτο: πώς, αυτό το είδος έντεχνου λόγου—δηλαδή η ποίηση—«ιδιοποιήθηκε» μια λέξη η οποία, ως προερχόμενη από το ρήμα ποιώ, χρησιμοποιείται, ως ρήμα τουλάχιστον, ευρέως και ειδικότερα στις καλές τέχνες, αφού και ο μουσικός ποιεί και ο ζωγράφος ποιεί και ο γλύπτης ποιεί, μεταφορικά μάλιστα πολύ χαρακτηριστικά. Λέμε λ.χ. «αυτός ο πίνακας είναι ποίημα» ή «η δύση απόψε είναι ποίημα». Σαφώς η υπέρβαση που επιχειρείται με τη μεταφορική σημασία της λέξης, είτε ως ρήματος—ποιώ— είτε ως ουσιαστικού—ποίηση - ποίημα— καταδεικνύει τη δυναμική του λόγου στην έντεχνη εκδοχή του.

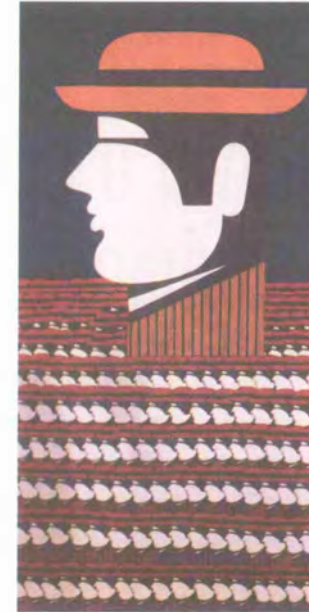
Θα εννοήσουμε λοιπόν, γιατί ποίηση και όχι κάτι άλλο, αν λάβουμε υπόψη πως ο χαρακτηρισμός «ποίηση» δίνεται μεταφορικά σ' εκείνο το έργο τέχνης που έχει τέτοια νουή και ακτινοβολία ώστε να υπερβαίνει τα

όρια των εκφραστικών δυνατοτήτων της τεχνικής του, να μιλάει αντί να δείχνει, να τραγουδάει αντί να μιλάει και, αν πρόκειται για φυσικό φαινόμενο, να θυμίζει έργο τέχνης όπου τα πάντα είναι άρτια συνδυασμένα, ώστε να προκλούν αισθητική απόλαυση. Η μετάβαση από την απλή αναπαράσταση στην αισθητική, πέραν της τεχνικής απόδοσης, θέαση πραγματώνεται αν στο έργο τέχνης οπουτυωθεί αυτό το «πέραν», που συλλαμβάνει το βλέμμα του καλλιτέχνη-ποιητή, το οποίο διαφεύγει από την κοινή όραση, που δεν βλέπει πέρα από τα φαινόμενα, δεν διαβάζει τη σιωπή τους, δεν αποκρυπτογραφεί το συμβολισμό του.

Γίνεται επομένως αντιληπτό, πως ποίημα—σαν μορφή έντεχνου λόγου— δεν είναι μόνο ένα σύνθεμα στίχων με ορισμένο αριθμό συλλαβών τονισμένων με συγκεκριμένη ρυθμική τάξη, όπως δεν είναι μια σειρά στίχων ελεύθερων από κάθε φορμαλιστικό στοιχείο. Δεν είναι οκέπη λογοτεχνία. Είναι η τέχνη του Λόγου που ανάγει τα πράγματα στην Αρχή τους. Γι' αυτό, όταν λέμε πως ποίηση είναι κατ' εξοχήν γλώσσα, δεν εννοούμε μια γλώσσα περιγραφική. Η γλώσσα της ποίησης είναι υπερβατική. Συντακτικώς χρησιμοποιεί όλες τις δυνατότητές της: υπαινικτικότητα, πυκνότητα, αφαίρεση, οχήματα λόγου, συμβολισμούς. Ως σύνθεση, ως νοηματική ουσία και συναίσθημα, τις υπερβαίνει.

Εν όψει των ανωτέρω προτείνουμε τον εξής ορισμό: ποίηση είναι μια μορφή έντεχνου λόγου, ιδίωτυπα αρθρωμένου, ενός λόγου δηλαδή διαφορετικού σε δομή και ποιότητα από εκείνον της τρέχουσας ομιλίας, της διατύπωσης ιδεών, της μετάδοσης γνώσεων και της μυθοπλαστικής αφήγησης, όπου γίνεται απόλυτη χρήση των δυνατοτήτων της γλώσσας, ώστε να αποκαλυφθεί κάτι που προηγουμένως δεν υπήρχε σαν σύλληψη και

Γιάννης Γαϊτς, «Το ειδώλο»,
λάδι σε καμβά, 1979

σαν παράσταση, δηλαδή σαν νοηματική εικόνα και σαν γλωσσικό κατόρθωμα.

Ο ορισμός αυτός διατυπώθηκε με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα της ποιητικής προκτικής. Η ποίηση όμως, θα

εξακολουθεί πάντα να είναι μία δυνατότης. Αυτό σημαίνει πως πολλά νέα στοιχεία μπορεί να προκύψουν στο μέλλον και να εμφιλοχωρήσουν στον ορισμό της, πλουτίζοντάς τον. Πάντα όμως, σε κάθε ορισμό, θα υπάρχουν κάποια σταθερά στοιχεία που θα ομαδοτούν τον ορίζοντά της. Γι' αυτό, άλλο να διευρύνεις τα όρια της ποίησης και άλλο να βρίσκεσαι εκτός, στο χόος.

Σαν πιο σταθεροί όροι του παραπάνω ορισμού προβάλλουν οι εξής: 1) Η απόλυτη χρήση των δυνατοτήτων της (ποιητικής) γλώσσας, χωρίς περιορισμούς σε άλλες μορφές λόγου, 2) Η υπέρβαση—όχι η αγνόηση ή η απαξίωση— της φόρμας και της τεχνικής του στίχου, γιατί αν συμβεί αυτό θα είναι σαν να μαστορεύουμε χωρίς εργαλεία με μπέν αποτέλεσμα ή κακοτεχνίες, και 3) Η αποκάλυψη της ποιητικής ιδέας σαν καινοφανούς σύλληψης και σύνθεσης μορφολογικά και γλωσσικά ολοκληρωμένης.

Του Γιάννη Καραμπίτσου

Πού πηγαίνει ο ελληνικός κινηματογράφος;

Τα γεγονότα των τελευταίων καιρών όσον αφορά τον ελληνικό κινηματογράφο είναι σε γενικές γραμμές γνωστά. Έγιναν αλλαγές σε πρόσωπα που είχαν επιδείξει μια αναμφισβήτητα σημαντική προσφορά τουλάχιστον όσον αφορά το θεσμό του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης (Μισέλ Δημόπουλος, Θόδωρος Αγγελόπουλος). Στη θέση του Προέδρου του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου τοποθετήθηκε ο γνωστός συγγραφέας και σεναριογράφος σε αρκετές από τις παλιότερες ταινίες του Θόδωρου Αγγελόπουλου Θανάσης Βαλτινός. Τη θέση του Προέδρου του Φεστιβάλ κατέλαβε ο επίσης καταξιωμένος σκηνοθέτης Παντελής Βούλγαρης ο οποίος καταγγέλλοντας ότι δέχτηκε πρωτοφανή πόλεμο που υποκίνησε η προηγούμενη ηγεσία του φεστιβάλ παραιτήθηκε χωρίς αφήνοντας κενή μέχρι σήμερα τη θέση. Η Δέσποινα Μουζάκη παλιότερα αντιπρόεδρος του Κέντρου και πρόεδρος του Δ.Σ. του συνδέσμου ανεξάρτητων παραγωγών οπτικοακουστικών μέσων (ΣΑΠΟΕ) αντικατέστησε τον Μισέλ Δημόπουλο. Στη θέση του Συμβούλου Κινηματογραφίας ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ Δράμας Αντώνης Παπαδόπουλος που έτσι κρίζεται διπλοθεσίτης του οποίου όμως ο διορισμός εκκρεμεί ακόμα. Μαζί με την περιπετειώδη παραίτηση του Δημήτρη Εϊπίδη μετά από μια έντονη κόντρα με τη νέα καλλιτεχνική διευθύντρια του φεστιβάλ επήλθε και το τέλος ενός ιδιαίτερα πετυχημένου 13ετους θεσμού του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης των «Νέων Οριζόντων». Ένα νέο τμήμα θα πάρει τη θέση του με διευθυντή τον Λευτέρη Αδαμίδη υπεύθυνο για κάτι αντίστοιχο στις «Νύκτες Πρεμιέρας» που διοργανώνει το περιοδικό Σινεμά. Μεγάλη κατακραυγή (την οποία ο Αγγελόπουλος απαντώντας στο φίλο όπως λέει Παντελή Βούλγαρη χαρακτηρίζει αυθόρμητη) ξεσήκωσε η αλλαγή του διδύμου Δημόπουλου - Αγγελόπουλου και στο εξωτερικό. Ο Θανάσης Βαλτινός πρόλαβε να επιφέρει με μια σδέξια και άστοχη απόφαση του (που συνοπογράφησε ο νέος αντιπρόεδρος του Κέντρου σκηνοθέτης Βασίλης Μαζωμένος και το διορισμένο μέλος του Δ.Σ. κριτικός Νίνος-Φενέκ Μικελίδης) και πιθανότητα και παράτυπη ένα νέο καθοριστικό πλήγμα στο ήδη ιδιαίτε- ρως τρωθέν κύρος του Ελληνικού Κέντρου χωρίς να νιώσει την ανάγκη να παραιτηθεί μετά. Η απόφαση όριζε να περάσουν από νέα κρίση 15 ήδη εγκριμένες ταινίες από την προ-

γούμενη διοίκηση που είναι στο στάδιο της παραγωγής και περιμένουν εδώ και πολύ καιρό το χρήμα- τα για να ξεκινήσουν και πάρθηκε εσπευσμένα πίσω έπειτα από την έντονη αντίδραση των σκηνοθετών και την απειλή για καταφυγή στα δικαστήρια. Επίσης αναστάλθηκε για τρίμηνο τουλάχιστον η κατάθεση προτάσεων για την έγκριση δημιουργία νέων ταινιών. Πού οδεύει, λοιπόν, ο ελληνικός κινηματογράφος; Ποιες είναι οι προοπτικές του αν υπάρχουν; Τα πράγματα όχι μόνο δεν είναι καλά αλλά δεν φαίνεται να υπάρχει προοπτική να είναι καλά και στο άμεσο μέλλον. Η δραματική έλλειψη χρημάτων και η απόφαση της κυβέρνησης εκμεταλλευόμενη αυτό το γεγονός να περικόψει ακόμα περισσότερο τις δαπάνες για τον πολιτισμό οδήγη τον ελληνικό κινηματογράφο στην εξαφάνιση. Η ανυπαρξία μιας κινηματογραφικής πολιτικής ανασείχτηκε ανάγλυφα από τα λάγια και τα έργα του υφυπουργού πολιτισμού κ. Τατούλη και φαίνεται να αποτελεί την κυριότερη αιτία της καθοδικής πορείας που παίρνει σταδιακά ο κινηματογράφος μας. Ευθύνες για την πορεία αυτή δεν έχει μόνο η κυβέρνηση και γενικότερα το κράτος. Έχουν και οι ίδιοι οι δημιουργοί των ταινιών και οι υπόλοιποι παράγοντες του χώρου εκτός ίσως από κάποια σωματεία όπως η ΕΤΕΚΤ που έχουν κατοθήσει σημαντικές προτάσεις για τα κινηματογραφικά θέματα αλλά και για την δημιουργία της Ακαδημίας Κινηματογράφου που δεν φαίνεται όμως να εισακούστηκαν τουλάχιστον όσο έπρεπε. Σε πρόσφατη εκδήλωση του περιοδικού Highlights στην Αθήνα (Ινστιτούτο Γκαίτε, 9/6/2005) με θέμα τη κρίση και τις προοπτικές του ελληνικού κινηματογράφου παραβρέθηκαν οι νέοι ιθύνοντες του ΕΚΚ και του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης πολλοί σκηνοθέτες -κυρίως αυτοί που οι τελευταίες αποφάσεις έθιξαν- και άλλοι παράγοντες του χώρου, αυτοί που συνήθως παρευρίσκονται σε παρόμοιες εκδηλώσεις,

χωρίς να καταφέρουν να αναδείξουν καμιά προοπτική εκτός ίσως από τη πρόταση για χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας στη δημιουργία ενός νέου ανεξάρτητου και περισσότερο πειραματικού κινηματογράφου που έστω και κάπως κλιμαρά εκφράστηκε. Πιστεύοντας πάλι στην ανάγκη που έχει η τέχνη να επικορηγείται για να μπορεί να διαφεύγει από τις δαγκάνες μιας στείρας εμπορικότητας, πιστεύουμε το ίδιο στην ανάγκη δημιουργίας ενός νέου ανεξάρτητου, ασχολούμενου με τα σύγχρονα πολύπλοκα ζητήματα, κινηματογράφου με κοινωνικό και γιατί όχι πολιτικό

«...Η δραματική έλλειψη χρημάτων και η απόφαση της κυβέρνησης να περικόψει ακόμα περισσότερο τις δαπάνες για τον πολιτισμό οδήγη τον ελληνικό κινηματογράφο στην εξαφάνιση...»

χαρακτήρα, που θα δίνει την ίδια σημασία στη μορφή όσο και στο περιεχόμενο και που θα επωφεληθεί εκ νέου από τα πλεονεκτήματα που παρέχει η συλλογική δουλειά και συνεργασία, ενός κινηματογράφου που με τη δημιουργική χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας θα ξεφύγει από την περπατημένη και θα ανοίξει καινούργιους δρόμους.

Αυτό δε θα επιτευχθεί από τους κρατικούς παράγοντες οποιασδήποτε κυβέρνησης και ούτε από τους περισσότερους τωρινούς σκηνοθέτες και υπόλοιπους παράγοντες του χώρου, αλλά από νέους ανθρώπους που θα επιβάλλουν με τη δημιουργική πρόξη τους τη χάραξη μιας ριζοσπαστικής κινηματογραφικής πολιτικής για πρώτη φορά σε αυτό τον τόπο, γεμάτης ευαισθησίας και όραμα.

Καν' το όπως ο Μπέργκμαν!

Σεμινάρια Κινηματογράφου

Η πρώτη σκέψη ήταν εντελώς σπλή: γιατί να μη δοκιμάσουμε μια σειρά σεμιναρίων γύρω από τον κινηματογράφο; Έχοντας εξασφαλισμένη τη συνεργασία με την πάντα πρόθυμη Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας και με δεδομένη την εμπειρία που υπάρχει από ανάλογες προσπάθειες στην Αθήνα, θεωρήσαμε λογικό να πειραματιστούμε με κάτι αντίστοιχο και στην Πάτρα.

Η πρώτη σκέψη ήταν εντελώς σπλή: γιατί να μη δοκιμάσουμε μια σειρά σεμιναρίων γύρω από τον κινηματογράφο; Έχοντας εξασφαλισμένη τη συνεργασία με την πάντα πρόθυμη Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας και με δεδομένη την εμπειρία που υπάρχει από ανάλογες προσπάθειες στην Αθήνα, θεωρήσαμε λογικό να πειραματιστούμε με κάτι αντίστοιχο και στην Πάτρα.

Ραντεβού τον Οκτώβριο

Σεμινάρια κινηματογράφου λοιπόν... Ο τίτλος «Καν' το όπως ο Μπέργκμαν» (copyright του υπεύθυνου όλης της προσπάθειας Γιάννη Κορομπίτσου), αλλά και η περιέργεια για όλα όσα υποσχόταν η εξαγγελία οδήγησε στα μέσα Μαρτίου περίπου 70 (νέους κυρίως) ανθρώπους στο ξενοδοχείο «Βυζαντινό». Οι περισσότεροι από αυτούς δέχτηκαν την πρόκληση και ανανέωσαν κάθε Τετάρτη το ραντεβού τους είτε σε μια από τις αίθουσες του ξενοδοχείου —που αποτελούσε τη βασική έδρα των σεμιναρίων— είτε στο κλαμπ REC, όπου πραγματοποιήθηκαν δύο από τα σεμινάρια.

Προβολές αποσπασμάτων από ταινίες που σημάδεψαν την πορεία του παγκόσμιου κινηματογράφου, θεωρητικές συζητήσεις, τεχνικές ερωτήσεις και σκέψεις για τολμηρά βήματα στην κινηματογραφική δημιουργία... Τα απογεύματα της Τετάρτης έγιναν μέχρι τις αρχές Ιουνίου για όλους εμάς περισσότερο κινηματογραφικά...

Φυσικά, όπως κάθε πρώτη φορά, είχε τα «απαραίτητα» προβλήματα. Όσο όμως αποδεικνυόταν ότι τέτοιες πρωτοβουλίες έχουν λόγο ύπαρξης, τόσο περισσότερες ιδέες γεννιόνταν για την επόμενη χρονιά. Γιατί, όπως είναι φυσικό, η ανταπόκριση που συνάντησαν τα κινηματογραφικά σεμινάρια, μας... άνοιξε την όρεξη.

Την επόμενη χρονιά το ΔΟΝΤΙ, πάντα μαζί με την Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας, θα συνεχίσουν να προσκαλούν τους κάθε λογής κινηματογραφόφιλους να το... κάνουν όπως ο Μπέργκμαν. Είτε μαθαίνοντας πως να χειρίζονται την κινηματογραφική μηχανή και τις δυνατότητες των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων γύρω από το μοντάζ και τη σκηνοθεσία, είτε απλώς βλέποντας διάσημες και λιγότερο γνωστές

δικού ΤΟ ΔΟΝΤΙ (www.todonti.gr), ενώ μεγάλο ρόλο στη τελική διαμόρφωση της δεύτερης περιόδου, θα παίξουν οι... διαθέσιμες όσων δηλώσουν συμμετοχή. Άλλωστε οι προεγγραφές για τη νέα χρονιά έχουν ήδη ξεκινήσει!

Σε κάθε περίπτωση η δεύτερη χρονιά θα περιλαμβάνει περισσότερες προβολές, και τις απαραίτητες εκπλήξεις...

ταινίες και παρακολουθώντας μέσα από αυτές την εξέλιξη των κινηματογραφικών ρευμάτων.

Από τα μέσα του επόμενου Οκτωβρίου θα ξεκινήσει η δεύτερη περίοδος των σεμιναρίων, που μαζί με ένα θεωρητικό κύκλο παρακολούθησης της ιστορίας του κινηματογράφου και ανάλυσης ταινιών, θα περιλαμβάνει πιθανότατα και έναν κύκλο για τις τεχνικές του μοντάζ, του σεναρίου και της σκηνοθεσίας, με τον κρυφό πόθο να συναντήσουμε νέα δημιουργικά κινηματογραφικά βλέμματα, που θα «παρασυρθούν» να ακολουθήσουν το δικό τους δρόμο...

Οι λεπτομέρειες για τα κινηματογραφικά σεμινάρια της επόμενης χρονιάς θα γίνουν γνωστές στις αρχές Σεπτεμβρίου από την ηλεκτρονική σελίδα του περιο-

Ευχαριστίες

Να μην ξεχάσουμε βέβαια και τους χορηγούς και συνεργάτες για τη συμβολή τους στη διοργάνωση των σεμιναρίων:

- Τα βιβλιοπωλεία «Discover - Παπασωτηρίου» και το ξενοδοχείο «Βυζαντινό» για τη χορηγία.
- Το κλαμπ REC και το θέατρο «Λιθογραφείο» για τη φιλοξενία μέρους του προγράμματος.
- Τις εκδόσεις «Αιγόκερως» για την προσφορά δύο βιβλίων στα μέλη του σεμιναρίου.
- Τους χορηγούς επικοινωνίας www.patrastoday.gr και «Mojo Radio 107,7».

Κείμενα: Γιάννης Μουννοιάς

WIM MERTENS UN RESPIRO (VIRGIN/EMI)

Αναμφίβολα από τους κορυφαίους εκπροσώπους και θεμελιωτές του μινιμαλισμού στη σύγχρονη μουσική σκηνή και ένας από τους πλέον επιδραστικούς και δημιουργικούς συνθέτες της ευρωπαϊκής μουσικής, ο Βέλγος Wim Mertens με τη διάσημη υπογραφή και τη βαθιά εκτίμηση την οποία τρέφουν για αυτόν οι διεθνείς μουσικοί κύκλοι, δημιούργησε έναν ακόμη πολύτιμο κρίκο στη συναρπαστική και ξεχωριστή διακογραφία του.

Με το υπέροχο «Un Respiro» («Μια αναπνοή»), ο Wim Mertens φθάνει τα επτά σόλο πιάνο άλμπουμ, και με τον πλούσιο ήχο του μας χαρίζει ένα βαθιά εσωτερικό έργο, με έμφαση στη μινιμαλιστική αρμονία, την κυκλική ανάπτυξη των συνθέσεων γύρω από ένα βασικό μοτίβο, κάτι που καθιέρωσε και ανέπτυξε στο πέρασμα του χρόνου. Με απόλυτη αίσθηση της μελωδίας, ο Mertens απελευθερώνει ένα χείμαρρο λυρικού, με το γνωστό αβίαστο τρόπο του, όπως έκανε και στα προηγούμενα άλμπουμ του αλλά και στις υπέροχες μουσικές του για τον κινηματογράφο, όπως την «Κοιλιά του αρχιτέκτονα» του Peter Greenaway. Η μουσική του, βαθιά συναισθηματική αλλά και μελωδική δημιουργεί ένα αίσθημα άμεσης κίνησης, κάτι που άλλωστε οδήγησε πολλούς φημισμένους χορογράφους στο παρελθόν να δανειστούν μουσικά θέματά του και να μεγαλοουργήσουν.

Μουσική για το μυαλό, την ψυχή και το σώμα,

γεμάτη χρώματα, θερμή και κοντινή, όσο και ακαδημαϊκή και απόμακρη, παλινδρομεί με σιγουριά ανάμεσα στη σύγχρονη συνθετική άποψη, τον εκλεκτικό pop διανοουμενισμό και στην αμεσότητα της επικοινωνίας, χωρίς στιγμή να ακούγεται σοβαροφανής ή απλοϊκή. Πολυεπίπεδη και πλήρης, καταφέρνει να συγκινεί ένα ευρύτατο ακροατήριο και να διαθέτει έντονα το ρομαντισμό και το συναισθηματικό οίστρο της, χωρίς να υπερβαίνει την ανθρώπινη διάσταση και το γήινο προορισμό της.

Ένας πραγματικά μεγάλος καλλιτέχνης των ημερών μας στην πιο ώριμη φάση της καριέρας του, ένας άνθρωπος-ορχήστρα, που, χωρίς να περιχαρακώνεται σε αισθητικές κατευθύνσεις και περιοριστικά εκφραστικά πεδία, κατορθώνει να εμφυτεύσει στην κλασική του γραφή το δημοφιλές στοιχείο της έντεχνης τραγουδοποιίας ως ύψη σαφή και αναπόσπαστη της instrumental άποψής του.

Ένας συνθέτης με απόλυτα προσωπικό ύφος, που στις δέκα θαυμάσιες συνθέσεις του «Un Respiro», συνοψίζει με υποδειγματικό τρόπο ιδέες, βιώματα, αντιλήψεις και εμπειρίες που τον κατέταξαν στο πάνθεον της σύγχρονης μουσικής παραγωγής. Με μοναδικά εφόδια το πιάνο του, την ιδιόμορφη αλλά αφοπλιστική,

οπερετική φωνή του ως προέκταση των πιανιστικών δακτυλισμών του, και την τεράστια ιστορία του και προσφορά του.

Με το δεδομένα αυτά, η βραδιά της 28ης Ιουλίου στο Ρωμαϊκό Θέατρο της Πάτρας, όπου ο Wim Mertens θα εμφανιστεί για πρώτη φορά στην πόλη στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ, παρουσιάζοντας μέρος του «Un Respiro» και επιλεγμένες στιγμές της οπουδίας εικοσιπεντάχρονης πορείας του, προβλέπεται συναρπαστική και μοναδική.

ORIGINAL SOUNDTRACK - TONY GATLIF «EXILS» (ANKH)

Ο Tony Gatlif, τσιγγάνος Αλγερινής καταγωγής που ζει και δημιουργεί στη Γαλλία, ευθύνεται για μερικά από τα σημαντικότερα φιλμ που έχουν γίνει για τους τσιγγάνους. Σκηνοθέτης των «Latcho Drum», «Αλλόκοτος Ξένος», «Υπάρχουν ακόμα γελαστοί τσιγγάνοι», «Wengo» και του πιο πρόσφατου «Εξόριστοι», ο Tony Gatlif μας ξαναγεί στον πολύχρωμο και συγκινησιακά φορτισμένο κόσμο των τσιγγάνων, υπογραμμίζοντας έναν κόσμο και μια ζωή γεμάτη ένταση, ελευθερία, αξίες και πάθος.

cd

Στους «Εξόριστους» ωστόσο, όπως και στο «Wengo», ο Gatlif αναλαμβάνει ο ίδιος και τη μουσική, δημιουργώντας ένα καταπληκτικό σάουντρακ που καταγράφει σε μελωδίες, ρυθμούς και ήχους την αναπνοή των Rom. Ένα ομολογουμένως συγκλονιστικό μουσικό οδοιπορικό που μας μεταφέρει σε μια πολυεπίπεδη εμπειρία όπου η αυθεντική δύναμη του φλαμένκο εμπλέκεται με την πρωτόλειο ενέργεια των τσιγγάνικων πνευστών και βιολιών, οι αγχωμένες γεμάτες πάθος φωνές γλιατρούν πάνω στα δεξιοτεχνικά σόλο των παραδοσιακών οργανοπαικτών, στον πρωτογονισμό των κρουστών, αλλά και στη δαιμονική συνεισφορά των ηλεκτρονικών.

Δεκαπέντε κομμάτια συνταρακτικής εσωτερικής ενέργειας και φλόγας διοδέχονται το ένα το άλλο, εναλλάσσοντας μια πληθώρα συναισθηματικών καταστάσεων. Από το λυρικό και τη μελαγχολία στο διονυσιακό πνεύμα και τη χαρά της ζωής, από την απελπισία στον έρωτα, η μουσική του Tony Gatlif γίνεται αγωγός ζωής και γιγαντώνει αισθήσεις και απολαύσεις σε έναν κατακλυσμό μελωδιών, ρυθμών, φωνητικών ακροβατισμών, που στιγμή δεν προσπίπτει στην παγίδα του ευκαιριακού και εξωτικού, αντιθέτως αναδεικνύει την ειλικρίνεια και τη θερμότητα των προθέσεων του δημιουργού του. Ένα ανεπανάληπτο σάουντρακ, που οφείλετε να χαρείτε.

EUGENIO BENNATO DA LONTANO
(NOCTURNE/ANKH)

Από τα πιο αξιόλογα δισκογραφικά δείγματα όπου η σύγχρονη αισθητική συναντά την παράδοση δημιουργώντας ένα πολύχρωμο μείγμα ιδεών, απόψεων, αισθήσεων και συναισθημάτων. Ο Eugenio Bennato, ιδρυτής των θρυλικών Nuova Compagnia di Canto Popolare το 1969, πολυσιδιάχης καλλιτέχνης, συνθέτης, στιχουργός, μουσικός και ερμηνευτής, μας ταξιδεύει με το πολύπλευρο μεσογειακό του ταμπεραμέντο σε ένα γεμάτο ψυχή και αιθέριες αύρες κόσμο, όπου η ιταλική ταραντέλα εμπλέκεται γοπτευτικά με τη φωνητική παράδοση της Νότιας Ιταλίας και την σκριβή τέχνη της τραγουδοποιίας, οι φρέσκιες ιδέες ανοίγουν τους μουσικούς ορίζοντες μιας εκπληκτικής πολυμελούς μπάντας μουσικών και τραγουδιστών, και γλιστρούν με τον πιο άμεσο και οικείο τρόπο σε απολαυστικές ακροάσεις ανάμεσα σε αισθαντικές μελοχολικές μπαλάντες και ρυθμικά ολοζώντανα τραγούδια.

Ψήγματα λυρισμού και μελωδικότητας φωλιάζουν μέσα στα εξωστρεφή τέμπο και δημιουργούν μια

πανδαισία ήχων και χρωμάτων, που ενσωματώνει τη σύγχρονη αισθητική και ανανεώνει τις μουσικές ρίζες.

Μια διαρκής αίσθηση ταξιδιού κάτω από τον καυτό μεσογειακό ήλιο, ασφαλείς μουσικές γέφυρες ανάμεσα σε ιταλικά, αφρικάνικα και ανατολίτικα ηχοχρώματα, ένας γοπτευτικός και άκρως λειτουργικός συνδυασμός ακουστικών και ηλεκτρικών οργάνων, και το «Da Lontano...» υπόσχεται ένα από τα σημαντικότερα ακροάματα στο είδος του μέσα στο 2005.

Και βεβαίως την παρακαταθήκη μερικών από τα ομορφότερα τραγούδια που ακούσαμε τελευταία και προστίθενται στην προσωπική μας ανθολογία: «Taranta sound», «Frontiere Antimusicali» και δύο μοναδικές δισκοσκευές, δοσμένες με απίστευτο πάθος και συναίσθημα, το «Ninna Nanna Di Caripino» του Antonio Piccinino και το αριστουργηματικό παραδοσιακό από την Καλαβρία «Riturnella».

SABINA GIANNATOY & PRIMAVERA EN SALONICO SUMIGLIA (ECM/LYRA)

Έχοντας μια λαμπρή διεθνή πορεία με γενική καταξίωση και έχοντας διεισδύσει για τα καλά πλέον στους κόλπους της ECM του Manfred Eicher, η Σαβίνα Γιαννάτου και οι Primavera en Salonico δημιουργούν έναν ακόμα ξεχωριστό δίσκο συγκλίνοντας περισσότερο στο ύφος της δισκογραφικής εταιρείας.

Κάτι που φαίνεται και στην ατμόσφαιρα αλλά και στις ενορχηστρώσεις των παραδοσιακών κομματιών που επιλέγονται. Άλλωστε ο ίδιος ο Manfred Eicher δεν έλειψε στιγμή από τους μουσικούς, διαμορφώνοντας από κοινού το τελικό αισθητικό αποτέλεσμα και την ολοκληρωμένη μορφή της παραγωγής.

Ένα πανόραμα από τις ρίζες και τις παραδόσεις χωρών με πολλές κοινές αναφορές, αλλά και με το σεβασμό στις ιδιαιτερότητες και στις ιδιομορφίες. Από τα Βαλκάνια (Ελλάδα, Βουλγαρία, Αλβανία) στην Ιταλία, την Ουγγαρία και την Ισπανία, και από κει στην Ουκρανία, την Παλαιστίνη και την Αρμενία, το πρωτότυπο υλικό επιδέχεται μιας ιδιαίτερης προσέγγισης και ανανεώνεται με σύγχρονες προσμείξεις, ίσως μικρότερες όψεις αυτοσχεδιασμού από τα προηγούμενα εγχειρήματα, και πολύ συναίσθημα και φαντασία. Και βέβαια έχουμε τα τέλεια παιχνίδια των εκλεκτών δεξιοτεχνών μουσικών και τη μοναδική φωνητική ευελιξία της Σαβίνας Γιαννάτου, που με τις απεριόριστες δυνατότητές της και το

cd

ερμηνευτικό της εύρος, αφουγκράζεται τον παλμό και τη δύναμη των τραγουδιών.

Όσο για το μουσικό μέρος, χωρίς πλατειασμούς, με αξιοπρόσεκτο έλεγχο των εκφραστικών μέσων και με έμφαση στη λεπτομέρεια, προσφέρει έναν ονειρικό κόσμο που χτίζεται από τη φωνή, αλλά υλοποιείται από το ακορντεόν, το κανονάκι, τον ταμπουρά, το ούτι, την κιθάρα, το βιολί, τη βιόλα, το νέι, το κοντραμπάσο και τα κρουστά, αγγίζοντας πολλές και διαφορετικές πλευρές της οικουμενικής διάστασης της μουσικής.

Λυρικό, ευαίσθητο, νοσταλγικό και βαθιά εσωτερικό, το «Sumiglia» μας φανερώνει ένα νέο πρόσωπο, άκρως συναρπαστικό και καίρια στη γαυρική περιπέτεια της Σαβίνας και της εκλεκτής παρέας της. Τραγούδια όπως το ουκρανικό «Ia chervona ta kaliponka», το σισιλιάνικο «Terra canun senti» και το ομώνυμο κορινθιακό θα σας συνοδεύσουν για πολύ καιρό, ενώ οι φωνητικοί ακροβατισμοί της Σαβίνας στο αλβανικό «Smartë piçj» και στην ομοσχεδιαστική εκδοχή του «Έλα ύπνε και πάρε το» προσφέρουν μια νέα άποψη, άκρως ενδιαφέρουσα.

Βραδίες με το θερμόμετρο να ανεβαίνει απότομα σε καλοκαιρινά επίπεδα και τα τελευταία χειμερινά live μας επιφύλαξαν κάτι από την αυθεντική μοναδική δύναμη της μουσικής, που συντελείται και δημιουργείται στους μικρούς συνουσιακούς χώρους, μακριά από τη λάμψη και τις επίπλαστες κοινωνικές αναστροφές.

Με τον ιδρώτα να γεμίζει τα ηρώα και τα κορμιά των πολυάριθμων φανταστικών φίλων του Γιάννη Αγγελάκα, που αυνεύρρευσαν στο REC, ο μοναδικός ίσως σήμερα πραγματικός Έλληνας ροκ σταρ, μαγνήτισε για μια ακόμη φορά με την εναλλακτική αλλά άκρως αυθεντική περσόνα του.

Ένα φευγαλέο ταξίδι σε σκοτεινές περιοχές ήταν το live του Γιάννη Αγγελάκα, που μας παρουσίασε έναν συνήθιστο και εσωτερικό μουσικό κόσμο, αγγίζοντας αιχμηρές και επικίνδυνες πλευρές. Καθισμένους

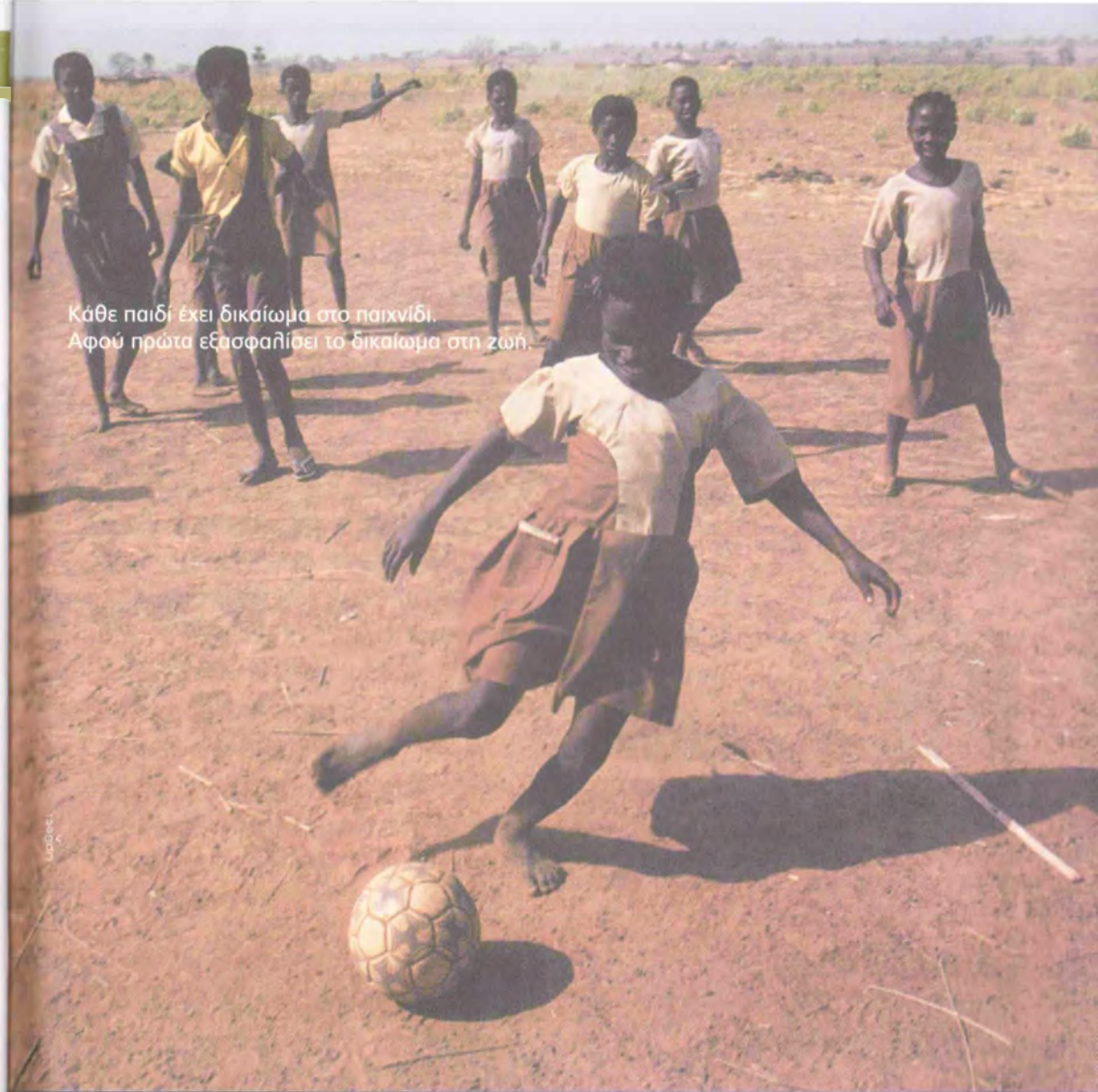
καθ' όλη τη διάρκεια της συναυλίας, ο δημοφιλής ερμηνευτής έμπλεξε με το χαρακτηριστικό του τρόπο ποιήματα, μελωδίες, διαδρομές ήττας και ελπίδας σε ένα συμπαγές μουσικό σύνολο, ακραίο όσο και εθιστικό, έχοντας

Αυτοπροσώπως

στο πλευρό του μια ομάδα εκλεκτών μουσικών (τσέλο, βιολί, ηλεκτρονικά), με προεξάρχοντα τον πειραματιστή Νίκο Βελιώτη. Ένα παραλήρημα αυτοσχεδισμού όπου το ροκ, η αβανγκάρντ, οι μνήμες του ρεμπέτικου και του Μάνου μπλέκονταν γοπτευτικά με τους υπέροχους πρωτότυπους στίχους και άφηναν ένα αίσθημα ανάμικτο: απώλειας και αγάπης. Ένα πρόγραμμα χωρίς σουξέ—πλην της οργανικής εκδοχής του «Ο χαμένος το παίρνει όλα»— που δεν υποδούλιζε θερμές εκδηλώσεις από τους φαν του πρώην «Τρύπες» ινόλαμτος, αλλά που υπηρέτησε και ανέδειξε τις κριτικές αναζητήσεις ενός μεγάλου πολυαχιδούς καλλιτέχνη, που πορεύεται με ιδιαίτερα προσεκτικά βήματα στο χώρο της ελληνικής μουσικής.

Όσο για τη μικρή διάρκεια του προγράμματος που δυσαρέετσε πολλούς, τι να κάνουμε; Ένα δίσκο έχει προλάβει να βγάλει ο καλλιτέχνης σε αυτή τη φάση του και αυτόν παρουσίασε. Προσεκώς περισσότερα!

Αποκαλυπτική εμπειρία από αυτές που μένουν χαραγμένες για πολύ χρόνο ήταν η εμφάνιση του κορυφαίου κρουστού και αυτοσχεδιστή Gunter Sommer στο «Δροσερικό». Ένας μουσικός με τεράστια ιστορία, άσπρη τεχνική, φοβερή αίσθηση της ελευθερίας στον αυτοσχεδισμό, που συνέβαλε τα μέγιστα στην εξέλιξη της δημιουργικής μουσικής και συνδέθηκε με κορυφαίες στιγμές της free jazz, απέδειξε για μια ακόμη φορά το τεράστιο καλλιτεχνικό του εκτόπισμα. Ένας κρουστός που κατόρθωσε να παράξει απίστευτους ήχους με οτιδήποτε έβρισκε μπροστά του, σκούρες, μπαγκέτες, αυτοσχεδία κρουστά, πετσέτες πάνω στο σετ των ντραμς του, αλλά ακόμα και στους τοίχους. Εικόνες και ήχοι βγαλμένοι από τη μυσταγωγική ατμόσφαιρα των συναυλιών άλλων εποχών, τότε που ο πειραματισμός γνώριζε ανεπανάληπτες δόξες. Μετά το σφοδριστικό σόλο του Gunter Sommer «Baby», τον πλασιάσαν οι Σαχονίνα, ένα θαυμαστό τρίο σαξοφώνων αποτελούμενο από τους Joe Tornabene, Δήμο Δημητριάδη και Ανδρέα Μνιέστρη, προσφέροντας τρίο, ντουέτα και κουαρτέτα με τον εκλεκτό προσκεκλημένο. Μια μοναδική βραδιά ελεύθερου αυτοσχεδισμού, δημιουργικών αναζητήσεων και σατείρευτης φαντασίας μέσα από τη γόνιμη διαλεκτική και συνομιλία των τριών διακριτών χροιών των σαξοφώνων και του πρωτοπόρου Γερμανού κρουστού.

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στο παιχνίδι. Αφού πρώτα εξασφαλίσει το δικαίωμα στη ζωή.

Τα παιδιά του αναπτυσσόμενου κόσμου, όπως όλα τα παιδιά, θέλουν να μπορούν να παίξουν. Όμως, πιο πολύ θέλουν να έχουν σπίτι, λίγο φαγητό και καθαρό νερό, να μπορούν να πάνε στο γιατρό και στο σχολείο. Αυτά τα παιδιά και οι οικογένειές τους χρειάζονται την υποστήριξή μας. Η ActionAid, με το πρόγραμμα Αναδοχής, σας δίνει τη δυνατότητα με 22 ευρώ το μήνα να δώσετε σ' ένα παιδί και σε όλους τους ανθρώπους της κοινότητας που ζει, χιλιάδες λόγους να χαμογελάουν.

act:onaid
ΕΛΛΑΣ

Θέλω να συμμετέχω στο πρόγραμμα Αναδοχής Παιδιού της ActionAid.

ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ ΟΔΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
Τ.Κ ΠΟΛΗ/ΧΩΡΙΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ: ΟΙΚΙΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Συμπληρώστε και ταχυδρομήστε αυτό το κουπόνι στην ActionAid Ελλάς, Φαλήρου 52, 117 41 Αθήνα, ή αποστείλτε το στο fax: 210 92 12 376, για να σας στείλουμε το ενημερωτικό μας υλικό. Για περισσότερες πληροφορίες, καλέστε στο 801 11 22 8466.

act:onaid
ΕΛΛΑΣ
email: mail@actionaid.gr, www.actionaid.gr

Χωρίς χώρους, χωρίς εικαστική φλυαρία

Με δεδομένο ότι νέοι χώροι για εικαστικές εκδηλώσεις στην Πάτρα έχουν πολλά χρόνια να κατασκευαστούν, η Δημοτική Πινακοθήκη Πατρών μοιραία αρκείται στο μάλλον μικρό και μη λειτουργικό χώρο στο ισόγειο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, που έχει τουλάχιστον το πλεονέκτημα ότι βρίσκεται στο κέντρο της Πάτρας. Σε αυτό το χώρο, αξιοποιώντας τη δεκαπενταετή εμπειρία σε συνεργασίες με μεγάλα εικαστικά ιδρύματα και στην επαγγελματική οργάνωση εκθέσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θα φιλοξενηθούν οι εκθέσεις του επόμενου χρονικού διαστήματος.

«Εκ των πραγμάτων, η χώρα και η πόλη μας, με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, θα βρεθούν στο επίκεντρο του πολιτισμού το 2006» λέει ο ιστορικός τέχνης Ανδρέας Ιωαννίδης που έχει τα τελευταία χρόνια την ευθύνη για την οργάνωση του προγράμματος της Πινακοθήκης. Εξηγεί:

«Απευθύνθηκα σε τρία μεγάλα μουσεία της χώρας μας, θέλοντας να καλύψω τρεις βασικές περιόδους. Την νεότερη περίοδο τέχνης, δηλαδή έργα από την Αναγέννηση και μετά, τη μοντέρνα περίοδο τέχνης, από το πρώτο μισό του 20ού αιώνα και την περίοδο της σύγχρονης τέχνης, από το 2ο μισό του 20ού αιώ-

δημοτική πινακοθήκη πατρών

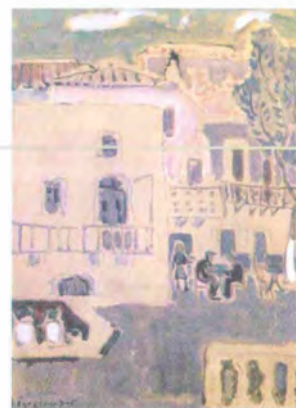
να μέχρι σήμερα. Μίλησα, λοιπόν, με τρία μεγάλα μουσεία, την Εθνική Πινακοθήκη της Αθήνας, το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης και το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, τα οποία ανταποκρίθηκαν θετικά. Από την Εθνική Πινακοθήκη της Αθήνας ζητήσαμε τη συλλογή Δυτικής Τέχνης και μιλούμε για πίνακες Θεοτοκόπουλου, Τζόρτζαν, Ντε λα Κρούα, Αχολή Καραβότζιο. Η επόμενη έκθεση είναι η "ρώσικη πρωτοπορία", όπου ο διευθυντής του μουσείου ήταν πολύ θετικός, περιμένει μόνο την έγκριση του νέου Δ.Σ., η οποία όμως αναμένεται να είναι θετική γιατί οι άνθρωποι είναι διαθέσιμοι, και η τρίτη έκθεση είναι η συλλογή Ιόλα, που έχει πολλά ενδιαφέροντα κομμάτια, την οποία έχει χαρίσει στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Μιλούμε, δηλαδή, για πίνακες Οπενχόιμ, Γουόρχολ κ.ά.».

«Θεωρώ προτιμότερο να δείξω τριάντα καλό αντιπροσωπευτικό έργα, έτσι ώστε να μη χάνεται κανείς σε μια εικαστική φλυαρία», απαντά ο Ανδρέας Ιωαννίδης στις αιτιάσεις για το ακατάλληλο του χώρου της Πινακοθήκης.

Εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο στη Δημοτική Πινακοθήκη η θεματική έκθεση «Το Τοπίο» με έργα από το Μουσείο Αλ. Κ. Δόμτσα του Δήμου Βόλου, καθώς και τις Δημοτικές Συλλογές του Δήμου Βόλου, η οποία θα είναι ανοιχτή έως τις 30 Ιουλίου. Η έκθεση γίνεται στο πλαίσιο των συνεργασιών της Δημοτικής Πινακοθήκης Πατρών, με τα μουσεία και τα ιδρύματά της χώρας μας.

Έχουν προηγηθεί οι συνεργασίες με τις πινακοθήκες, Αβέρωφ - Μεταόβου, Μεσολογίου, Ρόδου και Αθηνών. Σύμφωνα με την ιστορικό και κοινωνιολόγο τέχνης - επιμελήτρια της έκθεσης, Χρύσα Δραγντόκη, «στην έκθεση προσεγγίζεται η έννοια του τοπίου και η ελληνική τοπιογραφία. Τα έργα της έκθεσης με το θέμα αυτό, καλύπτουν και λεπτομέρειές τους, και αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της δωρεάς. Έτσι η έκθεση που προκύπτει αποτελεί μόνο επιλογή, από το σύνολο των 365 έργων. Ακολουθώντας πάντα «τη λογική και τη ματιά του συλλέκτη» η επιλογή απλά, συμπίπτει με το κατ'εξοχήν ενδιαφέρον του δωρητή, που εστιάζεται στους καλλιτέχνες του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ου, δηλαδή στους πλέον γνωστούς Έλληνες υπαίθριστες, όπως άλλωστε συμβαίνει και με άλλες γνωστές ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα».

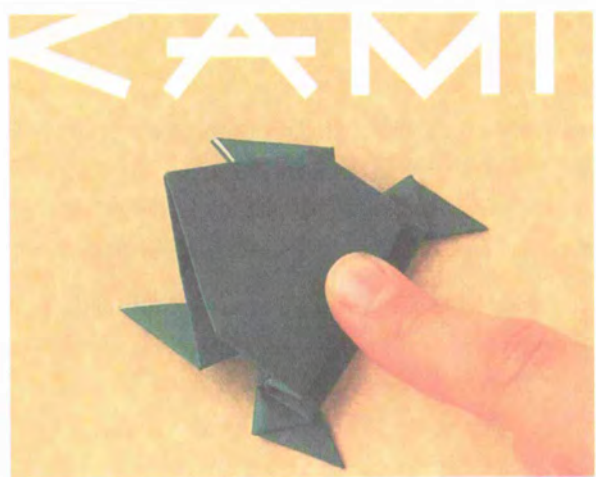
Στην έκθεση θα παρουσιαστούν μεταξύ άλλων έργα των: Λόντσα, Προσαλέντι, Ράλλι, Γαϊλού, Μαλέα, Γιολβόση, Αστεριάδη, Μπαράκη, Βασιλείου, Νικολάου, Σφυρόπουλου, Κοψίδη, αλλά και των Πατρινών Γ. Βώκου και Ν. Ασπρογέρακα.

Συμμαχία με το Βόλο

«Επισημαίνεται η συμμαχία με το Βόλο» - Έπισημαίνεται η συμμαχία με το Βόλο, η οποία πραγματοποιείται με την ευκαιρία της έκθεσης «Συμμαχία με το Βόλο» - Έπισημαίνεται η συμμαχία με το Βόλο, η οποία πραγματοποιείται με την ευκαιρία της έκθεσης «Συμμαχία με το Βόλο» - Έπισημαίνεται η συμμαχία με το Βόλο, η οποία πραγματοποιείται με την ευκαιρία της έκθεσης «Συμμαχία με το Βόλο».

Της Εύης Γκοισοπούλου

Ένα σύμπαν από χαρτί

Χάρτινες βαρκούλες, ασίτες, λουλούδια και πουλάκια έχουν συντροφεύσει τα παιχνίδια της παιδικής ηλικίας πολλών γενεών. Αυτό το απλό παιχνίδι με το χαρτί είναι στην πραγματικότητα τεχνική αιώνων με πολύ μεγάλη ιστορία που έχει εξελιχθεί σε ιδιαίτερη τέχνη με τους δικούς της κώδικες και με παγκόσμια αναγνωρισμένους καλλιτέχνες. Η διεθνής της ονομασία είναι «Οριγκάμι», μια γιαπωνέζικη λέξη που σημαίνει στην κυριολεξία «δίπλωμα(όρι) χαρτιού (κάμι)». Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι το οριγκάμι καλύπτει ένα πολύ μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων που ξεκινάνε από πολύ απλά μοντέλα που φτιάχνουν τα παιδιά για να διασκεδάσουν μέχρι την δημιουργία έργων τέχνης (καλλιτεχνικό οριγκάμι), τη χρησιμοποίησή του από αρχιτέκτονες για την κατασκευή μακετών (αρχιτεκτονικό οριγκάμι), τις εφαρμογές του στα σχολεία για εκπαιδευτικούς λόγους και τη συχνή χρήση του στην ιατρική για θεραπευτικούς λόγους. Σε πολλές χώρες υπάρχουν σχολές οριγκάμι και σύλλογοι, γίνονται συνέδρια, εκθέσεις έργων και υπάρχει εκτεταμένη βιβλιογραφία πάνω στο αντικείμενο που αφορά τόσο στην ιστορία του όσο και στην καλλιτεχνική δημιουργία. Πάμε όμως να «ξεδιπλώσουμε» αιγά - οιαγί τις πτυχές αυτής της άγνωστης και ταυτόχρονα τόσο γνώριμης στους περισσότερους τέχνης με την εξωτική ονομασία που ωστόσο αποτελεί οικεία και καθημερινή πρακτική στη ζωή μας.

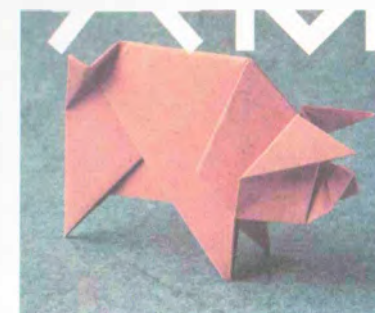
Το άρθρο είναι αφιερωμένο στον Μεγάλο Δάσκαλο και καλλιτέχνη του οριγκάμι, Ακίρα Γιοσιζάβα, ο οποίος πέθανε μόλις δύο μήνες πριν.

Η αρχική σημασία της λέξης οριγκάμι στην Ιαπωνία ήταν «Δίπλωμα (πιστοποιητικό)». Υπάρχει και σήμερα η έκφραση «οριγκάμι τσοόκι» που σημαίνει «πιστοποιημένο» ή «εγγυημένο». Αυτά τα πιστοποιητικά, τα οποία στην αρχή δεν ήταν από χαρτί, διπλώνονταν με ένα συγκεκριμένο τρόπο ώστε να αποφευχθεί η παραποίηση ή η ανασαγωγή τους. Ήταν ιδιαίτερα έγγραφα όπως διπλώματα ξιφομαχίας, δασκάλων πολεμικών τεχνών, δασκάλων της τελετής του τσαγιού, πιστοποιητικά γνησιότητας δώρων.

Αργότερα απέκτησε τη σημασία «δίπλωμα χαρτιού» για τελετουργικούς σκοπούς όπως το «Νόσι» και το «Τσουτσούμι». Μόλις το 19ο αιώνα σινανιέται η χρήση της με τη σημερινή της έννοια. Μέχρι τότε αυτή η ενσασόληση ήταν γνωστή με άλλα ονόματα όπως «ορικάτα», «οριζούε» ή «ταταγκάμι». Δεν είναι γνωστή η αιτία της αλλαγής του ονόματος. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η λέξη υιοθετήθηκε στα νηπιαγωγεία της Ιαπωνίας επειδή ήταν ευκολότερη στη γραφή της. Άλλοι ότι είναι ακριβής μετάφραση από τα γερμανικά που μεταφέρθηκε στην Ιαπωνία με το «Κίνημα των Νηπιαγωγείων» στα 1880. Όλοι πάντως συμφωνούν ότι η χρήση του όρου επικράτησε και εδραιώθηκε στον 20ο αιώνα εξαιτίας της Λίλιαν Οπενχάιμερ η οποία ίδρυσε το «Κέντρο Οριγκάμι» το 1958 στην Νέα Υόρκη και υιοθέτησε αυτό το όνομα αντί του αγγλικού γιατί της άρεσε περισσότερο η λέξη!

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν την λέξη «Δίπλωμα» για αντίστοιχα έγγραφα από πάπυρο. Είναι εντυπωσιακό το ότι δύο τόσο διαφορετικοί και μακρινοί πολιτισμοί χρησιμοποιούσαν την λέξη αυτή για να περιγράψουν ακριβώς το ίδιο πράγμα. Αν υπάρχει κάποια άλλη σχέση εκτός του τυχαίου δεν έχει ακόμα αποδειχθεί ιστορικά.

Τέλος, με ιδιαίτερο τρόπο δίπλωναν στην Ευρώπη στο παρελθόν και τα ερωτικά γράμματα. Αν ανοίγονταν δεν μπορούσαν να ξαναδιπλωθούν με τον ίδιο τρόπο. Έτσι υπομακρυνόταν ο κίνδυνος να διαβαστούν από τους τυχόν περιέργους μεταφορείς τους. Αυτό ισχύει και για πολλά μοντέλα οριγκάμι.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η ανατολίτικη οδός

Κανείς δεν γνωρίζει ακριβώς πότε και πού εφευρέθηκε το οριγκάμι. Κάποιοι ιστορικοί θεωρούν ότι εφ' όσον το χαρτί εφευρέθηκε στην Κίνα το 105 μ.χ. η τεχνική αυτή θα πρέπει να εμφανίστηκε λίγο μετά σ' αυτή τη χώρα. Δεν υπάρχει όμως ιστορική μαρτυρία που να συνδέει το οριγκάμι με την Κίνα. Στην Ιαπωνία το χαρτί έγινε γνωστό γύρω στο 538 μ.χ. μεταφερμένο από βουδιστές μοναχούς μέσω της Κορέας. Έτσι, τρεις χώρες διεκδικούν την εφεύρεση του οριγκάμι, όμως η άποψη ότι η Ιαπωνία είναι η χώρα καταγωγής του ενισχύεται από τα δεδομένα που διαθέτουμε. Ήταν η πρώτη που το ενέταξε στον κοινωνικό ιστό της, το ανέπτυξε και το εξέλιξε σε κορυφαία μορφή τέχνης. Το οριγκάμι χρησιμοποιείται ήδη από το 794 σ' αυτή τη χώρα, κατ' αρχήν για τελετουργικούς και αρχιτεκτονικούς σκοπούς καθώς το χαρτί ήταν σπάνιο και πανάκριβο. Κάποια συγκεκριμένα μοντέλα οριγκάμι ήταν ενσωματωμένα σε θρησκευτικές, αιματοϊατρικές τελετές και χρησιμοποιούνται αμετάβλητα ακόμα και σήμερα. Το γεγονός ότι η λέξη «κάμι» που χρησιμοποιήσαν οι Ιάπωνες για να ονομάσουν αυτό το καινούργιο υλικό είναι συνώνυμη στα γαπωνέζικα με τις λέξεις «θεός» και «πνεύμα», δείχνει τη απουσιότητα που του απέδωσαν. Σιγά - σιγά το χαρτί γίνεται καθημερινό αγαθό και το οριγκάμι εξαπλώνεται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Την περίοδο της δυναστείας των Μουρομάτσι (1338 - 1573) ο τρόπος διπλώματος (αχολές) των μοντέλων αντιπροσώπευε την κοινωνική θέση ενός ατόμου. Ήταν μέσο κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Και επειδή οι Ιάπωνες άρχισαν πολύ να αναπτύξουν το γραπτό λόγο, τα σχέδια περνούσαν από γενιά σε γενιά προφορικά, από μητέρα σε κόρη.

Ο κύριος όγκος των πληροφοριών μας για το οριγκάμι προέρχεται από την περίοδο της δυναστείας των Έντο (1603 - 1867). Τα παλαιότερα γραπτά κείμενα της τεχνικής αυτής ανήκουν επίσης σ' αυτήν την περίοδο. Πρόκειται για το βιβλίο «Το δίπλωμα 1000 γερανών» (1797) και μια εγκυκλοπαίδεια της Ιαπωνικής κουλτούρας, με τον πολύ ενδιαφέροντα τίτλο «Παράθυρο στο μεσοχειμώνα» (1845), που εμπεριέχει την πλήρη συλλογή των παραδοσιακών σχεδίων οριγκάμι.

Ο δρόμος προς τη φύση

Η επαφή του δυτικού πολιτισμού με το οριγκάμι χρονολογείται από τον 12ο αιώνα με την εισβολή των Αράβων στην Ισπανία. Οι Άραβες μαθαίνουν την τεχνική τον 8ο αιώνα όταν δέχονται επίθεση από τους Κινέζους στη Σαμαρκάνδη. Από τότε το οριγκάμι ακολουθεί τους «δρόμους του μεταξίου», όπως και το χαρτί και διαδίδεται στους τόπους απ' όπου περνούν οι Άραβες. Οι ίδιοι το χρησιμοποιούσαν στα μαθηματικά, την αρχιτεκτονική και την αστρονομία, καθώς η μουσουλ-

μανική θρησκεία απαγορεύει την δημιουργία παραστατικών φιγούρων.

Οι Ισπανοί εξελίχσαν σταδιακά την τέχνη και δημιουργούν δική τους σχολή με μοντέλα που αναστατούν τη φύση. Παραδοσιακό ιαπωνικό μοντέλο είναι το «πασιαρίτα» που σημαίνει «μικρό πουλί» και αποτελεί για πολλούς ιστορικούς απόδειξη ότι το ιαπωνικό και το ευρωπαϊκό οριγκάμι εξελίχθηκαν παράλληλα και δεν αποτελεί το ευρωπαϊκό κομμάτι του γαπωνέζικου. Εδώ να προσθέσουμε τα στοιχεία που υπάρχουν για το περίτεχνο δίπλωμα των πετοετών φαγητού το 16ο αιώνα στην Ευρώπη που σήμερα θεωρείται κομμάτι του καλλιτεχνικού οριγκάμι.

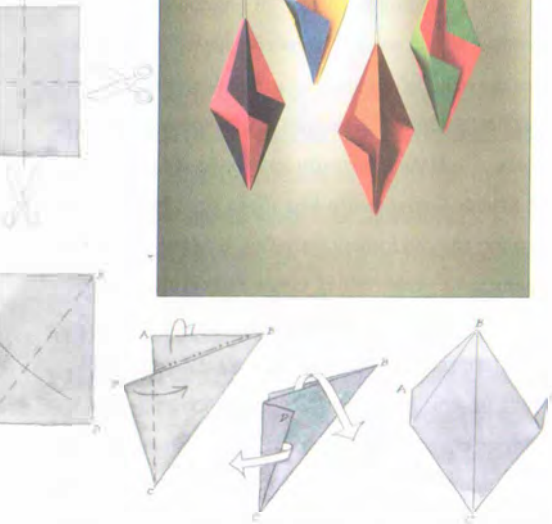
Η ενασχόληση δύο Ισπανών με την τέχνη αυτή, γνωστή στα ιαπωνικά και ως «οπιροφλέξια», είναι η αιτία της εδραίωσής της στην Ιαπωνική κουλτούρα. Ο πρώτος είναι ο Μιγκέλ Ουναμούνο (1864 - 1936) που δημιουργεί την πρώτη ιαπωνική «αχολή» οριγκάμι στην Ισπανία και τη Λατινική Αμερική. Ο δεύτερος είναι ο Αργεντινός Ισμαέλ Αντόλφο Θερβέντα, ένας επαγγελματίας ταχυδακτυλουργός με ειδικευση στο πέταγμα μαχαιριών. Ξεκίνησε να φτιάχνει οριγκάμι για να καμάρει τα νεύρα του και να συγκεντρώνεται! Θεωρείται πρωτοπόρος του μοντέρνου οριγκάμι και πατέρας πολλών σύγχρονων σχεδίων που ενέπνευσαν πολλούς άλλους δημιουργούς.

Σύγχρονο οριγκάμι

Το πρώτο συνέδριο οριγκάμι στα τέλη του 19ου αιώνα φέρνει για πρώτη φορά κοντά την Ανατολή και τη Δύση. Εκεί δημιουργούνται οι προϋποθέσεις της αναβίωσής του και μπαίνουν τα θεμέλια του σύγχρονου οριγκάμι ως εικαστικού μέσου έκφρασης. Μεταξύ των πρωτοπόρων δημιουργών οι δύο προαναφερθέντες Ισπανοί, η Λίλλιαν Οπενκάμερ που ίδρυσε και το πρώτο Κέντρο Οριγκάμι στη Νέα Υόρκη και ο Μεγάλος Δάσκαλος του σύγχρονου οριγκάμι, ο Ακίρα Γιοσιζάβα. Έφερε την επανάσταση σ' αυτήν την τεχνική δημιουργώντας για πρώτη φορά καινούργια μοντέλα με παραδοσιακές τεχνικές διπλώματος και εκδίδοντας βιβλία. Μαζί με τον Αμερικάνο Σαμ Ράντλετ έφτιαξαν τις οδηγίες και τα διαγράμματα που χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα ως κατευθυντήριες γραμμές της δημιουργίας ενός μοντέλου. Εκτός αυτού, ο Γιοσιζάβα θεωρείται ο δημιουργικότερος όλων με μεγάλη διαφορά, καθώς έχει δημιουργήσει πάνω από 50.000 διαφορετικά μοντέλα οριγκάμι. Για την ιστορία, πέθανε μόλις 2 μήνες πριν, στις 14 Μαρτίου του 2005 σε ηλικία 94 ετών έχοντας στο ενεργητικό του πολλές εκθέσεις και τιμητικά βραβεία. Μεταξύ αυτών την ανώτατη διάκριση της χώρας του, το μετάλλιο «Του Ανατέλλοντος Ηλίου» από τον αυτοκράτορα.

Ένας άλλος μεγάλος πρωτοπόρος τόσο του μοντέρνου οριγκάμι όσο και της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι

ο Γερμανός Φρήντριχ Φρόεμπελ, ο ιδρυτής του «Κινήματος των νηπιαγωγείων»*(1835) ο οποίος χρησιμοποίησε την συγκεκριμένη τεχνική ως μέθοδο διδασκαλίας των νηπίων. Θεωρούσε ότι το ориγκάμι ανέπτυξε ταυτόχρονα τις πνευματικές και τεχνικές δεξιότητες των παιδιών και ενυπόθεσε την αυτοέκφραση και την μάθηση όπως όλα τα παιχνίδια. Και είχε απόλυτο δίκιο. Για πολλούς ιστορικούς η αναβίωση του ориγκάμι στην Ιαπωνία οφείλεται στον Φρόεμπελ και το κίνημά του που την ίδια περίπου εποχή εισάγεται στη χώρα.

Το ориγκάμι παίζει πολύ σημαντικό ρόλο και στο αρχιτεκτονικό κίνημα του Μπουσούζου. Έτσι δημιουργεί τα αρχιτεκτονικά του σχέδια ένας κορυφαίος αρχιτέκτονας και καλλιτέχνης του κινήματος, ο Λάζλο Μοχόλι-Νάγκι.

Ο κατάλογος των ονομάτων ανθρώπων γνωστών από άλλους τομείς που χρησιμοποίησαν το ориγκάμι ως μέθοδο προώθησης της τέχνης ή της επιστήμης τους είναι

πολύ μεγάλος. Τελειώνοντας πρέπει να επισημανθεί ότι το σύγχρονο ориγκάμι παρουσιάζει πολλές διαφορές από το παραδοσιακό και διαχωρίζεται από αυτό. Δεν θεωρείται δηλαδή κομμάτι της Ιαπωνικής κουλτούρας. Πέρα από τους διαφορετικούς λόγους για τους οποίους φτιάχνουμε ориγκάμι σήμερα, βασική διαφορά είναι ότι το σύγχρονο δεν είναι ανώνυμο όπως το παραδοσιακό. Επιπλέον το παραδοσιακό διαθέτει μια συγκεκριμένη σειρά μοντέλων που δεν διαφοροποιούνται μέσα στους αιώνες αντίθετα από το σύγχρονο. Και τέλος στο σύγχρονο αποφεύγεται το κόψιμο και το κόλλημα του χαρτιού, κάτι που συνθίζεται στην παραδοσιακή τεχνική.

Ασχέτως το πώς επιλέγει κανείς να το ονομάσει, η απόλαυση της δημιουργίας ενός μοντέλου, παραδοσιακού ή σύγχρονου, είναι η ίδια. Το ориγκάμι είναι ολόκληρη φιλοσοφία που κατακτάται και περνάει μέσα σου είτε δημιουργείς μια βαρκοούλα είτε ένα έργο τέχνης. Πρόκειται για την αρμονία πνεύματος και σώματος. Την ευεξία που απορρέει από την δημιουργία. Την πνευματική ηρεμία, την αυτοσυγκέντρωση αλλά και την αυτοσυγκράτηση. Για κάποιους είναι μορφή ψυχοθεραπείας. Για άλλους δημιουργική απασχόληση και παιχνίδι. Κάτι σαν τη λύση ενός γρίφου ή τη δημιουργία ενός παζλ. Στο τεύχος εσωκλείεται ένα σχεδιάγραμμα μοντέλου ориγκάμι. Δοκιμάστε να το φτιάξετε. Δοκιμάστε να το εντάξετε στη ζωή σας. Σας εγγυώμαι ότι θα σας γίνει απαραίτητο και θα σας κάνει πιο «ευαίσθητους» ακροατές και του εαυτού σας και των γύρω σας, όπως κάθε χειρωνακτική ενασχόληση που απαιτεί την ταυτόχρονη συμμετοχή του μυαλού μας.

**Πρόκειται για την δημιουργία των πρώτων νηπιαγωγείων και τη συνειδητοποίηση ότι πρέπει να αποτελέσουν θεμέλιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας χρησιμοποιώντας κυρίως το παιχνίδι ως μέσο μάθησης.*

Ο Έντουαρντ Κράνκω είναι ένας καλλιτέχνης του ориγκάμι. Εδώ βλέπετε ένα από τα έργα του το οποίο εμπνεύστηκε από την αληθινή ιστορία της Σαντάκο Σασάκι, θύμα της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα. Υπάρχει μια παράδοση αιώνων στην Ιαπωνία που λέει ότι όποιος καταφέρει να φτιάξει με την τεχνική του ориγκάμι χίλιους γεραμούς, θα πραγματοποιηθεί η ευχή του

Χίλιες χάρτινες ευχές για την ειρήνη

και θα θεραπευτεί αν είναι άρρωστος. Αυτό είπαν και στη Σαντάκο όταν βρισκόταν στο νοσοκομείο πάσχοντας από λευκομία ως συνέπεια της ραδιενέργειας. Η Σαντάκο πέθανε σε ηλικία 12 ετών πριν προλάβει να πραγματοποιήσει το στόχο της. Είχε διπλώσει μέχρι τότε 644 γεραμούς. Όταν μαθεύτηκε ο θάνατός της, μαθητές σχολείων της Ιαπωνίας έφτιαξαν τα υπόλοιπα 356 πουλιά. Από τότε το δίπλωμα χιλίων γεραμών έγινε συνώνυμο με την ευχή για παγκόσμια ειρήνη και κάθε χρόνο στην επέτειο της επίθεσης στην Χιροσίμα άνθρωποι από όλο τον κόσμο φτιάχνουν εκατομμύρια πουλιά. Ειδικά η πόλη της Χιροσίμα γεμίζει από πολύχρωμους γεραμούς, θέαμα που έχουμε δει πολλές φορές στις ειδήσεις. Εκατομμύρια γεραμοί περιστοιχίζουν όλο το χρόνο το άγαλμα της Σαντάκο(γνωστό και σαν Μνημείο Των Παιδιών) που ανεγέρθη το 1958 στο κέντρο του Πάρκου της Ειρήνης στη Χιροσίμα με χρήματα μαθητών*.

Ο Κράνκω ολοκληρώνοντας το έργο του μας λέει: «Οι γεραμοί στο έδαφος αντιπροσωπεύουν αυτούς που έφτιαξε η Σαντάκο και αυτοί που κρέμονται αυτούς που δεν πρόλαβε να φτιάξει. Το ίδιο το Τόρι (η ξύλινη κατασκευή) εκπροσωπεί μια πύλη μεταξύ της γης και του παραδείσου. Η εντύπωση που ήθελα να δώσω είναι ότι διπλώνοντας χίλιους γεραμούς η πύλη θα ανοίξει και η Σαντάκο μαζί με τα υπόλοιπα θύματα θα βρει τη γαλήνη».

Όσοι φτιάχνουμε ориγκάμι, όσο κι αν ασχολούμαστε με τη δημιουργία πιο πολύπλοκων μοντέλων, ποτέ δεν εγκαταλείψαμε τους γεραμούς και την προσπάθεια να φτάσουμε τους χίλιους με την ευχή για παγκόσμια και προσωπική ευτυχία και γαλήνη.

** Μπορείτε και σεις να στείλετε χάρτινους γεραμούς στο μνημείο της Σαντάκο επικοινωνώντας στη διεύθυνση «The Sadako Project, P.O. Box 67, Santa Cruz, CA 95063» και στην ιστοσελίδα www.sadako.com*

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Complete Origami, Eric Kenneway, Ebury Press London, 1987
- The History of Paper Folding in Britain, David Lister, BOS Booklet No.3, 1975
- Modern Origami, James M. Sakoda, Simon & Schuster, 1969
- Essential Origami, Paul Jackson, Hermes House, 1998
- Origami (από διάφορα άρθρα του περιοδικού), Origami Centre, New York
- www.origami.com
- www.paperfolding.com
- web.signet.com

Τριπλή παρουσία εκτός συνόρων!

Με τις βαλίτσες μας στο χέρι, με εκατοντάδες περιοδικά στις αποσκευές μας και με διάθεση να κερδίσουμε νέους φίλους, ταξιδέψαμε το διάστημα που μας πέρασε σε Καβάλα, Κομοτηνή και Αθήνα. Τα αποτελέσματα ήταν κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικά...

Η ετήσια συνάντηση των πολιτιστικών εντύπων από όλη την Ελλάδα έγινε πια θεσμός. Ξεκίνησε το 2003 με πρωτοβουλία του περιοδικού «Highlights» στο Μονοδένδρι των Ζαγοροχωρίων, συνεχίστηκε πέρυσι στα Καλάβρυτα και φέτος ήταν η σειρά της Καβάλας και της Κομοτηνής, το τετράημερο 19 - 22 Μαΐου.

Με τη στήριξη της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, των Δήμων Καβάλας και Κομοτηνής, της καπνοβιομηχανίας ΣΕΚΑΠ και του καθαλιώτικου πολύ καλού περιοδικού «Περιοδικό της πόλης», τα πολιτιστικά έντυπα από όλη την Ελλάδα και μαζί τους δημοσιογράφοι, δημιουργοί, ερευνητές και άνθρωποι της περιοχής συζήτησαν για τις προοπτικές του πολιτισμού, το ρόλο των μέ-

ων ενημέρωσης και των προοπτικών που υπάρχουν για τα επόμενα χρόνια.

Παράλληλα διοργανώθηκε στις δύο πόλεις έκθεση πολιτιστικών περιοδικών, ενώ παράλληλα (επειδή συνέδριο χωρίς... τουριστική διάσταση δε γίνεται) δόθηκε η ευκαιρία για ξενάγηση και γνωριμία με την περιοχή.

Αμέσως μετά την Καβάλα ήταν η σειρά της Αθήνας.

Πρώτα με την έκθεση «Marketing Expo South East Europe» και αμέσως μετά με την έκθεση «Ecolife».

Στη «Marketing Expo» (27 - 29 Μαΐου) που διοργανώνεται από την εταιρεία «Boussias Communications», το ΔΟΝΤΙ συμμετείχε για δεύτερη συνεχή χρονιά με ειδικό περίπτερο, στο οποίο παρουσιάστηκε όλες οι τελευταίες πρωτοβουλίες του περιοδικού, ενώ δόθηκε η ευκαιρία για μια συνολική αποτίμηση όλης της πορείας του με τους ανθρώπους του μάρκετινγκ, της διαφήμισης και των μέσων ενημέρωσης. Οι εντυπώσεις που αποκομίσαμε, τα πολύ καλά σχόλια που συγκεντρώσαμε, οι νέες συνεργασίες που συζητήθηκαν, αλλά και οι πάντα χρήσιμες προτάσεις και παρατηρήσεις που μας έγιναν, ήταν ανεκτίμητα κέρδη.

Παραμένοντας στην Αθήνα, το ΔΟΝΤΙ συμμετείχε ακριβώς μία εβδομάδα μετά (3 - 6 Ιουνίου) στην έκθεση «Ecolife» που διοργανώθηκε για πρώτη χρονιά φέτος από την εταιρεία Print All, σε έναν πανέμορφο καινούριο χώρο, στην «Αγορά» του ΟΑΚΑ, στις κεντρικές ολυμπιακές εγκαταστάσεις της Αθήνας, με αφορμή και την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος που γιορτάστηκε και φέτος στις 5 Ιουνίου.

Στο περίπτερο του «Δ», σε έναν από τα κεντρικότερα σημεία της έκθεσης, δόθηκε ιδιαίτερο βάρος στην πρόσφατη έκδοσή μας για το Περιβάλλον, η οποία θα αποτελεί το νέο περιοδικό τίτλο που θα εκδίδεται (προς το παρόν κάθε έξι μήνες) από το ΔΟΝΤΙ. Μαζί με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, του επιστήμονες και τους επιχειρηματίες που ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με το χώρο του περιβάλλοντος, συζητήσαμε για τις ιδέες που υπάρχουν στο «Δ» ώστε να γίνει το περιβάλλον ένας από τους σταθερότερους άξονες του περιοδικού, με ειδικές εκδόσεις, εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες.

LIFE-ΦΥΣΗ

Συνάντηση εργασίας στη Στροφυλιά

Στο Κέντρο Πληροφόρησης Στροφυλιάς, πραγματοποιήθηκε η 4η συνάντηση έργων LIFE-Φύση. Σκοπός της συνάντησης ήταν να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα από τη διαχείριση των εν λόγω προγραμμάτων στις περιοχές Ramsar. Εκπρόσωποι από τα LIFE του Έβρου, των Πρεσπών, του Νέστου, του Αμβρακικού και φυσικά της Στροφυλιάς-Κοτυχίου παρουσίασαν κατά τη διάρκεια της πρώτης μέρας (30 Μαΐου) το έργο τους πάνω στη διαχείριση και την παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας των υδροτοπικών περιοχών.

Ο κ. Hans Jerrentrup μίλησε για το θέμα σχετικά με την περιοχή του Νέστου, ενώ η κ. Κουτσερή, από την Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, παρουσίασε πώς η διαχείριση των υγρών λιβαδιών επιδρά και επηρεάζει την ορνιθοπανίδα της περιοχής. Αντιστοίχως, ο κ. Ρήγας παρουσίασε τα αποτελέσματα από την ορνιθολογική παρακολούθηση στο Δέλτα του Έβρου, ο κ. Κιτσάντας για την επιστημονική παρακολούθηση έξι απειλούμενων ειδών πουλιών στον Αμβρακικό, και η κ. Καρδακάρη για την προστασία της φωλεοποίησης στο Μετόχι.

Η δεύτερη μέρα της συνάντησης ήταν αφιερωμένη στα αποτελέσματα του προγράμματος στους υδροτόπους Στροφυλιάς-Κοτυχίου. Στα πλαίσια του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μια μελέτη του φυτοβένθους των λιμνοθαλασσών Προκόπου και Κοτυχίου. Η σύνθεση των βενθικών φυτοκοινωνιών είναι ένας σημαντικός δείκτης της οικολογικής κατάστασης των λιμνοθαλασσών. Η μελέτη έδειξε ότι η κατάσταση των δύο λιμνοθαλασσών είναι μέτρια, πράγμα που σημαίνει μεταξύ άλλων, ότι εντοπίζεται συχνή θολερότητα των νερών και ορατή υποβάθμιση εξαιτίας ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να δίνει τη δυνατότητα στο διαχειριστή να ελέγχει την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων μέτρων διαχείρισης.

Μία δεύτερη μελέτη που παρουσιάστηκε αφορά στο υδροδυναμικό καθεστώς της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου. Η μελέτη περιλαμβάνει μετρήσεις της θερμοκρασίας και της πυκνότητας του νερού, παρακολούθηση των μεταβολών της στάθμης της λιμνοθάλασσας, καθώς και παρακολούθηση και ανάλυση των παλιρροιών και του ανεμολογικού καθεστώτος της περιοχής. Τι νόημα έχει μια τέτοια μελέτη; Μπορεί να βοηθήσει στην πρόγνωση δυσάρεστων καταστάσεων από τα μέτρα διαχείρισης που δεν έχουν προβλέψει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στη λιμνοθάλασσα. Επιπλέον, έγινε καταγραφή των πουλιών που μεταναστεύουν στην περιοχή, αλλά και αυτών που αναπαράγονται εκεί. Τα νούμερα που προκύπτουν από την καταγραφή είναι πραγματικά εντυπωσιακά. Από καλκόκατες και μοχπές (είδος με το πιο εντυπωσιακό νούμερο: μέχρι και 9.000 πουλιά στην ημέρα) μέχρι ερωδιούς και ασυνήθιστα ωδικά πτηνά. Από την έρευνα ωστόσο, προκύπτει πως η περιοχή έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει αρκετά ακόμη σπάνια είδη πτηνών, πράγμα το οποίο μπορεί να συμβεί μόνο αφού προηγηθούν κάποιες ενέργειες. Η διαχείριση των καλαμιώνων, των νησίδων, της βοσκής των ζώων και της κίνησης των ανθρώπων στις περιόδους αναπαραγωγής αποτελούν βασική προϋπόθεση προκειμένου να επι-

τευχθεί κάτι τέτοιο.

Μια άλλη σημαντική παρουσίαση που έγινε, αφορά στην καταγραφή των φυσικοχημικών παραμέτρων στις δύο λιμνοθάλασσες. Έχουν ήδη εγκατασταθεί τέσσερις σταθμοί παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων στις δύο λιμνοθάλασσες, και ένας που καταγράφει τα μετεωρολογικά δεδομένα. Μετά από συστηματική παρακολούθηση ενός χρόνου, προκύπτει ότι ένα από τα καιριότερα προβλήματα είναι η απορροή λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

Αυτό που σημειώθηκε είναι ότι σκοπός του προγράμματος LIFE-Φύση, δεν είναι να επέμβει στο περιβάλλον αλλά να το διαχειριστεί με τρόπο ορθολογιστικό, όπως χαρακτηριστικά είπε ο κ. Αλεξόπουλος, πρόεδρος του Τ.Ε.Δ.Κ. Ν.Αχαΐας, στο χαιρετισμό που απηύθυνε κατά την έναρξη των εργασιών.

Τα προβλήματα που δυσκολεύουν τη διαχείριση των περιοχών είναι πολλά, ενώ πρέπει να εξευρεθούν και επιπλέον χρηματικοί πόροι. Απαιτείται η συνεργασία όλων των φορέων—από το ΥΠΕΧΩΔΕ μέχρι την τοπική αυτοδιοίκηση— προκειμένου να προχωρήσουν όλες οι εργασίες για την ανάδειξη της περιοχής. Ελπίζουμε να μην υπάρξει άλλη κωλυσιεργία από πλευράς των αρμοδίων, αφού υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν να κάνουν κάτι.

Ταξιδεύοντας στον κόσμο με όχημα την τέχνη

ECOCINEMA 2005

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας περιβάλλοντος διοργανώθηκαν πολλές εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα με την Αθήνα να πρωτοστατεί και πάλι από άποψη ποσότητας αλλά και σπουδαιότητας των εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν εκεί. Από τις 2 έως τις 7 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε για πέμπτη συνεχή χρονιά το Διεθνές Φεστιβάλ Οικολογικού Κινηματογράφου, γνωστό ως Ecocinema, το οποίο το «Δ» παρακολουθεί από την πρώτη του διοργάνωση στη Ζάκυνθο το 2001. Φέτος διεξήχθη για πρώτη φορά στην Αθήνα, στον πολυχώρο Αθηναΐδα. Παρουσιάστηκαν ταινίες από όλο τον κόσμο που κάλυπταν και φέτος όλο το φάσμα των κινηματογραφικών ειδών, με συνδέτικο κρίκο το ζήτημα της οικολογίας σε όλο του το εύρος.

Οι ενόπτες του Φεστιβάλ διαφοροποιήθηκαν φέτος όσον αφορά στα βραβεία και άλλαξαν τα κριτήρια ένταξης των ταινιών σε αυτές. Έτσι το διαγωνιστικό κομμάτι του φεστιβάλ περιελάμβανε τρεις ενόπτες.

Το Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα με ταινίες όλων των κινηματογραφικών ειδών ανεξαρτήτου διάρκειας, την ενόπτη Μαρτυρίες που πρωτοπαρουσιάστηκε φέτος με ταινίες - ντοκουμέντα που θίγουν παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα και την ενόπτη Μεσόγειος στα πλαίσια της οποίας σπονέμεται το Ειδικό Μεσογειακό Βραβείο από το MAP/UNEP στην καλύτερη, κατά την άποψή του, Μεσογειακή ταινία με βάση την ισχύ του μηνύματός της και την αντιπροσωπευτικότητα του θέματος. Τα βραβεία που απονεμήθηκαν δόθηκαν και τα τρία σε ταινίες που ασχολούνται με το πρόβλημα του νερού.

Πολύ ενδιαφέρουσες και οι ταινίες του Πληροφοριακού τμήματος μέσα από τις οποίες αναδεικνύονται προβλήματα που ούτε φανταζόμαστε ότι απασχολούν κάποιες χώρες, ακόμα και τη δική μας, και κατά συνέπεια όλο τον πλανήτη. Πέρα από τα προβλήματα όμως είχαμε την ευκαιρία να

ταξιδέψουμε και να απολαύσουμε τοπία, συνήθειες και ανθρώπινες ιστορίες που ομορφαίνουν την καθημερινότητά μας και αναπτερώνουν την Ελπίδα για τον κόσμο μέσα από τις ταινίες του Ελληνικού Πανοράματος, μιας επίσης πρωτοεμφανιζόμενης ενόπτης του Ecocinema.

Ειδικά αφιερώματα έγιναν στην ταινία του Παντελή Βούλγαρη «Όλα είναι δρόμος», σε ταινίες του Βέρνερ Χέρτζοκ άγνωστες στην Ελλάδα και σε δύο ταινίες μυθοπλασίας του Ερίκ Ρομέρ. Παρουσιάστηκαν επίσης 12 μικρού μήκους ταινίες της Green Peace αναφορικά με τη δράση της σε διάφορες περιοχές του πλανήτη. Εκτός συναγωνισμού προβλήθηκαν πολύ σημαντικές ταινίες όπως η εκπληκτική «Ο Χαρταετός» από το Λίβανο και το συγκλονιστικό ντοκουμέντο του Κυριάκου Κατζουράκη «Ο δρόμος προς τη Δύση».

Το Ecocinema 2005 είχε όλα εκείνα τα συστατικά στοιχεία που το έκαναν να εδραιωθεί στην Ελληνική πραγματικότητα και να γίνει απαραίτητο για την προβολή και την προώθηση των ζητημάτων οικολογίας αλλά και της ιδιαίτερης αυτής κινηματογραφικής γραφής που είναι το ντοκιμαντέρ. Όμως αυτό που έλειπε ήταν η αυθόρμητη και αθρόα συμμετοχή του κόσμου όπως συνέβαινε τις προηγούμενες χρονιές και το κλίμα παγκόσμιας γιορτής και συνεύρεσης ανθρώπων πολύ διαφορετικών από όλο τον κόσμο. Αυτό δεν συνέβη φέτος. Και δεν είναι θέμα διαφήμισης του φεστιβάλ, είναι πολύ απλό θέμα τόπου. Στην Ζάκυνθο και τη Ρόδο, πέραν του γεγονότος ότι οι άνθρωποι αγάπησαν το φεστιβάλ επειδή διψούν για τέτοιες εκδηλώσεις στην περιφέρεια, οι ίδιοι οι δημιουργοί, οι φιλοξενούμενοι, οι δημοσιογράφοι επικοινωνούσαν πολύ καλύτερα. Ήταν πολύ εύκολο να γνωρίσει το κοινό τους σκηνοθέτες και να μιλήσει μαζί τους για τις εμπειρίες τους καθώς ο χώρος του φεστιβάλ γινόταν τόπος συγκέντρωσης όλων. Το θερινό αινεμά πέρυσι στη Ρόδο ήταν κάθε βράδυ γεμάτο από ανθρώπους κάθε ηλικίας παρ' όλο που έκανε κρύο και στον περίβολο γινότουσαν συζητήσεις ακόμα και αργά τη νύχτα. Στο χώρο της Αθήνας αυτό δεν γίνεται να συμβεί λόγω αποστάσεων, δυσκολίας στις μετακινήσεις (αλλά και πληθώρας εκδηλώσεων και επιλογών που έχει κάποιος. Η διαδραστική σχέση κοινού και ταινιών δεν υπήρχε. Δεν γνωρίζουμε αν το φεστιβάλ θα εξακολουθήσει να διεξάγεται στην Αθήνα. Αυτό που ευχόμαστε είναι να μην καταντήσει άλλη μια σειρά εκδήλωση, χωρίς τη συμμετοχή του κόσμου, συνεύρεση μιας κλειστής κάστας ανθρώπων, μακριά από τους στόχους του που είναι η ενημέρωση και η αφύπνιση της περιβαλλοντικής συνείδησης των καθημερινών ανθρώπων και η επαφή τους με την τέχνη του κινηματογράφου.

ECOFILMS 2005

Το νησί της Ρόδου το οποίο φιλοξένησε με επιτυχία δύο συνεχείς διοργανώσεις του Ecocinema καθιέρωσε από φέτος ένα νέο θεσμό στον κινηματογραφικό χάρτη της Ελλάδας. Οι Ροδίτες αγάπησαν τον περιβαλλοντικό κινηματογράφο και αποφάσισαν να μην τον αφήσουν να «αποδράσει» από το νησί τους. Διοργάνωσαν λοιπόν το πρώτο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Εικαστικών Τεχνών, το Ecofilms, από τις 21 μέχρι τις 26 Ιουνίου στο γνωστό μας «οικολο-

γικό τρίγωνο» του Δημοτικού θεάτρου, του Εθνικού θεάτρου και του θερινού κινηματογράφου «Ρόδον».

Όπως σας έχουμε ήδη ενημερώσει, προπομπός του φεστιβάλ ήταν οι προβολές του Απριλίου τις οποίες παρακολούθησαν μαθητές της Ρόδου, ιδιαίτερα εξοικειωμένοι πλέον με τον περιβαλλοντικό κινηματογράφο και ευαισθητοποιημένοι σε ζητήματα οικολογίας.

Στο φεστιβάλ διαγωνίστηκαν ταινίες ντοκιμαντέρ και μυθολογίας από όλο τον κόσμο με διευρυμένη οικολογική θεματολογία. «Οι ταινίες που επιλέξαμε ποικίλουν σε αισθητική πρόταση και θεματολογία. Όμως πιστεύουμε ότι όλες με τον τρόπο τους συμβάλλουν στο διάλογο για το περιβάλλον και τα ζητήματα που μας «περιβάλλουν» και μας απασχολούν άμεσα. Σε αυτό το ψηφιδωτό πολιτισμών και εθνικών διακρίνουμε την ανάγκη για φροντίδα του φυσικού και ανθρώπινου περιβάλλοντος», διευκρινίζει η καλλιτεχνική διευθύντρια του Ecofilms κ. Λουκία Ρικάκη. Οι ταινίες διαγωνίστηκαν για το 1ο και 2ο βραβείο Μεγάλου Μήκους (βραβεύτηκαν οι «Καταστροφείς καρβίων» του Μίκαελ Κοτ και τα «Καρπάθια» των Κλαμπ / Ριτζέφκι. Ειδική μνεία δόθηκε στο συγκλονιστικό πραγματικό «Εγκεφαλικό» της Καταρίνα Πέτερς), το 1ο και 2ο βραβείο Μικρού Μήκους («Ο Κατακλυσμός στο Μπάσθ» του Ομάρ Αμιραλέι και «Μυρμήγκια» του Βόλφανγκ Θόλερ). Το

βραβείο Ramsar-Medwet για το νερό και τους υδροτόπους, το πρώτο βραβείο του είδους του που απονέμεται παγκοσμίως, δόθηκε στο «Βέλο της Μπέρτα» του Εστεμπάν Λοραίν. Επιπλέον η Κινηματογραφική Λέσχη Ρόδου απένευσε δύο βραβεία κοινού στο «Μόντε Γκράντε» και στο «Το κάρνισμα σκοτώνει».

Στο ειδικό αφιέρωμα του φεστιβάλ προβλήθηκε ανέκδοτο οπτικοακουστικό υλικό για τα Δωδεκάνησα μετά τον πόλεμο, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Luce. Στο πλαίσιο της ενότητας «Πανόραμα» προβλήθηκαν πολύ ενδιαφέρουσες ταινίες καθιερωμένων αλλά και πρωτοεμφανιζόμενων σκηνοθετών. Στις παράλληλες εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν, την Πέμπτη παρουσιάστηκε το βιβλίο του Παύλου Κόγιου «Δεν υπάρχει ελευθερία μακριά σου», την Παρασκευή η Καναδική Πρεσβεία διοργάνωσε μια μικρή γιορτή στο χώρο του φεστιβάλ και την Κυριακή διοργανώθηκε εκδρομή στη Λίνδο και τη Σύμη, πολύ ευχάριστη έκπληξη για τους συμμετέχοντες.

Το Ecofilms είχε την οναμενόμενη από όλους μας επιτυχία ότι μόνο εξ αιτίας των πραγματικών εξαιρέτων ταινιών που προβλήθηκαν αλλά κυρίως επειδή ο κόσμος συμμετείχε και πόλι με ενθουσιασμό. Οι κάτοικοι αλλά και οι επισκέπτες αγκάλιασαν και πόλι αυτό το νέο αλλά ταυτόχρονα πολύ οικείο φεστιβάλ. Διασκεδάσαμε, ψυχαγωγηθήκαμε, ενημερωθήκαμε, προβληματιστήκαμε και φύγαμε έχοντας συνειδητοποιήσει και πόλι ότι γη μας είναι ένα παγκόσμιο χωριό κι ότι, όπως λέει κι ο λαός μας, «Όταν καίγεται η αυλή του διπλανού σου, η φωτιά θα ρθει και στη δική σου»!

Πολιτεία για παιδιά

Παιχνίδι και γνώση σε φόντο... πράσινο

Έξι χρόνια τώρα ο Δήμος Ρίου κάνει κάτι μοναδικό για τις δυνατότητες ενός κοποδιστριακού Δήμου. Κάθε χρόνο τις τελευταίες μέρες του καλοκαιριού μετατρέπεται το Κάστρο του σε μια πραγματική «Πολιτεία για παιδιά».

Εκατοντάδες παιδιά, επί σχεδόν μια εβδομάδα, βρίσκουν τον τέλειο τρόπο να αποχαιρετίσουν το καλοκαίρι, καθώς βρίσκουν στην «Πολιτεία» ένα πραγματικό πανηγύρι παιχνιδιού, γνώσεων και ευαισθησίας γύρω από μια σειρά θεμάτων που τους αφορούν.

Με φετινό θέμα «Παιδί και περιβάλλον» τα παιδιά θα συμμετάσχουν, από 31 Αυγούστου έως και τις 4 Σεπτεμβρίου, σε εργαστήρια ευαισθητοποίησης για θέματα όπως τα βιολογικά προϊόντα και τις παραδοσια-

κές συνήθειες διατροφής, θα μάθουν πώς να φτιάχνουν παιχνίδια και κατασκευές με άχρηστο υλικό, θα συμμετάσχουν σε ένα συμβολικό καθαρισμό της παραθαλάσσιας περιοχής του Ρίου και θα μάθουν από τη Μόρφη Γαλάνη πώς μέσο από τους πρωτόγονους χορούς, οι πρώτοι άνθρωποι του πλανήτη εξέφρασαν τα συναισθήματα και τις διαθέσεις τους.

Παράλληλα, στη φετινή πενήνημερη γιορτή του Δήμου Ρίου, οι μικροί «πολίτες» θα μάθουν για τους τρόπους πρόληψης ατυχημάτων σε συνεργασία με το ειδικό πρόγραμμα της Vodafone, θα ζωντανέψουν ιστορίες και παραμύθια, θα έχουν το δικό τους βιβλιοπωλείο (σε συνεργασία με τον όμιλο «Παπασωτηρίου»), θα ξεναγηθούν στον κόσμο του Χανς Κριστιάν Άντερσεν, 200 χρόνια μετά τη γέννησή του, και θα γνωριστούν με σημερινούς παραμυθάδες και εμψυχωτές.

Κι όλ' αυτά σε μια Πολιτεία που θα είναι ένα πλήρες ανεξάρτητο «κρατίδιο». Με δικαιώματα και υποχρεώσεις των μελών της, με... οπογόμευση εισόδου στους ενήλικες τις πρωινές ώρες.

Για τη φετινή «Πολιτεία για παιδιά», ο Δήμος Ρίου συνεργάστηκε με τη UNICEF, τις εκδόσεις «Μεταίχμιο» και «Πατάκη», ενώ χορηγοί του προγράμματος είναι η Vodafone, η εταιρεία τοιμέντων ΠΙΤΑΝ ΑΕ, η Γέφυρα και το Casino Rio.

Με επιτυχία οι Special Olympics στα Ιωάννινα

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκαν οι αγώνες Special Olympics 2005, που διεξήχθησαν στα Ιωάννινα από τις 26 έως τις 30 Μαΐου, με την υποστήριξη της Vodafone. 450 αθλητές από ολόκληρη τη χώρα αγωνίστηκαν σε τέσσερα αθλήματα, κερδίζοντας την πρώτη θέση στις καρδιές όλων!

Πολλές προσωπικότητες τίμησαν με την παρουσία τους τους αγώνες, ενώ ήταν ιδιαίτερα τιμητική η παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας Κάρου Παπούλια κατά τις ειδικές απονομές επάθλων στους αθλητές στην τελετή λήξης. Εκτός από τον κ. Παπούλια, υπουργοί, βουλευτές και εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρευρέθησαν στους χώρους των εκδηλώσεων, μεταξύ των οποίων η Υφυπουργός Πολιτισμού Φάνη Πόλλη - Πετραλιά και ο Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Γιώργος Κωνσταντόπουλος.

Η επιλογή της Vodafone να σταθεί αρωγός ενός τόσο σημαντικού θεσμού, όπως αυτός των Special Olympics, έρχεται σε συνέχεια μιας σειράς ενεργειών που αναλαμβάνει για την παροχή πραγματικής και ουσιαστικής βοήθειας σε άτομα και κοινωνικές ομάδες που χρήζουν υποστήριξης. Η εταιρεία μέσα από το πρόγραμμα κοινωνικής ευθύνης με τίτλο «Είμαστε κοντό» κατά τα δύο τελευταία χρόνια φροντίζει ποικιλοτρόπως για την προώθηση των δραστηριοτήτων του θεσμού.

Οι μικροί αθλητές, που βρέθηκαν στα Ιωάννινα, είχαν επίσης την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μαθήματα οδικής ασφάλειας από τον «Πρόδρομο», τη μασκώτ του Προγράμματος Οδικής Αγωγής της Vodafone «Ασφαλώς Κυκλοφορώ», επιδεικνύοντας ιδιαίτερο ενθουσιασμό.

Υπολογιστές στα σχολεία

Μνημόνιο συνεργασίας πενταετούς διάρκειας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και της Microsoft υπογράφηκε στα τέλη Μαΐου, για την προώθηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την ανάπτυξη των σχετικών

δεξιοτήτων μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η συνεργασία αυτή εντάσσεται στη διεθνή πρωτοβουλία της Microsoft, «Συεργάτες στη Μόθηση» (Partners in Learning). Στο πλαίσιο της συμφωνίας, η Microsoft μεταξύ άλλων:

- Θα προωθήσει τη μεταφορά και ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειρίας μεταξύ εκπαιδευτικών στην Ελλάδα και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη και θα συνεργαστεί με το Υπουργείο Παιδείας για την καλύτερη αξιοποίησή της.
- Θα συνδράμει στις ενέργειες του Υπουργείου Παιδείας σχετικό με την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ, προκειμένου να αυξηθεί η χρήση τους στη σχολική τάξη και να βελτιωθούν οι διαδικασίες της διδασκαλίας και της μάθησης.
- Θα προσαρμόσει στο Ελληνικό θεμέλιο, θα εξελληνίσει και θα παραχωρήσει στο ΥΠΕΠΘ εκπαιδευτικό περιεχόμενο, που αποβλέπει τόσο στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ όσο και στη χρήση των ΤΠΕ στην τάξη, σε πλήρη εναρμονισμό με το Πρόγραμμα Σπουδών.
- Θα συνεργαστεί με το Υπουργείο Παιδείας για την αξιοποίηση λύσεων λογισμικού, εξοπλισμού και πρόσβασης για άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Θα διευκολύνει τη χρήση ανακυκλωμένων και δωρηθέντων υπολογιστών στα σχολεία, παρέχοντας δωρεάν άδειες χρήσης του λειτουργικού συστήματος για αυτούς τους υπολογιστές.

Γραμματόσημα και γαστρονομία

Το Ελληνικό Ταχυδρομείο και η Διεύθυνση Φιλοτελισμού δίνουν και φέτος το παρόν στο θεσμό της ειδικής έκδοσης γραμματισσών "EUROPA", με θέμα «Γαστρονομία». 49 Ευρωπαϊκές χώρες εκδίδουν ταυτόχρονα τα γραμματισσά τους κάτω από κοινή θεματολογία, ως δείγμα μιας ενωμένης Ευρώπης, που διέπεται από ομόνοια, σύμπνοια και ομαδικότητα.

Στο πνεύμα αυτό, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία παρουσιάζουν δυο γραμματισσά με... γεύση Ελλάδας.

«Κριθαρένιο παξιμόδι ολικής άλεσης, φρέσκια ντομάτα, τυρί φέτα, έξτρα παρθένο ελαιόλαδο και μυρωδάτη ρίγανη... Αυτό συνθέτουν στην εικόνα του γραμματισσά μας το νόστιμο καλοκαιρινό κολατσιό ή μεζέ, και αποτελούν παράδειγμα χαρακτηριστικό της καθημερινής ελληνικής διατροφής. Τα ελληνικά φαγητά βασίζονται στα εξαιρετικά εποχιακά προϊόντα, τα οποία με την απλούστερη επεξεργασία και σοφά συνδυασμένα μεταξύ τους, δίνουν πιάτα νόστιμα και υγιεινά. Οι λιτές ελληνικές διατροφικές συνήθειες των παπουδών μας έγιναν το μοντέλο για τη Μεσογειακή Διατροφή.

Επιστήμονες από όλο τον κόσμο τη συστήνουν σε όσους θέλουν να εξασφαλίσουν σώμα σφριγηλό μέχρι τα βαθιά γεράματα» (Αγλαΐα Κρεμεζή)

Στο επόμενο τεύχος που θα κυκλοφορήσει στις 10 Σεπτεμβρίου...

«Εκπαίδευση 2005» — Ειδική έκδοση

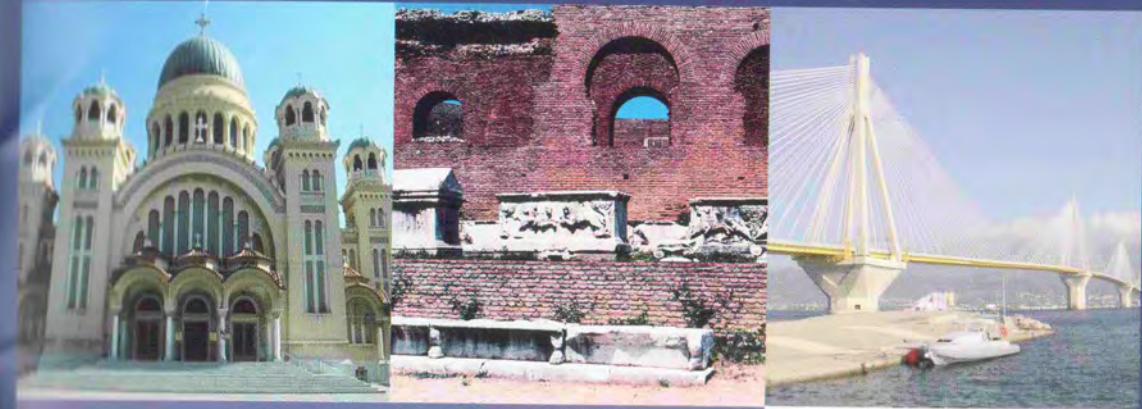
- Καλλιτεχνική εκπαίδευση: Πώς και από ποιους...
- Πολιτιστικά στελέχη: Αυτοδίδακτοι ή εκπαιδευμένοι;
- Οι νέες τεχνολογίες μας προκαλούν ακόμα!
- Συνεντεύξη: Γιώργος Μπαμπινιώτης,
- Φοιτητές απ' το σπίτι: Παγίδες και ευκαιρίες

Ακόμη μαζί με το «ΔΟΝΤΙ»

Ταξίδια σε Τυνησία και Σουηδία: Οι άνθρωποι, οι εκπλήξεις, οι εμπειρίες...

Τα Καλάβρυτα αποκτούν το δικό τους πλανητάριο!

Κι όπως κάθε μήνα... Το περιοδικό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα» με όλα τα νέα για το 2006

Ζήσε το μύθο
στη Δυτική Ελλάδα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΥΡΩΠΗ
ΜΕ ΤΟ Ι.Χ. ΣΑΣ

ΙΤΑΛΙΑ
από
€66
ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ*

Στην έξοδο του χωριού στρίψτε αριστερά.
Κάντε δεξιά μετά το γεφυράκι.
Παρκάρετε ακριβώς απ' έξω.
Υπενθύμιση: Αφήστε χώρο για την πανακότα.

SUPERFAST

Ο καλύτερος τρόπος να δείτε την Ιταλία είναι με το αυτοκίνητό σας. Και κανείς δε γνωρίζει την Ιταλία όπως η Superfast Ferries. Με καθημερινές αναχωρήσεις από Πάτρα και Ηγουμενίτσα για Ανκόνα και Μπάρι, έχουμε τη δυνατότητα να σας προσφέρουμε πολλά ταξιδιωτικά πακέτα που περιλαμβάνουν εισιτήρια καθώς και διαμονή σε πολλές πόλεις της Ιταλίας, μαζί με ό,τι πληροφορίες χρειάζεστε για να κάνετε το ταξίδι σας αξέχαστο. Και, φυσικά, όσο βρίσκεστε εν πλω θα απολαύσετε όλα όσα μας έχουν κάνει γνωστούς σε όλη την Ευρώπη. Καλό ταξίδι.

**Η ημερήσια τιμή ανασφύρειται σε 5 ήμερο ταξίδι συνολικού κόστους € 329 κατ' άτομο και περιλαμβάνει τα εισιτήρια του πλοίου, του αυτοκινήτου και τη διαμονή στο ξενοδοχείο. Η εκδρομή εξοφλείται στο σύνολο του ποσού και όχι ανά ημέρα.*

Για περισσότερες πληροφορίες, ενημερωτικά φυλλάδια και κρατήσεις, επικοινωνήστε με τον ταξιδιωτικό σας πράκτορα ή το γραφείο της Superfast Ferries: Πάτρα: 2610 622 500

www.superfast.com

**Ο ΝΕΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ
ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΟΣ ΣΤΟΛΟΣ**

A Premium Alliance Member